

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Klára Schneiderová

**Mediální obraz vybraných událostí Suezské
krize v československém tisku v roce 1956**

Bakalářská práce

Praha 2008

Autor práce: **Klára Schneiderová**

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: červen 2008

Hodnocení:

Bibliografický záznam

SCHNEIDEROVÁ, Klára. *Mediální obraz vybraných událostí Suezské krize v československém tisku v roce 1956*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2008, 76 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.

Anotace

Bakalářská práce „*Mediální obraz vybraných událostí Suezské krize v československém tisku v roce 1956*“ vychází z předpokladu, že tehdejší československá propaganda, sledující sovětský kurz v jeho blízkovýchodní politice, využila Suezskou krizi jako příležitost dokázat tuto relativně novou zahraničněpolitickou orientaci v médiích. Práce popisuje obraz vybraných událostí krize ve třech denících: Rudém právu, Mladé frontě a Lidové demokracii. Jejím základním cílem je vytvořit ucelený obraz Suezské krize v tisku a zkoumat přitom způsoby a prostředky manipulace a ideologického zneužití příslušných událostí kontextu studené války. Nejprve přitom vykreslí československou žurnalistiku padesátých let, popíše vzory, postupy i míru regulace režimu. Obdobně načrtne i tehdejší československou zahraniční politiku vůči budoucím účastníkům sporu: Izraeli, Egyptu, Anglii a Francii. Jádrem práce tvoří vlastní analýza celkové argumentace a názorů předestřených v příslušných textech, týkajících se znárodnění Suezského průplavu, mezinárodních konferencí v Londýně, masakru v Kafr Qasim, začátku a konce invaze, americké a sovětské reakce, izraelského příslibu stažení jednotek a odchodu britských a francouzských vojáků z Egypta. Závěry jsou – metodou historické srovnávací analýzy – postupně konfrontovány se současnou dějinnou interpretací.

Annotation

The bachelor thesis „*Media image of selected events of the Suez Crisis in Czechoslovak press in 1956*” premises that the then Czechoslovak propaganda, following the Soviet line in its Middle East policy, saw the Suez Crisis as an opportunity to demonstrate this relatively new foreign affairs discourse in the media. The work describes the image of selected events of the crisis in three dailies: Rudé právo, Mladá fronta and Lidová demokracie. Its general objective is to create a compact

media image of the Suez Crisis while examining the methods and means of manipulation and ideological violation of the respective events within the context of the Cold War. It sets off with portraying the Czechoslovak journalism of the mid-fifties, describing the role models, procedures and the extent of regime regulation. In a similar manner, it outlines the then Czechoslovak foreign policy towards the future participants of the conflict: Israel, Egypt, Great Britain and France. The core of the work consists of the very analysis of the overall arguments and opinions laid out in the respective texts, concerning the nationalization of the Suez Canal, international conferences in London, Kafr Qasim massacre, beginning and end of the invasion, American and Soviet response, Israeli promise of troop withdrawal and the retreat of British and French soldiers from Egypt. The findings are – via the method of historical comparative analysis – subsequently confronted with their current interpretation.

Klíčová slova

obraz mediální, tisk československý, propaganda komunistická, Suezská krize, 1956, Rudé právo, Mladá fronta, Lidová demokracie

Keywords

media image, Czechoslovak press, communist propaganda, Suez Crisis, 1956, Rudé právo, Mladá fronta, Lidová demokracie

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

Vlastní text práce bez anotací a příloh má celkem 211861 znaků s mezerami, tj. 118 normostran.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne

Klára Schneiderová

.....

Chtěla bych poděkovat PhDr. Petru Bednaříkovi, Ph.D, za jeho laskavé připomínky týkající se metodiky a obsahu práce, dále doc. PhDr. Eduardu Gombárovi, CSc., a Ing. Jiřímu Schneiderovi za jejich podněty a bibliografická doporučení.

Obsah

OBSAH.....	3
ÚVOD.....	4
1.ČESKOSLOVENSKÁ ŽURNALISTIKA POLOVINY PADESÁTÝCH LET.....	5
1.1 VZORY.....	8
1.2 POSTUPY.....	9
1.3 REGULACE	11
1.4 ZOHLEDŇOVANÉ DENÍKY.....	14
1.4.1. Rudé právo.....	15
1.4.2. Mladá fronta.....	17
1.4.3. Lidová demokracie.....	19
2.ČESKOSLOVENSKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA POLOVINY PADESÁTÝCH LET.....	21
2.1 VZTAHY ČESKOSLOVENSKA S IZRAELEM.....	22
2.2 VZTAHY ČESKOSLOVENSKA S ĚGYPTEM.....	24
2.3 VZTAHY ČESKOSLOVENSKA S VELKOU BRITÁNIÍ A FRANCÍÍ.....	26
3.SUEZSKÁ KRIZE V TEHDEJŠÍM TISKU A DNEŠNÍ HISTORICKÉ INTERPRETACI.....	27
3.1 ZNÁRODNĚNÍ SUEZSKÉHO PRŮPLAVU.....	29
3.1.1. v současné historiografii.....	29
3.1.2. v tehdejší tisku.....	31
3.2 MEZINÁRODNÍ KONFERENCE V LONDÝNĚ.....	37
3.2.1. v současné historiografii.....	37
3.2.2. v tehdejší tisku.....	40
3.3 MASAKR V KAFR QASIM.....	46
3.3.1. v současné historiografii.....	46
3.3.2. v tehdejší tisku.....	48
3.4 ZAČÁTEK A KONEC INVAZE.....	49
3.4.1. v současné historiografii.....	49
3.4.2. v tehdejší tisku.....	55
3.5 AMERICKÁ A SOVĚTSKÁ REAKCE.....	59
3.5.1. v současné historiografii.....	59
3.5.2. v tehdejší tisku.....	62
3.6 IZRAELSKÝ PŘÍSLIB STAŽENÍ JEDNOTEK.....	64
3.6.1. v současné historiografii.....	64
3.6.2. v tehdejší tisku.....	66
3.7 ODCHOD BRITSKÝCH A FRANCOUZSKÝCH VOJÁKŮ Z EGYPTA.....	68
3.7.1. v současné historiografii.....	68
3.7.2. v tehdejší tisku.....	70
ZÁVĚR.....	73
SUMMARY.....	76
POUŽITÁ LITERATURA.....	80
SEZNAM PŘÍLOH.....	83
PŘÍLOHY.....	85

Poznámka k transkripci

V citovaných pasážích zachováváme dobový pravopis (buržoasní tisk, kritisovali), při přepisu arabských názvů a vlastních jmen vycházíme z české transkripce moderní spisovné arabštiny (Džamal Faridž, Aqabský záliv, Kafr Qasim) a egyptského dialektu (Gamal, Umm Ketef, Abú Angela, Gabal Libní) mimo často užívaných, známějších názvů (Káhira, Suez), které ponecháváme v počeštěné podobě.

Úvod

Metoda komunismu je široce založený pokus o mezinárodní nedorozumění, je to pokus roztržít lidský svět na kusy, které k sobě nepatří a nemají si co říci. Co je dobré na jedné straně, nemůže a nesmí být dobré na druhé straně, jako by nebyli tady i tam lidé fyziologicky a morálně tíž. /.../ To není síla přesvědčení, nýbrž jakýsi rituální předpis nebo konec konců řemeslo.¹

Téma bakalářské práce „*Mediální obraz vybraných událostí Suezské krize v československém tisku² v roce 1956*“ vybrala autorka jako průsečík svých zájmů o blízkovýchodní historii a kulturu a mezinárodní vztahy. V tomto ohledu se Suezská krize jevila jako ideální, tím spíše, že téma skýtá třetí dílčí problematiku: zahraničněpolitickou propagandu československého komunistického režimu, potažmo sovětského bloku. Československé zpravodajství a publicistika poloviny padesátých let vznikaly v prostředí existence dvou nesmiřitelných pólů a vzájemné rivality “světů” kapitalistického a socialistického. Suezská krize je z tohoto hlediska zajímavá tím, že proti sobě (řčeno s komunistickými ideology) postavila obě tyto entity dohadující se o problém světa třetího, “*který patří z části tam a z části jinam.*” Situace je tedy podle komunistické teorie praktickým naplněním učebnicových příruček marxismu-leninismu: jelikož jde o tak závažnou záležitost, jakou je “*samostatnost rozvojových národů*”, obě strany mají v této době pocit, že mají právo “*mluvit do toho*”³, kam patří Egypt. **Předpokládáme**, že tyto okolnosti vyvolaly velké množství ideologicky motivovaných myšlenkových pochodů, které se výrazně promítly v médiích. A právě ty – v československém tisku jakožto nástroji státní propagandy poslušné kurzu sovětské zahraniční politiky – budou předmětem výzkumu této práce. Položili jsme si v ní **otázku**, jak a do jaké míry se liší tehdejší vykreslení vybraných událostí Suezské krize se soudobým dějinným výkladem a pokusili se ji vyřešit metodou **historické srovnávací analýzy**: vyhledáním a popsáním argumentace užitě v tehdejších zpravodajských a publicistických člancích věnujícím se vybraným událostem a jejím následným porovnáním s dnešní českou i zahraniční historickou interpretací. **Cílem**

¹ ČAPEK, Karel. *Proč nejsem komunistou*. In *O věcech obecných čili Zóon politikon*. Praha: Melantrich, 1991, s. 95.

² Konkrétně jde o tyto události: znárodnění Suezského průplavu, mezinárodní konference v Londýně, masakr v Kafr Qasim, začátek a konec invaze, americká a sovětská reakce, izraelský příslib stažení jednotek a odchod britských a francouzských vojáků z Egypta. Sledovány byly ve třech denících: Rudém právu, Mladé Frontě a Lidové demokracii.

³ BARTOŠ, Bohumír. *Psychologie propagandy*. Vybrané kapitoly. Práce : Praha, 1981. První vydání. ISBN 24-083-81. 241 s. s. 140.

tohoto postupu je dokázat, jak byla Suezská krize ideologicky zneužita v kontextu studené války a popsat prostředky a způsoby této manipulace.

1. Československá žurnalistika poloviny padesátých let

Propagandista by měl znát mezinárodní události (a stále je sledovat) z podstaty své profese. Obrací se ve svých materiálech ke statisícům (v televizi k milionům) občanů, kteří jsou citliví na jeho improvizaci a odmítají ji. Socialistický člověk /.../ vůbec nemůže být pro „koexistenci idejí“, jejich výměnu. /.../ Nestojí o to (a v případě nutnosti tomu i zabrání) abychom tuto ideologii k nám pouštěli.⁴

Československá žurnalistika se v polovině padesátých let pomalu vzpamatovává z **krize**. Poté, co se komunisté v únoru 1948 chopili moci, zastavili vydávání více než dvou třetin titulů denního tisku, mezi kterými byl čtenář zvyklý vybírat ještě těsně po válce. Celkem zaniklo přes 570 českých novin,⁵ mnoho výrazných novinářských osobností odešlo pracovat do jiných odvětví a zbylým oficiálním periodikům klesal náklad. Z množství politických názorů reprezentovaných na stránkách prvorepublikových stranických deníků se tyto staly „ideovou zbraní“ jedné strany s vedoucím postavením a nový režim s nimi podle toho začal zacházet. Aby tisk ve svém politickém diskurzu splynul s vládní politikou, byl mu implementován její slovník, její úkoly. Měl „mobilizovat masy pracujících“, „burcovat třídní vědomí“ a **plnit „funkci kolektivního organizátora výstavby socialismu v Československu.“**⁶ V praxi to mnohdy vypadalo tak, že „*místo důkladného poznání určitého jevu či faktu se setkáváme s povrchností, místo skutečné tvorby s fráзовitostí, deklarativností, chybí analýza a syntéza. To vše plodilo jednostrannost, strnulost, umožňovalo subjektivnost, direktivnost. Navíc se práce v jednotlivých redakcích značně zbyrokratizovala – každý materiál procházel složitým mechanismem přebujelých sekretariátů a řadou dalších zvláštních redakčních prověrek. Je přirozené, že tento způsob práce nepřispíval ani k aktuálnosti novin, ani k osobitému zpracování článků, naopak jim dával jednotvárný, šedivý ráz, kdy se jedny noviny podobaly druhým jako vejce vejci. /.../ A výsledek? Byl jednoznačný – účinek novin klesal.*“⁷ Cíl byl nicméně zcela odlišný – totiž vychovat si

⁴ BARTOŠ, Bohumír. *Psychologie propagandy*. Vybrané kapitoly. Práce : Praha, 1981, s. 57.

⁵ KŘIVÁNKOVÁ, Alena, VATRÁL, Jozef. *Dějiny československé žurnalistiky. IV. díl : český a slovenský tisk v letech 1944-1987*. Praha : Novinář, 1989, s. 109.

⁶ BERÁNKOVÁ, Milena. *Mluví milionů: Rudé právo vždy se stranou a lidem*. Sborník z prací studentů Fakulty žurnalistiky Univerzity Karlovy v Praze vydaný na počest 60. výročí vzniku Rudého práva. Fakulta žurnalistiky Univerzity Karlovy, Praha 1980, s. 270.

⁷ Takto kriticky se pohlíželo na první dekádu poúnorové žurnalistiky v roce 1980 na FŽ UK. Při listování tehdejšími novinami těžko posoudit, nakolik si redakce vzaly akademickou výtku k srdci. In BERÁNKOVÁ, Milena. c.d., s. 271.

věrného a oddaného čtenáře, ideálního „tvůrce dějin“, který by byl „*imunní, slepý a hluchý vůči všem ideám kromě těch, které do jeho vědomí vštěpuje strana.*“⁸ Petr Fidelius, který se podrobně zabýval analýzou komunistického jazyka, poukazuje na to, že v oficiálních textech i na stránkách novin je pojem „*strana*“ často nahrazován sympatií vyvolávajícím slůvkem „*lid*“, zejména tam, kde by otevřená formulace či užití výrazu „*strana*“ vyvolaly na veřejnosti nevoli.⁹ „*Lid*“ jako masa je pojmem sympatickým a důvěryhodným, kdežto jednotlivci s lidem nespojeni jsou nazýváni „*asociální živly*“, „*deklasované živly*“, „*odpadlíci*“, „*rozvratníci*“, „*občané druhého řádu, kteří /.../ zanášejí do organismu „nákazu” a „překážejí společnému dílu*“.¹⁰ V pojetí režimu a jeho tisku jsou *a priori* vždy nežádoucí, pokud „*lid*“, tedy „*strana*“, neprohlásí opak. Stane-li se, že disponují vlastnostmi, které by snad mohly být interpretovány jako pozitivní, jsou vzápětí ihned uvedeny na pravou míru a patřičně vysvětleny. Tento úkol „*formovat světový názor mas*“ má **propaganda**, povýšená na věc nebyvalého významu, takřka na umění.¹¹ Tehdejší režim zastává názor, že propagandistou může být každý – od „*novináře (který k tomu využívá i zpravodajství a komentování agentur)*“¹² až po „*vychovatele, odborového funkcionáře /.../ vedoucího brigády socialistické mládeže nebo mistra či vedoucího dílny*“.¹³ V písemných

⁸ FIDELIUS, Petr. *Řeč komunistické moci*. Praha : Triáda, 1998, s. 41.

⁹ FIDELIUS, Petr. c. d., s. 44. Autor zde pomocí několika ukázek z projevů a tisku dokazuje, že „*obsah pojmu „lid” lze /.../ aplikací restriktivního principu redukovat nejen na jeho „jádro” (bezprostřední výrobci materiálních hodnot), ale ještě dál na „jádro jadra”, tj. „stranu” /.../ Slovo „lid” může tak sloužit jako šifra pro „stranu”, kdykoliv se použití pravého jména jeví jako neúnosné či nevýhodné. /.../ Cítíme, že „lid” má – v krajním případě – morální právo někoho třeba i „vykázat na smetiště dějin”, kdežto „strana” by si takovým svrchovaným gestem přece jen zadala. Dosadí-li se v podobných formulacích místo „strany” slovo „lid”, zní to hned mnohem přijatelněji. Tohoto efektu, kterého oficiální propaganda bohatě využívá, by se ovšem nemohlo docílit, kdyby výraz „lid” nenavozoval ještě nějaké jiné představy, než jaké předpokládá jeho oficiální pojetí. V tomto smyslu, užívajíc pojmu „lid” propaganda tak trochu cizopasí na jeho slavné historii. To však nic neubírá na originalitě, ba přímo jedinečnosti oficiální koncepce „lidu”.* (Tamtéž). Zmíněný „*princip jaderné redukce*“ je prvním ze čtyř podobných mechanismů, na které autor v publikaci v souvislosti s komunistickým slovníkem upozorňuje.

¹⁰ FIDELIUS, Petr. c. d., s. 156.

¹¹ Propaganda je v komunismu chápána jako jev pozitivní, ba nepostradatelný. Tím, že působí na myšlení širokých mas, uskutečňuje v režimním pojetí přerod od socialismu ke komunismu a završuje společenský vývoj, který bude lepší a radostnější. V příručkách se dočítáme, že kapitalistické společnosti to, bohužel, vidí jinak: „*Tím že buržoazní ideologové směle oddělují pojmy „informace” a „propaganda” a dávají je do protikladu, snaží se vykreslit propagandu jako univerzální fenomén, kterému je vlastní manipulace s vědomím mas. Buržoazní ideologové v kapitalistických zemích vynaložili maximum úsilí na to, aby v masách lidí široce zakořenilo chápání propagandy jako negativního, dokonce protispoločenského jevu.*” In BENGLOV, Spartak Ivanovič. *Zahraničně politická propaganda*. Praha : Tisková agentura Orbis, 1984, s. 25. Tato „*politováníhodná*“ skutečnost přivádí autora k závěru, že „*záměr podobných koncepcí je jasný: přenést negativní vztah, který si vytvoří pracující kapitalistických zemí k buržoazní propagandě, na propagandu komunistickou a tímto způsobem ji zpochybnit.*” (Taméž, s. 19.)

¹² BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 56

¹³ BARTOŠ, Bohumír. c. d. s. 193. Aby tito lidé, mnohdy neškolení a nedostatečně vzdělaní, dostáli vytyčenému úkolu, jsou pro ně psány a překládány učebnice i příručky, které jim radí, jak postupovat,

výsledcích tvůrčí činnosti výše jmenovaných tak mnohdy pojmy totožné získávají dva či více protichůdných významů. Z přebujelé teorie by se dal vytvořit celý slovník sestavený z propagandistických příruček a učebnic sovětské i české provenience. V duchu bipolárního světa se zde **pojmenovává všechno dvakrát**, nejdříve socialisticky a pak kapitalisticky: *“Nehledejme to, co spojuje obě propagandy, nýbrž pouze to, co je rozděluje. /.../ Hledejme rozdíly proto, abychom mohli lépe a důsledněji hájit a prosazovat socialistickou pravdu, abychom mohli cílevědoměji a soustředěněji působit na myšlení a jednání lidí... /.../ Dělají-li dva totéž, není to zejména v propagandě totéž.”*¹⁴ Vysvětlení jakéhokoli pojmu trvá tedy leckde dvakrát tak dlouho. Vždy se přitom setkáme s **pečlivým rozdělením chápání daného jevu na “naše” versus “jejich”** a jejich **vymezením proti sobě navzájem**. A tak je “naše” *propaganda* dána do protikladu s “jejich” *svobodným tokem informací* (jen “rafinovaně” maskující propagandu),¹⁵ vysvětlen “náš” *ideologický boj* a “jejich” *psychologická válka*,¹⁶ “naše” *příklady nového společenského zřízení* pečlivě odlišeny od “jejich” *expanzivní sociologické propagandy*,¹⁷ barevně i ideologicky diferencována “naše” *bílá* a “jejich” *černá* propaganda...¹⁸ Vymezování a vysvětlování neberou konce a v duchu marxisticko-leninské ideologie ani konce brát nemohou. Od této šablony se režim odchýlí jen málokdy. Co je jednou špatné, to je tak špatné proto, že je to kapitalistické a tudíž odsouzené k zániku. Co je dobré, je tak dobré proto, že je to socialistické, vědecké a tudíž nositelkou dějinné pravdy.¹⁹ Ovšem, jak poznamenává Fidelius, *„v řeči, kterou vede komunistická moc, už dávno nejde o to propagovat nějaké pozitivní ideje, přesvědčovat někoho o nějaké pravdě. Jazyk tu není nástrojem přesvědčování, nýbrž*

učí je klasifikovat socialistickou a buržoazní propagandu a radí, *co dělat, když „neví, kde jim hlava stojí“*. To vše se záměrem, *„aby se jim pracovalo snadněji, veseleji, radostněji, aby své propagandistické úkoly plnili zdárně a beze zbytku.“* (Tamtéž). Jak tomuto dostáli novináři, rozvedeme v následujících podkapitolách pojednávajících o vzorech a postupech v tehdejší žurnalistice.

¹⁴ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 187. Zvýrazněný text vyznačen autorem.

¹⁵ BENGLOV, Spartak Ivanovič. c. d., s. 18, 27, 116. Autor v duchu existence dvou „světů“ podává rozlišující vysvětlení: *“Buržoazní propaganda má za cíl vnucovat masám lživé myšlenky teorie, neobjektivní informace v zájmu vládnoucích tříd. Komunistická propaganda je vědecky zdůvodněný systém duchovní činnosti v oblasti šíření marxisticko-leninské ideologie a politiky za účelem vzdělání a výchovy mas. Jeden z prostředků, kterým strana řídí procesy revolučního boje, je budování komunismu a socialismu.”* (Tamtéž, s. 491.)

¹⁶ BENGLOV, Spartak Ivanovič. c. d., s. 29, 31.

¹⁷ BENGLOV, Spartak Ivanovič. c. d., s. 494.

¹⁸ BENGLOV, Spartak Ivanovič, c. d., s. 159, 485. Fidelius tuto diferenciacní zákonitost existence dvou oddělených světů nazývá principem *„velké sekry“*. In FIDELIUS, Petr. c. d., s. 172.

¹⁹ Podobné kategorické závěry vycházejí podle Fidelia z principu stranické neomylnosti, která sice *„nikde není oficiálně proklamována“*, ale přesto zůstává základním stavebním kamenem komunistické ideologie. Závěry z něj vyvozené – tedy monopol na vědění, poznání dějin a podobně – nelze dokázat, což je činí nezničitelnými. In FIDELIUS, Petr. c. d., s. 169.

nástrojem moci. Nejde tu o žádné šíření myšlenek, spíše naopak, o ochromení samé schopnosti myslet.”²⁰

1.1 Vzory

*Přibližuje se dnešní člověk představě člověka komunistického?²¹ /.../ To znamená vychovávat své občany školením i na pochodu, v pracovních procesech, nezapomínat na ideologii, na sílu marxismu-leninismu. Musí burcovat pedagogy, filozofy, umělce i vědce... /.../ hovořit s lidmi o jejich současném i budoucím životě, o tom, co je třeba dělat dnes a zítra či pozítří, /.../ co je třeba dělat pro to, aby se „člověk v socialismu“ změnil v „socialistického člověka“ - a tím aby se připravoval na onu velkou, nádhernou změnu „socialistického člověka“ v „člověka komunistického“.*²²

Vzorem pro české novináře, řečeno režimním slovníkem „kvalifikované propagandisty“, jsou **sovětští, komunističtí uvědomělí žurnalisté**. Při čtení podobných charakteristik získáváme pocit, že jde o fiktivní postavy, obdařené nepravděpodobně úplným výčtem socialistických ctností, které si lze u člověka jen stěží představit všechny najednou. Vytyčení nedosažitelného profesního ideálu bylo ale podle ideologů namístě: tím, že byl nastaven takto vysoko a jeho dosažení záviselo na tolika různých faktorech, dala se příčina případného neúspěchu vždy snadno zdůvodnit. Ovšem toto nebezpečí muselo být minimální. Představitelé režimu si byli vědomi toho, že jsou závislí na existenci co nejkvalitnější propagandy, na které stojí a padá jejich legitimita a kontinuita. Věděli proto, že „*kádry jsou pro sdělovací prostředky rozhodující*“, bezpodmínečně musí „*věnovat výchově propagandistů-novinářů velkou pozornost*“ a „*zabezpečit novinářům odpovídající životní úroveň*“,²³ čím dříve, tím lépe. V pedagogické metodice vzhlíželi k Sovětskému svazu jako prvnímu státu, jenž oficiálně završil dějinný vývoj, tedy zavedl komunistické společenské zřízení. Známkou kvalitního a prověřeného vzdělání a světového názoru bylo absolvování některé z moskevských vysokých škol. Také budoucí novináři se do sovětského hlavního města jezdili učit, jak mají psát či později vysílat. Například každý začínající redaktor deníku *Mladá fronta* musel před nástupem do redakce absolvovat roční stáž v moskevském deníku *Komsomolskaja pravda*.²⁴ Pro ty, kteří nemohli získávat ceněné zkušenosti

²⁰ FIDELIUS, Petr. c. d., s. 165.

²¹ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 176.

²² BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 177.

²³ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 158.

²⁴ Rozhovor s Milanem Syručkem, 1. 4. 2005. In JANEČKOVÁ, Zuzana. *Charakter zahraničního zpravodajství Mladé fronty na příkladu Státu Izrael v letech 1956, 1967 a 1973*. Rukopis. Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií, Praha 2005, s. 23.

přímo v SSSR, byly vydávány příručky a pořádána četná propagandistická a žurnalistická školení, kde nechyběly exaktně vyjmenované „zákonitosti“, poučky, klasifikace obyvatelstva z hlediska percepce propagandy a psychologické rady. Úzkostlivost „návodů“ na bezchybné působení v této oblasti je logická: v očích režimu šlo o životně důležitou, tedy maximálně uvědomělou činnost, v níž nemůže nic být ponecháno náhodě: „*Impulsivní jednání nikdy nespojujeme s taktikou socialistické propagandy. /.../ Tato propaganda se bez vhodné, principiální taktiky neobejde.*“²⁵ Nastínit ji se pokusíme v následující podkapitole.

1.2 Postupy

*Propagandisté novináři mají své ideově tématické plány, jež jsou si navzájem podobné ale i nepodobné. Podobné jsou proto, poněvadž všechny plní socialistické úkoly, a nepodobné proto, poněvadž mají různé publikum /.../ takže ideově tématické plány různých novin a tisku jsou různé podle toho, ke komu hovoří.*²⁶

Kdybychom si nyní představili, že jsme žurnalistou působícím v nespecifikované, řadové redakci za minulého režimu, byl by nám podle výše uvedeného citátu vlastní blíže neurčený soubor postupů, sdružených pod názvem **ideově tématické plány**. Úryvek sice ponechává bez odpovědi, kde jsme tyto plány vzali, ovšem z kontextu vyplývá, že nejde o pouhou programovou skladbu vzhledem k cílové skupině, ani o plán osobních preferencí či etických zásad redakcí a žurnalistů, nýbrž o direktivně řízený poslední článek režimní řetězové reakce. Na jeho vrcholu stojí takzvané **řídící centrum**, přímo napojené na státní a stranické orgány, vybavené „*kvalifikovanými kádry*“, „*širokým aktivem expertů na nejrůznější společenské otázky*“ a „*průzkumovým štábem*“, kteří mají za úkol tvořit **taktické plány** „*svědčící o vysoké úrovni politického umění komunistické strany a státních orgánů*“.²⁷ Tato premisa nesmí být nikdy porušena, zejména když centrum distribuuje své plány do redakcí, které si je „*překódují*“ do podoby ideově tématických plánů. Uspokojivým způsobem zabezpečit tuto metamorfózu a nastavit tak správný výsledný diskurs média dokáže podle komunistické teorie ve výsledku pouze „*vedoucí pracovník, který je ideově vyspělý, politicky uvědomělý, vzdělaný a inteligentní*“.²⁸ I když je zdůrazňováno, že by řídící centrum nemělo řídit jednotlivé skupiny přímo, nýbrž jen prostřednictvím taktických plánů, a že by vedoucí pracovník měl při jejich přepracování spoléhat na úsudek

²⁵ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 107.

²⁶ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 104.

²⁷ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 107.

²⁸ BARTOŠ, Bohumír, c. d., s. 107.

svých kolegů, jde podle našeho názoru o apely kosmetické povahy. V obou případech se zodpovědní aktéři obrací na skupiny osob stejně politicky a ideově prověřených, jako oni sami, čímž režim nebezpečí odchýlení od žádoucí ideologie minimalizuje a zároveň poskytuje zdání demokratičnosti a svobody rozhodování. Aplikujeme-li na celý systém Fideliov „princip jaderné redukce“, poznáváme, že všechny komponenty ve výše uvedeném řetězci se sbíhají u pojmu strana. Ve výsledku jde tedy stále o plně kontrolovaný proces, jehož cílem je imunita obyvatelstva vůči všemu, co si stranické vedení nepřeje. Všem zúčastněným na tomto procesu poskytují příručky poměrně širokou škálu pečlivě popsanych metod a návodů, jak toho docílit. V režimním slovníku najdeme vedle vlastní propagandy ještě pojem **kontrapropaganda**, který teoretici dále rozdělují na útočnou a obrannou. **Útočná** kontrapropaganda má za úkol provádět „*frontální útok na imunitu zahraničního společenského vědomí*“, **obránná** kontrapropaganda čelit „*aktuálním výpadům nepřátelské propagandy*“. Spojením všech funkcí a typů propagand pak vznikne aparát opatření, které budou „*vychovávat socialistické občany*“ (úkol propagandy) a „*vychovávat zahraničního člověka*“²⁹ (úkol kontrapropagandy). Tato bezpodmínečná výchova ke komunismu využívá různé prostředky na domácí i zahraniční půdě. Tuzemský novinář by měl ctít takzvané „*metody ofenzivnosti*“: „*hledat socialistického hrdinu*“, popularizovat „*hrdiny socialistické práce*“ a v konečném výsledku „*dosadit do vědomí občana syndrom pravdivosti socialistické propagandy*“.³⁰ Jelikož jsou jeho recipienti vychováváni v prostředí, kde je svobodný tok informací nežádoucím jevem, ba vadou, má v tomto ohledu mnohem snazší pozici než novinář obracející se na publikum zahraniční, jehož mysl je podle komunistické teorie denně zamořována „*takovým způsobem sugesce a psychologického působení, který by umožňoval využít masy jako slepého nástroje zájmů vládnoucí třídy*“,³¹ propagandistické usilí socialistických zemí je tu „*zatajováno*“, případně vykládáno jako „*snaha ohlupovat masy lidí*“³² nebo „*svádění nevinných duší*“.³³ I v takovém prostředí má ale podle příruček propagandista k dispozici určitý arzenál. Stačí se opřít o „*společné hodnoty*“, „*úroveň naší společnosti*“, využít „*existence buržoazní propagandy*“ a poukazovat na „*životní úroveň zahraničního občana*“,³⁴ pochopitelně v souladu se socialistickým a komunistickým diskursem. Dosáhnout toho lze podle ideologických příruček třemi způsoby: **úplnou variantou**,

²⁹ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 141.

³⁰ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 60-63.

³¹ BENGLOV, Spartak Ivanovič. c. d., s. 18.

³² BENGLOV, Spartak Ivanovič. c. d., s. 19.

³³ BENGLOV, Spartak Ivanovič. c. d., s. 26.

což je oficiální, široký a důkladný plán připravený řídicím centrem, **částečnou variantou**, která v omezené míře a podle předběžných dohod s řídicím centrem umožňuje novinářům rozvinout vlastní aktivitu a nastolit samostatné téma, a konečně **individuální variantou**, která předpokládá, že „každý socialistický novinář by měl do ideově tematického plánu své redakce zařazovat témata, jež by alespoň zčásti mohla plnit úkoly útočné kontrapropagandy“.³⁵ Když nic z toho nestačí a nepomůže, je nutno „nepřátele propagandy“ **izolovat**, aby neměli „nepřátelský vliv na společnost“ a v populaci zbyli jen „přátelé propagandy“ (které je třeba **rozvíjet**) a „nerozhodní“ (které je třeba **získávat**).³⁶ Aplikace podobných metod ale nezabraňuje režimu současně tvrdit, že „marxisticko-leninskou zaujatost je nutno lidem tlumočit nenásilně, jemně, taktně“.³⁷ Rozpolcenost a nejednoznačnost podobných prohlášení nás přivádí k domněnce, že všechny tyto poučky jsou univerzálně zneužitelné a také – a to především – dvousečné zbraně, prokazující skrývanou totalitní povahu tehdejšího státního zřízení. Aniž podceňujeme sílu propagandistických konstrukcí a snižujeme jejich vážnost, konstatujeme, že „paradoxním výsledkem celého toho verbálního pitvoření je to, že nám režim bezděky poskytuje sám o sobě spoustu informací, které bychom si jinak stěží mohli opatřit. A jsou to informace zaručeně věrohodné, přímo od pramene, nelze je diskvalifikovat poukazem na pochybný původ. Jakoukoliv jinou, nezávislou informaci může režim odmítnout jako pomluvu a zlovolné očerňování. Tady to udělat nemůže, neboť by musel připustit dosti trapnou skutečnost, že očerňuje sám sebe.“³⁸ A ačkoliv ani tato alternativa není zcela vyloučena, je přinejmenším nepravděpodobná. Proto se nám zdálo vhodné získat a nashromáždit prvotní argumenty a myšlenkové pochody vážící se k jednotlivým událostem Suezské krize právě tímto způsobem, než je následně konfrontujeme se soudobou historiografií.

1.3 Regulace

Propagandistickou práci v socialismu řídí Ústřední výbor KSČ. Má k tomu oddělení propagandy a agitace i oddělení. Jiní propagandisté jsou řízeni svými vlastními centry: ROH, SSM, SČSP a jinými organizacemi Národní fronty.³⁹ /.../ (Řídicí centrum) musí mít zabezpečen perfektně fungující tok

³⁴ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 146. Autor uvádí, že „první dva zdroje se používají nejčastěji“ a doznává, že „čtvrtý je **nejméně použitelný** a je třeba s ním zacházet jako se šafránem“. (Tamtéž). Tučně vyvedená pasáž zvýrazněna autorkou.

³⁵ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 147.

³⁶ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 96. O konkrétním způsobu izolace teorie mlčí, ponechávajíc tak proměnnou zcela v uvážení a režii zodpovědných osob.

³⁷ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 63.

³⁸ FIDELIUS, Petr. c. d., s. 166.

³⁹ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 104.

*informací dvěma směry: z nejrůznějších stranických a státních orgánů k sobě a od sebe k představitelům všech složek propagandy.*⁴⁰

Regulace a cenzura zasahovala v padesátých letech (a později znovu za normalizace) v Československu celý mediální systém a prostupovala všechny jeho složky. V daných obdobích existoval ve společnosti, potažmo ve sdělovacích prostředcích, jakýsi univerzální, všudypřítomný, patologický *gatekeeping*. Vůdci strany určovali a vytyčovali základní orientaci a témata z ní vyplývající, řídicí centrum následně připravilo taktické plány a ty se v redakcích přepracovaly v plány ideově tématické. Novináři byli sice zváni k aktivní spolupráci na tomto procesu, jejich invenci byl však nastavena mez, za kterou se nemohli dostat, protože by tím ohrozili legitimitu a kontinuitu režimu. Skutečnou rozhodovací pravomoc mělo v rukou několik vedoucích funkcionářů a týmů. Velká část řadových pracovníků v médiích si postupně osvojila automaticky prováděné samoregulační a autocenzurní mechanismy, které by minimalizovaly nebezpečí střetu s názorem komunistické strany. Režim ale nespolehal na to, že tato **vnitřní**, osobní, autocenzurní omezení budou dostačující. Od samého počátku komunisté usilovali o ustavení cenzurního orgánu, který by zabezpečoval existenci ideologicky nezávadného tisku. Po únoru 1948 prováděl takováto opatření odbor v rámci ministerstva kultury, později ministerstva informací, pod vedením Václava Kopeckého. Současně vznikl v rámci Ústředního výboru KSČ a jeho kulturně-propagačního oddělení pod vedením Gustava Bareše **tiskový odbor**, který měl za úkol „*dodávat politické direktivy všemu tisku, dirigovat nejen stranický tisk, ale i mimostranický tisk druhých stran.*“⁴¹ V praxi to vypadalo tak, že jeho dvanáct zaměstnanců zasílalo do redakcí tisku, tiskové kanceláře, rozhlasu a později televize směrnice, které stanovovaly žádoucí politický kurs média a kontrolovali „*zajišťování politiky KSČ*“. Za tímto účelem zavedl sekretariát v listopadu 1950 funkci takzvaných „*dohlížejících redaktorů*“⁴², kteří působili přímo v jednotlivých redakcích. Začátkem roku 1953 došla ale vláda k přesvědčení, že takto koncipovaná cenzura není optimální, protože ministerstvo informací a tiskový odbor objem práce přestávají zvládat a je třeba od sebe oddělit stranickou a státní moc. Koncem dubna téhož roku proto nařídil sekretariát KSČ vytvořit samostatný, **vnější** cenzurní úřad, **Hlavní správu tiskového dohledu (HSTD)**, který kontroloval veškerý denní tisk, filmové noviny, rozhlas

⁴⁰ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 105.

⁴¹ SÚA, fond 02/3, schůze 12. 3. 1948. In KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. *O cenzuře v Československu v letech 1945-1956: studie*. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994, s. 13.

⁴² KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. c. d., s. 14.

a Československou tiskovou kancelář (ČTK).⁴³ Nově zřízená instituce začala fungovat v srpnu jako „*orgán výrazně represivní, podřízený a oddaný komunistické straně a resortu ministerstva vnitra, vykonávající jen a pouze jejich vůli.*“⁴⁴ Na řídicí funkce dosazoval tajemník ÚV KSČ absolventy Ústřední politické školy, vedoucího i jeho zástupce jmenovala vláda. Oba byli přímo odpovědní náměstkovi ministra vnitra a vedoucí (později náčelník)⁴⁵ F. Kohout odesílal zhruba jednou za tři dny zprávy všech cenzorů na toto ministerstvo a tiskový odbor ÚV KSČ. Kromě toho podepisoval a vydával seznamy „*utajovaných skutečností*“ v jednotlivých vládních resortech, kterých však bylo tolik a mnohdy tak obecně známých, že HSTD vládu po čase požádala, aby množství těchto soupisů redukovala. Podle původního plánu měla mít HSTD 271 zaměstnanců, v praxi tohoto čísla ale nikdy nedosáhla, částečně kvůli velkému objemu práce, zčásti proto, že povolání cenzora nebylo příliš prestižní. V květnu 1956 měl úřad 196 pracovníků, z toho 160 „operativních“ a 36 administrativně technických. Zároveň pro něj ale v okresech pracovaly přes dvě stovky amatérských externistů.⁴⁶ Operativní zaměstnanci neboli plnomocníci z oddělení tisku (kde byly jako v největším úseku HSTD pod nejpřísnější kontrolou deníky) působili přímo v rámci jednotlivých redakcí. Tam měli za úkol kontrolovat stránkové obsahy podepsané hlavním redaktorem, podepisovat stránkové obtahy tisku, znovu schvalovat signální výtisky k rozšiřování a před vlastním rozmnožováním schválit veškeré materiály Československé tiskové kanceláře.⁴⁷ Když si cenzor nebyl jistý, dotázal se nadřízených ve stálé politické službě nebo zaměstnanců tiskovém odboru ÚV KSČ, který který ustavením HSTD nezanikl, nadále dohlížel na „*stranické řízení hromadných sdělovacích prostředků*“⁴⁸ a jako takový vynášel definitivní rozhodnutí.⁴⁹ Teprve když noviny neobsahovaly nic závadného, opatřil je cenzorním číslem mohly jít do tisku. Tento dlouhý proces snižoval aktuálnost, atraktivnost a čtenost novinových titulů a leckdy zapříčinil vysokou fluktuaci cenzorského povolání. Když totiž cenzor zpozdil nebo ohrozil vydání listu, mohla ho HSTD odvolat. Proto jej často musela „*po určité*

⁴³ K těmto povinnostem přibýlo v prosinci 1954 nařízení kontrolovat výši nákladů a rozsah novin a časopisů. Později tuto agendu převzala nově zřízená Hlavní správa polygrafického průmyslu, která kromě toho hlídala, zda je výroba a distribuce daného média předem schválena pracovníkem HSTD. Kontrolování rozsahu tiskovin se nedělo jen kvůli úspoře papíru, ale také proto, aby se Rudé právo snáze stalo deníkem s výsadním postavením. In KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. c. d., s. 41.

⁴⁴ KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. c. d., s. 18. V červnu 1955 se HSTD stala formální součástí ministerstva vnitra jako jeho správní úsek. (Tamtéž, s. 21).

⁴⁵ KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. c. d., s. 21.

⁴⁶ SÚA, fond 318-5-3. In KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. c. d., s. 21.

⁴⁷ KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. c. d., s. 46.

⁴⁸ KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. c. d., s. 16.

⁴⁹ Rozhovor s Karlem Pacnerem, 5. 1. 2005. In JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 29.

*době vyměnit, protože /.../ postupem času ztrácel motivaci zasahovat do chodu redakce.*⁵⁰ Takto koncipovaná **preventivní** cenzura přetrvala v československém mediálním systému až do roku 1967 a v prvních třech letech své existence provedli cenzoři v uniformách HSTD jen v rozhlasu a televizi celkem 1356 zásahů.⁵¹

1.4 Zohledňované deníky

*Ohromnou propagandistickou činností rozvíjí /.../ zveřejňováním faktů světa násilí a útlaku, odhalováním protilidové politiky imperialistických a s nimi spřažených sil, kritikou neofašismu, neokolonialismu, rasismu, sionismu...*⁵²

Trojice vybraných deníků – Rudé právo, Mladá fronta a Lidová demokracie – se jako ostatní tisk v Československu počátkem padesátých let potýkají s nízkou čteností. Obsahová kvalita listů je nevalná a aktuální zpravodajství potlačeno úkor nejružnějších kampaní, o kterých i pozdější komunistická literatura doznává, že byly koncipovány „ve všech novinách stejně, často stejnými slovy, tj. stejnými frázemi“ a že v jejich rámci „byly vytvářeny obrazy čítankových hrdinů, bezkrevných automatů na práci.“⁵³ I proto postupem času role zpravodajství posílila a rozrostl se také počet zpráv ze zahraničí. Rok 1956, kdy se odehrává Suezská krize, patří již do tohoto období, stále však přetrvává schématismus a opakování stejných slovních spojení napříč všemi deníky. Jak zahraniční zpravodajové tak řadoví členové zahraniční redakce působící „z domova“ měli přitom k dispozici mnoho novin i časopisů z celého světa, z obou „táborů“, tedy dostatek zdrojů i ostatním lidem nedostupných. Dalším mimořádným zdrojem informací byly takzvané monitory, zprávy, které posílala ČTK a tiskový odbor ÚV KSČ. Tyto dokumenty se vymykaly běžnému zpravodajství tím, že obsahovaly materiály, které se neshodovaly s politikou strany nebo celého režimu. Byly odstupňované podle témat a jejich závažnosti: k některým měl přístup každý, jiné mohla vidět jen zahraniční redakce a některé jen šéfredaktor. Aby nehrozilo nebezpečí úniku informací, měly se skartovat ve stejný den, kdy dorazily. Pokud jde o západní tisk, platilo, že jej nikdo nesmí vynášet z redakce ven a půjčovat nebo poskytovat třetím osobám mimo dané médium. To dokazuje, „jakou důvěru poskytovali představitelé režimu svým novinářům“, kteří se „aktivně podíleli na hře, která měla zbytek národa odříznout od

⁵⁰ Rozhovor s Milanem Syrůčkem, 1. 4. 2005. In JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 29.

⁵¹ TOMÁŠEK, Dušan. *Pozor cenzurováno! aneb ze života soudružky cenzury* Praha: Vydavatelství a nakladatelství MV ČR, 1994, 157 s.

⁵² BERÁNKOVÁ, Milena. c. d., s. 280.

⁵³ BERÁNKOVÁ, Milena. c. d., s. 273, 274.

*relevantních informací.*⁵⁴ I když měli objektivně vzato různou možnost interpretace daných událostí, nenajdeme v jejich tehdejší tvorbě odchýlení od očekávaného provládního diskursu, odlišnou argumentaci podloženou pouze osobním názorem nebo projev pochybností vůči režimnímu vidění světa. Navzdory této formální obsahové stejnorodosti můžeme však přesto rozpoznat odlišnou cílovou skupinu každého ze zohledňovaných deníků a poukázat na další dílčí rozdíly.

1.4.1. Rudé právo

Rudé právo (RP) mělo být jako tiskový orgán KSČ od začátku hlavním režijním periodikem, plnoformátovými novinami pro každého. Tomu odpovídala i politika, kterou vůči němu vláda uplatňovala: jako jediný deník nepodléhal tiskovému odboru, ale přímo ÚV KSČ, měl zajištěnu stabilní prodejnost zavedením povinného předplatného a neomezený přístup k papíru (tehdy nedostatkové surovině). Ostatní deníky HSTD často postihovala za nedodržení a překročení maximálního rozsahu čísla, RP se tato omezení netýkala. Podobná opatření měla zajistit, aby list získal stabilní a výsadní pozici mezi tehdejšími tiskovinami.⁵⁵ Navzdory všem režimním snahám působí RP začátkem padesátých let slovy tehdejšího redaktora Karla Douděry „*sedě a bezvýrazně*“⁵⁶ a čte jej méně lidí. V červnu 1955 proto svolal ÚV KSČ schůzi, na které určil priority a směry budoucí redakční práce. Konstatoval, že jsou „*rezervy v politickém zpravodajství*“, chybí „*aktuální rozborů mezinárodněpolitických událostí*“, a proto nařídil, aby v budoucnu se zahraničněpolitickou redakcí listu více spolupracovalo ministerstvo zahraničí i mezinárodní oddělení ÚV KSČ. Nakonec doporučil „*využívat ještě ve větší míře dopisů čtenářů, uplatňovat více humor a satiru a také zlepšit grafickou stránku listu.*“⁵⁷ Zahraničněpolitické události postupně získaly více prostoru a žádný jiný list se jim nemohl věnovat v tak velké šíři. RP mělo největší stránkový rozsah a především jako jediný dostatek devíz na to, aby si platilo vlastní zpravodaje v řadě evropských, asijských, afrických i jiných metropolí. V roce 1956 mělo kromě dvou stálých zpravodajů v Moskvě a v Berlíně své redaktory také v New Yorku, Pekingu a Káhiře (Jaroslav Bouček). V případě mimořádných událostí (válka v Koreji, revoluce v Maďarsku) k nim přibýli i zvláštní zpravodajové. Na některá

⁵⁴ JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 28.

⁵⁵ KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. c. d., s. 41.

⁵⁶ KŘIVÁNKOVÁ, Alena, VATRÁL, Jozef. c. d., s. 111.

⁵⁷ KŘIVÁNKOVÁ, Alena, VATRÁL, Jozef. c. d., s. 115.

vzdálenější místa vysílalo RP reportéry ve spolupráci s ČTK, například do Bukurešti, Sofie, Havany či Dilí.⁵⁸

V roce 1956, v době vypuknutí Suezské krize, vycházelo RP třicátým šestým rokem. Jeden výtisk stál padesát haléřů, měsíční předplatné vyšlo na šest korun. Deník vycházel každý den včetně neděle a ve sledovaném období byla tato pravidelnost narušena jen jednou, 26. prosince. Redakce sídlila v pražské ulici Na Florenci, šéfredaktorem byl Vladimír Koucký. Zahraničnickému zpravodajství a publicistice, které jsou pro náš výzkum důležité, se v této době věnovali zejména Jiří Hochman a Alois Volf, kteří zhruba se stejnou četností publikovali pravidelné fejetony, komentáře, poznámky nebo úvahy. V menší míře se jimi zabývali i Přemysl Tvaroh, Miroslav Drozd nebo Jiří Franěk. Jako zahraniční zpravodajové RP působili Jaroslav Bouček (Káhira) a Jiří Hochman (Londýn). Občasné příspěvky z britské metropole posílal Phillip Bolsover. Řadoví redaktori podepisují své články šiframi či iniciálami -bor-, -mik-, -věk-, -rv-, -fk-, -ab-, -áň-, -in-, -jj-, -ar-, -čs-, -jb-, -ma- nebo -md-.⁵⁹ Kromě komiksů přetištěných ze světového tisku (převážně od L. Mitelberga z *l'Humanité* nebo jeho nedělní přílohy *l'Humanité Dimanche*, dále *Daily Worker*, *Ogoňok*, *New York Herald Tribune* nebo *Neues Deutschland*) zveřejňoval list kreslené vtipy a satiru svých vlastních autorů (O. Štember, J. Žentel, M. Kopřiva nebo K. Váca.) Ostatní přispěvatelé pravděpodobně oslovovala redakce podle svého vlatního uvážení, protože se jejich články objevují s daleko nižší periodicitou, nepravidelně nebo jednorázově. Lze je rozdělit do tří skupin: krásná literatura, publicistika a útvar syntetizující předchozí dvě oblasti, který můžeme nazvat angažovaným citačním vyjádřením. V oblasti krásné literatury jsou časté básně autorů jak českých (Jan Rub, Lucie Seifertová, Václav Lacina, Ivan Skála) tak zahraničních – arabských v českém překladu (Muhammad Safdar, Nazim Hikmet). Daleko ojedinělejší jsou povídky (Lenka Hašková, Jiřina Trojanová). V publicistice najdeme články Karla Sršně, Zdeňka Vernerera, Rudolfa Kostky, fejetony Miloše Vacíka, statě Miroslava Kota, Stanislava Oborského, Bohumila Schneidera či Miroslava Gottlieba. Samostatnou kapitolou tvoří krátká vyjádření známých osobností, například Josefa Štefana Kubína či Jiřího Hanzelky a Miroslava Zikmunda, i takzvaných „hlasů z lidu“, od dílovedoucích, mistrových, přes dělníky až po družinářky, kteří povětšinou vyjadřují své rozhořčení nad nastalou britsko-

⁵⁸ KŘIVÁNKOVÁ, Alena, VATRÁL, Jozef. c. d., s. 112.

⁵⁹ Všechny šifry jsme se pokusili rozklíčovat pomocí *Slovníku pseudonymů v české a slovenské literatuře* (VOPRAVIL, Jaroslav, Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1973, 1540 s.), ale žádnou z uvedených redakčních značek jsme v něm v souvislosti se zohledňovanými deníky nenalezli.

francouzsko-izraelskou invazí prozaicky i ve verších. Svým rozsahem je zpravodajství a publicistika týkající se Suezské krize v RP nejširší a nejpodrobnější, neboť šlo o plnoformátový univerzální list s neskrývaným prioritním postavením.

1.4.2. Mladá fronta

Mladá fronta (MF) byla tiskovým orgánem Československého svazu mládeže (ČSM) a na žebříčku režimních mediálních priorit zaujímala místo hned za RP, Československou televizí a Československým rozhlasem. Státní zřízení, které razilo heslo „mladý je každý komunista“, kladlo velký důraz na stranickou výchovu dospívající generace jako příštího nositele socialistických hodnot. MF měla dobré postavení a mohla si lecos dovolit: vládní i kontrolní orgány se k ní chovaly podle pamětníků povětšinou shovívavě, měla zajištěn dostatečný přísun papíru a stanoven poměrně vysoký rozpočet.⁶⁰ Jako ostatní deníky se ale ani ona nevyhnula odlivu čtenářů, který v první polovině padesátých let postihl československý tisk. Proto se i zde rozhodl vydavatel (ÚV ČSM) nastalou situaci řešit svoláním schůze, na které stanovil příští cíle redakční práce. Na zasedání v listopadu 1953 došel k podobným závěrům, jako ÚV KSČ v případě RP o tři roky později: obnovit vliv ČSM (kterému ubývali členové)⁶¹ na mladou generaci, snížit počet nezáživných statí a ideologických výchovných článků⁶² a namísto toho obohatit příspěvky o interaktivní prvek a posílit roli aktuálních zpráv. Rozpočet MF ale v tomto ohledu nestačil na to, aby pokryl náklady spojené s financováním vlastních zahraničních zpravodajů. Deník měl pro tuto činnost k dispozici jen 400 dolarů na rok a tudíž si mohl dovolit posílat redaktory jen na krátké cesty, nikoli na stálá působiště, na Západ navíc až koncem padesátých let. Tehdejší člen redakce Karel Čech ale upozorňuje, že nešlo o „skutečnou událost typu nějaké války nebo voleb, jako se jezdí dnes. Jezdilo se na události typu celoevropská konference nebo festivaly mládeže.“⁶³ Zpravodajství MF záviselo tedy skoro cele na produkci ČTK, která měla své zpravodaje ve všech zemích sovětského bloku i v některých zemích rozvojových, včetně Egypta. Kromě toho sledovala hlavní tehdejší tiskové agentury, prioritně sovětskou TASS.⁶⁴

⁶⁰ JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 20.

⁶¹ KŘIVÁNKOVÁ, Alena, VATRÁL, Jozef. c. d., s. 116.

⁶² Tímto směrem se ubíral sovětský mládežnický deník *Komsomolská pravda*, který byl pro MF v začátcích padesátých let hlavním vzorem. In JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 23.

⁶³ Rozhovor s Karlem Čechem, 20. 3. 2005. In JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 29.

⁶⁴ JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 28.

V roce 1956, v době vypuknutí Suezské krize, poslal ÚV ČSM do redakce několik členů svazu mládeže, kteří sice neměli zkušenost s žurnalistikou, ale očekávalo se, že redakci ideově posílí. Záměr se však minul účinkem – tito lidé naopak prosazovali změny a snáze jich i dosáhli, protože, jak říká tehdejší redaktor Karel Syrůček, je jako „politické konzervy“ nikdo z progresivního myšlení nepodezíral.⁶⁵ MF měla v této době za sebou dvanáct let existence. Jeden její výtisk stál třicet haléřů, měsíční předplatné vyšlo na šest korun šedesát haléřů a celoroční na sedmdesát devět korun dvacet haléřů. Deník vycházel každý den mimo pondělí. Výjimkou bylo ve sledovaném období pouze 5. listopadu, kdy bylo vytištěno mimořádné vydání u příležitosti potlačené revoluce v Maďarsku. Redakce sídlila v Panské ulici na pražském Novém Městě a vedl ji Svatopluk Turek. Zahraničnímu zpravodajství a publicistice, které jsou pro náš výzkum důležité, se věnovali zejména Dobroslav Matějka, Richard Böhnel a Miloš Holý, kteří zhruba ve stejně velké míře pravidelně publikovali zejména fejetony, komentáře, poznámky nebo úvahy. V podobném rozsahu a stejnými stylistickými útvary často přispívali Jaromír Švamberk (obvykle v rubrikách *Náš komentář* nebo *Od neděle do neděle*) Ivan Vávra či Jaroslav Vávra. Pravidelně v novinách najdeme příspěvky Miroslava Tyllera a Josefa Hollera (rubrika *Zamyšlení při sobotě*), Jána Riška (rubrika *Náš komentář*) či stanoviska Dagmar Podlipné (rubrika *Od neděle do neděle*). Autory úvodníků byli mimo jiné Jan Hajný a Václav Pacina. V zohledňovaném období měla MF zvláštního zpravodaje v Londýně, kterým byl Frank Baferton. V Káhiře a ve Washingtonu spoléhala na zpravodajství Československé tiskové kanceláře. Řadoví redaktori podepisují své články šiframi či iniciálami -rb-, -ph-, -sp-, -dm, -dp-, -vv-, -ra-, -čt-, -mh-, -svo-, -haj-, -mjk- nebo -kom-. Jako mládežnický deník věnovala MF velkou pozornost grafické stránce. V hojné míře používala výrazné, barevné (nejčastěji červené) titulky tištěné velkým písmem, zveřejňovala velké množství fotografií a komiksových ilustrací a dávala značný prostor satíře, ironii a kresleným vtipům. Téměř stoprocentně přitom přetiskovala ze zahraničních listů, zejména z anglického deníku *Daily Worker*, místy se ale objevují i kresby domácích autorů (M. Lidák). Ostatní přispěvatele oslovovala redakce podle svého vlatního uvážení, protože se jejich články objevují s daleko nižší periodicitou, nepravidelně nebo jednorázově.⁶⁶ Platí pro ně předchozí rozdělení do tří skupin: krásná literatura, publicistika a různá angažovaná citační vyjádření. V oblasti krásné literatury najdeme tentokrát jen básně, opět autorů

⁶⁵ JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 24.

⁶⁶ Výjimku tvoří redaktor MF Miloš Holý, v jehož tvorbě najdeme kromě publicistických útvarů i poezii.

jak českých (redaktor Miloš Holý, básníci Karel Janotka, Z. Šupich) tak zahraničních, arabských (překlady Karla Petráčka a Veroniky Kubíčkové z arabské lidové poezie). Povídky a jiná beletristická tvorba vztahující se k Suezské krizi se na zkoumaných stránkách MP neobjevuje. Mezi publicistickými útvary najdeme články Pavla Šára, Jaroslava Drahoukoupila Kamila Wintera, Oldřicha Pospíšila, Vladimíra Vrány nebo J. Matějkové. Třetí skupina, krátká citační vyjádření, je v MF zastoupena hodně, v souladu s požadavkem deníku pro mládež, který své příspěvky zkracuje a uváděním citací oživuje jejich ráz. Najdeme mezi nimi opět vyjádření známých osobností, například Josefa Stanislava nebo Jacquesa Denise, i takzvaných „hlasů z lidu“, kteří vyjadřují svůj nesouhlas nad nastalou britsko-francouzsko-izraelskou invazí. To však není jediný způsob, kterým MF zapojuje čtenáře do obsahu listu. Najdeme zde občasnou rubriku nazvanou *Jak to je? aneb Rozpravy se čtenáři*. Několikrát se týkala i Suezské krize, konkrétně u otázek o podílu britských a francouzských bank v výnosech průplavu nebo naftových nalezištích v oblasti. Dnes nemůžeme prokázat, zda tyto dotazy někdo vymýšlel nebo zda do redakce skutečně docházely, v každém případě šlo o ideální způsob, jak propojit vysvětlovací, propagandistickou funkci a požadovanou interaktivitu s odběrateli novin. Zpravodajství a publicistika MF věnované Suezské krizi působí i proto celkově odlehčeněji, místy až mírně bulvárně, což lze přičíst také pestřejší grafice, občas generalizujícím „úderným“ titulům, jejichž slovník je silně citově zabarvený, a poměrně častému užití ironie a sarkasmu. Všechny prvky nicméně plní svůj účel oživit a ztraktivňovat zahraničněpolitická témata pro komunistickou mládež a pomáhají obrušovat a retušovat stále přítomný výchovný, propagandistický podtón, který začátkem padesátých let způsobil velký úbytek členů ČSM a čtenářů MF, a byl takto potlačen, byť čas od času na úkor serióznosti.

1.4.3. Lidová demokracie

Lidová demokracie (LD), poslední ze tří sledovaných deníků, byla tiskovým orgánem „obrozené“ Československé strany lidové (ČSL), která byla pod vedením Josefa Plojhara součástí Národní fronty. Prvním poúnorovým šéfredaktorem deníku LD se stal Rostislav Petera,⁶⁷ který musel čelit těžké situaci, ve které ústřední lidovecké noviny spolu s ostatními periodiky ČSL v novém režimu byly. List strany, jejíž voliči i představitelé většinově inklinují ke křesťanským, církevním hodnotám, nemohl podle komunistické teorie z principu získat mezi ostatními tituly silné postavení z důvodů jak

⁶⁷ KŘIVÁNKOVÁ, Alena, VATRÁL, Jozef. c. d., s. 116.

politických, tak ekonomických. Proto se vláda různými opatřeními snažila vydávání hlavního lidoveckého tisku omezit a jeho vliv marginalizovat, například tím, že prostřednictvím HSTD důsledně kontrolovala jeho rozsah a počet stránek a každou odchylku od nařízené kvóty přísně postihovala. Z toho důvodu měl deník také nesrovnatelně nižší finanční možnosti a skromější rozpočet než RP nebo MF, což se projevilo po formální i obsahové stránce. V oblasti zahraničních zpráv LD ve sledovaném období plně závisí na produkci ČTK, celkově má ze všech tří zohledňovaných periodik nejstřízlivější a nejjednodušší grafiku, titulky i klad stran, nejúžejí koncipované zpravodajství, konzervativní stylistické žánry. Fotografie či ilustrace zde najdeme jen sporadicky a navíc často v nižší kvalitě než u jiných periodik podobného formátu. Všechny tyto faktory měly snižovat atraktivnost a čtenost lidoveckých novin.

V roce 1956, v době vypuknutí Suezské krize, vycházela LD také dvanáctým rokem. Jeden výtisk přišel na třicet haléřů ve všední dny a padesát haléřů v neděli. Za roční předplatné zaplatil čtenář sedmdesát korun padesát, měsíční předplatné stálo šest korun šedesát. Zájemci si mohli též objednat pouze nedělní vydání za pět korun na čtvrt roku. LD vycházela každý den mimo pondělí, což bylo stejně jako u MF porušeno 5. listopadu, kdy vyšlo zvláštní dvoustránkové vydání věnované potlačení revoluce v Maďarsku. Ústřední redakce sídlila na pražském Karlově náměstí a vedl ji Rostilav Petera. Kromě hlavního města měl deník krajské pobočky na dalších třinácti místech republiky: v Českých Budějovicích, Plzni, Karlových Varech, Ústí nad Labem, Liberci, Hradci Králové, Pardubicích a Jihlavě. Zahraničnímu zpravodajství a publicistice, které jsou pro náš výzkum důležité, se v pražské redakci věnovali kupříkladu Zdeněk Veselý, Marián Wendt nebo Josef Gemrot (poslanec Národního shromáždění a ústřední tajemník ČSL), kteří pravidelně psali úvodníky. Zdá se však, že redakce LD kladla důraz spíše na obsah článků než jejich autory, neboť příspěvků podepsaných jménem či šifrou najdeme v listu minimum. Pomineme-li výše zmíněné úvodníky (u kterých ale pisatel rovněž není uveden vždy) a produkci ČTK (která, ač není jako u ostatních deníků zdrojována, zřejmě platí pro většinu zpravodajství), jsou články ponechány bez podpisu nebo v menšině případů označeny šifrou či iniciálami, například R. K. či -pra-. V zohledňovaném období neměla LD zvláštní ani stálé zpravodaje v žádných ze sledovaných lokalit, ať už v Káhiře, Washingtonu nebo v Londýně. Jako deník křesťanské strany lidové byla deníkem konzervativním, jehož činnost režim primárně

nepodporoval ani nerozvíjel. Afinita ke křesťanské etice má nejen v době Suezské krize za následek mezi jiným shovívavější pohled na Izrael, jednoho z účastníků konfliktu. Výskyt pojmu agresor se v této souvislosti s židovským státem objevuje podstatně méně, než u RP či MF. Ve srovnání s těmito deníky je v LD tón většiny zohledňovaných článků mnohem méně expresivní a emocionálně zabarvený, podíl publicistiky nižší a interaktivita se čtenáři – ať už přetiskování krátkých citovaných stanovisek známých osobností i „obyčejných lidí“ či odpovídání odborníků nebo členů redakce na čtenářské dotazy – minimální. Co se grafiky týče, je skladba novin konzervativní, příspěvky uvozují menší titulky a jsou tištěny tak, že na stránce žádný z nich zvláště nevynikne mezi ostatními. Jako celek působí zpravodajství a publicistika věnované v LD Suezské krizi nejméně výrazně, nejméně zajímavě, ale také nejméně propagandisticky.

2. Československá zahraniční politika do poloviny padesátých let

Jel jsem do Moskvy jako československý ministr zahraničí a vracím se jako Stalinův pacholek.
(připisováno Janu Masarykovi)⁶⁸

Povzdechu československého ministra zahraničí Jana Masaryka předcházela ještě těsně po válce optimismus, že *"plodná a trvalá spolupráce mezi státy, které mají zcela rozdílnou politickou filosofii, je možná."*⁶⁹ Následná nejednotnost protihitlerovské koalice, mnichovská zkušenost a polarizace světa na dva bloky ale způsobila, že byla československá zahraniční politika postupně tlačena politicky a vojensky na Východ – do vleku Sovětského svazu, ač by svou tradicí první republiky inklinovala k Západu. Stalin, znepokojený americkou atomovou zbraní, kterou SSSR v té době ještě nevlastnil, rozhodl, že je třeba se připravovat na preventivní válku. Nařídil proto svým satelitům orientaci na těžký průmysl a provedení stranických čistek, které by minimalizovaly nebezpečí opozice a afinity k Západu. Československo, které mělo přímou hranici se „železnou oponou“, bylo z tohoto pohledu klíčové. Stalin měl proto eminentní zájem na tom, aby z Prahy vládl co nejpevnější režim sovětského typu. Komunisté, kteří se tu

⁶⁸ Jan Masaryk po návratu z Moskvy v červenci 1947, cit. podle Ivana Herbena. In ŠEDIVÝ, Jaroslav. Zachraňovali čest národa: mezi Květnem 1945 a Únorem 1948. *Masarykův lid*, 1998, č. 2. (cit. 2008-04-13). Dostupný z WWW: http://www.masarykovohnuti.cz/aktuality/j_sedivy_080321.pdf

⁶⁹ Z projevu Jana Masaryka na ustavujícím zasedání Organizace spojených národů, 5. 10. 1945. In ŠEDIVÝ, Jaroslav, c. d.

v únoru 1948 dostali k moci, byli stalinisticky orientovaní už od roku 1929, kdy se KSČ rozhodla pro takzvanou „bolševizaci“ strany. Její předseda Klement Gottwald, který žil v SSSR ve třicátých letech, v době stranických čistek, „měl ke Stalinovi obrovskou úctu a zároveň z něj měl panický strach.“⁷⁰ Navzdory původním snahám o „československou cestu“ se proto nakonec poválečné Československo pod jeho vedením stalo poslušným spojencem SSSR. A nejen to – Praha příkazy Moskvy leckde ještě předjímal. Tento postoj přetrval i po Stalinově a Gottwaldově smrti. Málokde je to vidět tak markantně jako v oblasti vztahů se zeměmi Blízkého východu, konkrétně Izraelem a Egyptem v padesátých letech.

2.1 Vztahy Československa s Izraelem

Nашe strana /.../ nepřipustí, aby události na Středním východě vyvolaly u nás jakékoli projevy antisemitismu, a současně nedovolíme rovněž žádnou proizraelskou propagandu.⁷¹ /.../ Izrael je skutečně šachovou figurkou v šachové hře imperialistů. Sovětský svaz a socialistické země nekritizují a nebojují jen proti této figurce, ale – jak známo – i proti imperialistům všude tam, kde se dopouštějí agrese a útaku... /.../ Izraelská vláda plně odpovídá za svou agresivní politiku i za výběr svých spojenců.⁷²

Když byl v květnu 1948 vyhlášen stát Izrael, bylo Československo čtvrtou zemí, které jej uznala, spolu se SSSR, který byl vůbec první. Zatímco v případě Československa se jednalo – navzdory vší podřízenosti Moskvě – o spontánní iniciativu pokračující v duchu vzájemných předválečných přátelských vztahů,⁷³ sovětský vstřícný postoj vůči židovskému státu je ojedinělý. Odchylna pramenila z toho, že se SSSR obával přílišného vlivu Velké Británie na Středním východě, domníval se, že by se izraelská politika mohla ubírat socialistickým směrem a jako jeho spojenec pomoci tento proces zastavit. Proto již v roce 1947 vystoupil sovětský delegát v OSN s návrhem na rozdělení Palestiny a vyzval své stately, aby jej podpořily.⁷⁴ Poválečné

⁷⁰ GOLDSTÜCKER, Eduard. *Vzpomínky 1945-1968*. Praha: G plus G, 2005, s. 23.

⁷¹ KOLÁR, J. František. *Sionismus a antisemitismus*. Praha: Svoboda, 1970, s. 54.

⁷² KOLÁR, J. František, c. d., s. 64.

⁷³ V tomto ohledu byl významný přínos Tomáše Garrigua Masaryka. V době tzv. hilsneriády veřejně vystoupil proti antisemitismu a jako jeden z prvních státníků oficiálně navštívil Palestinu už v roce 1927. První československá vláda uznala sionistické snahy Židů a ČSR se stalo první zemí, kde byly Židé podle ústavy pokládáni za samostatnou národní entitu. In -kš-: *Vývoj vzájemných vztahů České republiky a Izraele*. Tue 19 Nov 2007. (cit-2008-04-14). Dostupný z WWW: http://www.israel.cz/index.php?module=specialdetail&id=5694&titulek=vyvoj_vzajemnych_vztahu_ceske_republiky_a_izraele

⁷⁴ Československo zasedalo ve všech třech výborech, které za tímto účelem byly vytvořeny, nejdůležitějšímu z nich dokonce předsedal československý diplomat Karel Lisický. Tento výbor nakonec doporučil, aby byl britský mandát rozdělen na dva státy - židovský a arabský. Toto rozhodnutí schválilo Valné shromáždění OSN rezolucí v listopadu 1947. In -kš-: *Vývoj vzájemných vztahů ČR a Izraele*, c. d.

Československo se z iniciativy Jana Masaryka stalo tranzitním státem, kudy se mohli východoevropští Židé dostat do Palestiny, kde jinak oficiálně stále platily britské imigrační kvóty. V lednu 1948 podepsalo navzdory zbrojnímu embargu s Izraelem dohodu o prodeji zbraní a umožnilo izraelským pilotům, tankistům nebo výsadkářům absolvovat na svém území vojenský výcvik. Československá pomoc nebyla nezištná – Izrael za ni musel platit převážně v dolarových valutách, jen malou část úvěrem – ale podle velké části izraelské veřejnosti umožnila vyhrát válku o nezávislost a tím *de facto* zachránit existenci Izraele.⁷⁵

Zásadní změna nastala po prvních volbách do izraelského parlamentu, Knesetu, v lednu 1949. Komunistická strana Izraele v nich získala jen čtyři křesla a ani socialisticky orientovaná MAPAM, na kterou SSSR spoléhal, si nevedla o moc lépe. Vládu sestavil David Ben Gurion, předseda labouristů sdružených do Dělnické strany Izraele, MAPAI. Nejprve prosazoval politiku neutrality (čemuž SSSR stejně neveril), ale když v září 1949 přijal finanční půjčku od Spojených států amerických a o rok později se v Korejské válce postavil na stranu Západu, definitivně si proti sobě Sověty popudil.⁷⁶ Československo přitom ještě na jaře 1949 zvažovalo, že naváže s Izraelci zvláštní hospodářské vztahy nezávisle na vůli SSSR. Rozvoj obchodu mohl být prospěšný pro obě strany – Československo by získalo valuty, kterých mělo nedostatek, a Izrael by povzbudil své hospodářství, vyčerpané válkou a bojkotem ze strany arabských sousedů. ČSR ale nakonec podlehlo sovětskému nátlaku a nejenže hospodářské vztahy neprohloubilo, ale navíc zrušilo zbrojní kontrakt.⁷⁷ Československo-izraelské vztahy začaly získávat jednoznačně negativní ráz a tato tendence kulminovala v roce 1952, kdy bylo v Praze v rámci politických čistek odsouzeno 14 vysokých funkcionářů KSČ v čele s Rudolfem Slánským k trestům smrti a doživotního vězení. Při obžalobách bylo úmyslně akcentováno, že jedenáct z obviněných je židovského původu a v tisku i veřejných vystoupeních se objevovala antisemitická a antisionistická prohlášení. V souvislosti s procesy navíc československé úřady obvinily ze špionáže dva izraelské občany, uvěznily je, odmítaly na opakovanou žádost izraelského velvyslance sdělit, co se s nimi děje a až v roce 1956 je vyhostily ze země. Izrael

⁷⁵ Ben Gurion to připoměl ještě dvacet let po válce za nezávislost, když řekl, že „československé zbraně zachránily Izrael“. Cit. ČEJKA, Marek. Izrael a Palestina. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 81, In YEGAR, Moshe. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha: Victoria Publishing and East Publishing, 1997, s. 117.

⁷⁶ WANNER, Jan. *Bitva o Suez: studená válka, arabsko-izraelský konflikt a britsko-francouzská intervence v Egyptě*. Praha: Libri, 2006, s. 81.

⁷⁷ JANEČKOVÁ, Zuzana. c.d., s. 32.

sledoval situaci s lítostí a rozhořčením. Ministr zahraničí Moše Šarett řekl při vystoupení v Knessetu v listopadu 1952: „*Náš lid má dlouhou paměť. Nikdy nezapomene na žádný projev podpory a dobroty v hodině nouze. Vždy si bude pamatovat pomoc, které se mu dostalo na jeho záchranu a obranu míru. Ale pražský proces přesto znamená tmavou, ošklivou skvrnu ve skvělé historii vzájemného přátelství mezi lidem československým a izraelským. Uvalil těžké břímě na paměť židovského lidu.*“⁷⁸ Toto „těžké břímě“ se se pak změnilo ve zděšení, když Egypt koncem září 1955 oznámil, že uzavřel zbrojní dohodu – opět s Československem, opět na nařízení z Moskvy. David Ben Gurion při té příležitosti v izraelském parlamentu poznamenal: „*Není pochyb o tom, že československá vláda dobře ví, k čemu ty zbraně mají sloužit. Nikoli ke zlepšení pracovních a životních podmínek egyptských dělníků, ani ke zlepšení materiálních podmínek felláhů. Československý komunistický list Rudé právo napsal, že 'mírotvorná politika arabských zemí je všeobecně známa', ale názory egyptské vlády hlásá egyptský tisk, nikoli noviny v Praze. /.../ Egypt je plně řízenou vojenskou diktaturou a československá vláda to zjevně ví.*“⁷⁹ Izrael nedokázal pochopit, jak může najednou jejich nejsilnější soused disponovat týmiž prostředky, které mu Československo poskytlo jen osm let předtím. Musel čelit demoralizaci v armádě, útokům sovětského tisku a obával se, že je jen otázkou času, kdy se československé zbraně střetnou proti sobě.⁸⁰

2.2 Vztahy Československa s Egyptem

*Rozvoj hospodářských styků mezi Sovětským svazem a zeměmi lidové demokracie na straně jedné a málo vyvinutými zeměmi na straně druhé stále mohutní. /.../ Zvláštní místo připadá pochopitelně Egyptu. V září 1955 byla mezi Československem a Egyptem uzavřena smlouva, která – kromě jiného – umožnila Egyptu nakoupit v ČSR bez jakýchkoli politických podmínek zbraně. Pro Egypt to byla významná událost, protože tak konečně mohl zajistit svou bezpečnost a nezávislost proti jakémukoli nepříteli. A nejen to: mezi našimi zeměmi byly dále sjednány dohody o vybudování závodu na výrobu kaučuku, obuvi, keramických závodů a cementáren.*⁸¹

⁷⁸ BEN GURION, David. *Israel: a personal history*. Tel Aviv: Sabra Books, 1972, s. 416.

⁷⁹ BEN GURION, David, c. d., s. 448.

⁸⁰ I proto se Izrael snažil sjednat zbrojní dodávky jinde. Nejprve v USA, o což usilovali zejména ministr zahraničí Moše Šarett a generální ředitel ministerstva obrany Šimon Peres, který v Americe žil na přelomu čtyřicátých a padesátých let. S přímou americkou vojenskou podporou Izraele ale dlouhodobě nesouhlasil prezident Eisenhower, i přes opakovanou kritiku Demokratické strany. Ben Gurion proto instruoval Perese, aby se postupně přeorientoval na kontakty ve Francii. In WANNER, Jan. c. d., s. 236.

⁸¹ VLÁŠEK, Vladimír. *Suezská mezihra*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1956, s. 33.

Poté, co se předpoklady vzniku Izraele jako komunistického státu neuskutečnily, začal Sovětský svaz hledat spojence mezi arabskými zeměmi a stejný postup *eo ipso* zvolily i ostatní státy východního bloku. V Egyptě, kde po prohrané izraelsko-arabské válce sílily antimonarchistické tendence, provedlo Hnutí svobodných důstojníků vojenský puč a v červnu 1953 se země stala republikou. K moci se dostal plukovník Gamal Abd an-Násir, který se netajil protiimperialistickými a protibritskými postoji a navíc měl ambice získat pro tuto svou politiku ostatní arabské země a spojit je do většího regionálního seskupení. To všechno SSSR vítal, neboť se tak účinně zmenšoval vliv Velké Británie a Francie jak na Blízkém východě, tak v severní Africe. SSSR měl v tomto ohledu pozici mnohem snazší, než tomu bylo v případě USA. Eisenhowerova administrativa měla eminentní zájem na spolupráci s arabskými zeměmi a Násir toho dlouhou dobu využíval, když vyjednával současně se Sověty i s Američany. USA byly ale ve vstřícnosti vůči Egyptu a ostatním arabským zemím limitovány svými spojeneckými závazky k západoevropským státům,⁸² jejichž pozice na Blízkém východě se stávala stále obtížnější. SSSR tedy věděl, že stačí vyčkávat a poskytovat spolu se svými satelity arabským zemím vojenskou a hospodářskou pomoc.⁸³

Československo v tomto období podle modelu aplikovaného před několika lety v Izraeli mimo jiné opět hrálo roli dodavatele zbraní a cvičitele egyptských vojáků, proto, aby přímé sovětské dodávky nezavdaly záminku pro konfrontaci se Západem. V únoru 1955 podepsalo s Egyptem obchodní dohodu, která „*explicitně počítala i s vojenským materiálem*“. V dubnu byla v Káhiře uspořádána československá obchodní výstava a podepsala se první dohoda o výměně zbraní za bavlnu.⁸⁴ Největší obchodní smlouva byla uzavřena v polovině září v Praze. Egypt ale platil ve valutách

⁸² Nejednoznačný kurz americké politiky za Suezské krize nakonec přesto způsobil, že Eden nekonzultoval svůj postup s Američany a tradiční americko-britské spojení tím velmi utrpělo. Plně obnoveno bylo až za vlády prezidenta Kennedyho a premiéra McMillana, které spojovalo osobní přátelství. Francie, blízký spojenc Izraele, nabyla přesvědčení, že namísto spojení vedoucí přes kanál La Manche a Atlantik je třeba propříštit usilovat o nezávislé vedoucí postavení na kontinentě a po celou dobu vlády de Gaulla chovala vůči „*les Anglo-Saxons*“ velkou nedůvěru. In BBC News (online). *France's own lesson from Suez*. Wed 1 Nov 2006, 09:29 (cit. 2008-04-14). Dostupný z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6102536.stm>

⁸³ O definitivní politické orientaci Egypta bylo rozhodnuto až ve chvíli, kdy se Násir na jaře 1956 dozvěděl o francouzských dodávkách zbraní Izraeli a proto v květnu uznal socialistickou Čínu a navázal s ní diplomatické styky. Doufal totiž, že Čína, která byla největším výrobcem zbraní mimo OSN, poskytne za sovětské a indické podpory Egyptu zbraně mimo zbrojní embargo. Dlouhou dobu předtím pohlížela Moskva na nový režim s pochybami, i když první obchodní dohody a „*seriózní jednání o dodávce zbraní*“ začaly už kolem roku 1950. Teprve Násirův odpor k Bagdádskému paktu začal sovětskou skepsi měnit. In WANNER, Jan. c. d., s. 23, 147.

⁸⁴ WANNER, Jan. c. d., s. 137.

jen čtvrtinu částky, zbytek v různých surovinách. Praha musela navíc splácet sovětský úvěr a financovat tak velkou část obou dodávek.⁸⁵ Násir všechny smlouvy odtajnil až koncem září, kdy zbraně dorazily do Egypta. V dubnu 1956 československá vláda nabídla Egyptu povýšení diplomatických vztahů – od dvacátých let udržovaných na úrovni *charge d'affaires* – na velvyslanectví. Egyptská vláda nabídku přijala v červnu 1956, měsíc před vypuknutím Suezské krize.⁸⁶ Vzájemné vztahy se rozvíjely po všech stránkách i nadále a do poloviny sedmdesátých let bylo Československo po SSSR největším dodavatelem Egypta.⁸⁷

2.3 Vztahy Československa s Velkou Británií a Francií

Historikové budou jednou jen těžko /.../ chtít srovnávat toto bušení do stolu, nebývalou aktivitu a všechny válečné přípravy dejme tomu s údobím Mnichova. /.../ Jenom nás tak napadá, jak by se asi vyvíjela situace tehdy v roce 1938, kdyby západní velmoci udělaly jenom část toho, k čemu dnes tak ochotně sáhly. Tenkrát by bývaly měly za sebou sympatie a podporu celého světa. Dnes je nemají.⁸⁸

Vztahy s Velkou Británií a Francií nebyly v poválečném Československu nijak dobré. Řada lidí měla v živé paměti zklamání z Mnichovské dohody a brala tehdejší postup Londýna a Paříže jako „zradu“ na československém národě. Tato tendence se v případech obou zemí ještě zvýraznila nástupem komunistického režimu v únoru 1948. Svou roli zde ale sehrál i fakt, že samy západní vlády počítaly Československo do sovětské sféry vlivu a postupovaly proto v prohlubování vzájemných vztahů velmi opatrně. Ve Velké Británii hned po Únoru tamní tisk většinově odsoudil nastalou situaci a Eduard Goldstücker, tehdejší rada na československém velvyslanectví v Londýně, vzpomíná, že i pouhá kulturní dohoda mezi Velkou Británií a Československem se proto uzavřela až v polovině roku 1949.⁸⁹ Obdobně se dělo v případě Francie. Vláda se snažila francouzsko-československé vztahy marginalizovat a nařídila, aby francouzské velvyslanectví bylo pod státním dohledem. Animosita vzájemných styků vyvrcholila

⁸⁵ WANNER, Jan. c. d., s. 159.

⁸⁶ Velvyslanectví České republiky v Káhiře (online). *Historie vzájemných vztahů*. (cit. 2008-04-15). Dostupný z WWW: <http://czechembassy.org/www/default.asp?ParentID=3064&ido=3074&amb=38&idj=1>

⁸⁷ JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 33.

⁸⁸ VLÁŠEK, Vladimír, c. d., s. 31.

⁸⁹ GOLDSTÜCKER, Eduard, c. d., s. 25. Goldstücker dále píše, že Rudolf Margolius, náměstek ministra zahraničního obchodu a vedoucí delegace, která zhruba ve stejné době dojednávala ve Velké Británii obchodní dohodu podle instrukcí československé vlády, byl pro tuto svou činnost odsouzen k smrti v procesu s Rudolfem Slánským. Goldstücker strávil válku v Londýně a v Paříži, v letech 1950-1951 byl prvním československým velvyslancem v Izraeli. V rámci politických procesů procesů byl odvolán, odsouzen na doživotí a o dva roky později propuštěn. V roce 1968 emigroval do Anglie.

v roce 1951, kdy úřady vyhostily francouzského konzula z Bratislavy, v Praze byl uzavřen *Institut Ernest Denis* a přestaly létat pravidelné linky mezi Prahou a Paříží. S nástupem Nikity Chruščeva se vzájemné vztahy trochu zlepšily, zejména v kulturní oblasti, jak dosvědčují i články z tehdejšího tisku.⁹⁰ Postupně eskalující mezinárodní napětí na Blízkém východě znamenalo nové zhoršení,⁹¹ protože Francie mimo jiné podporovala vojensky i hospodářsky stát Izrael.⁹² Velká Británie byla v této souvislosti vnímána jako synonymum mnohaletého útlaku „egyptského lidu“.⁹³ Když v červenci 1956 začala Suezská krize, o postoji československého komunistického režimu k nastalé situaci nebylo pochyb.

3. Suezská krize v tehdejší tisku a dnešní historické interpretaci

Konflikt na Středním Východě

Především je nutno zabezpečit pohotové a pravdivé zpravodajství z míst a průběhu tohoto konfliktu. Po jeho vypuknutí (nebo po jeho obnově) je třeba připravit řadu objasňovacích materiálů (kometářů, poznámek, rozhovorů, besed). Objasňování celého problému je společným úkolem propagandy a kontrapropagandy. Musí mít dvě podoby: propaganda bude vysvětlovat historické pozadí konfliktu, kontrapropaganda bude útočit proti silám, které konflikt vyvolaly. Kontrapropaganda obranná bude současně odrážet útoky nepřátel proti nám. Taktický plán tedy musí mít tři části: objasňování, útok a obranu.

*Řídící centrum tuto oblast světa neustále sleduje a mění taktické plány jakmile to situace vyžaduje.*⁹⁴

⁹⁰ Například ČTK. Oboustranné přání: plodný rozvoj tradičního přátelství mezi Francií a Československem. *Rudé právo*. 6. 9. 1965, roč. 36, č. 248, s. 1.

⁹¹ Francie v České republice (online). *Francouzsko-české styky*. (cit. 2008-04-13). Dostupný z WWW: <http://www.france.cz/spip.php?article8>

⁹² Francie byla vedle Československa druhou evropskou zemí, která v období první izraelsko-arabské války poskytla Izraeli zbraně. Na jaře 1956 žádá Izrael jménem generálního ředitele ministerstva obrany Šimona Perese o zbraně znovu s odůvodněním, že Egypt se brzy chystá napadnout jejich území a vytvořit panarabskou říši. Tomu chtěla Francie zamezit. Obávala se totiž Násirovy podpory povstání v Alžírsku, jejichž potlačení stálo Francii ročně 600 miliónů dolarů. Premiér Guy Mollet a ministr zahraničí Charles Pineau proto v dubnu 1956 souhlasili se zbrojnými dodávkami, a to bez vědomí Near Arms Comitee i francouzského ministerstva zahraničí, kde bylo mnoho proarabských lobbyistů. In WANNER, Jan. c. d., s. 236, 237. Francouzské zbraně dorazily do Izraele 25. července a dodávky pokračovaly až do konce září. In BEN GURION, David. c. d., s. 495.

⁹³ Viz například VLÁŠEK, Vladimír. c. d., s. 55.

⁹⁴ BARTOŠ, Bohumír. c. d., s. 150.

Citát představuje příklad taktického plánu kontrapropagandy. **Předpokládáme**, že na něm lze dokázat, že ačkoli se nevztahuje k žádnému konkrétnímu blízkovýchodnímu sporu, přesto vcelku přesně ilustruje chování médií a režimu v případě reálně vypuknuvšího konfliktu a obě složky, tedy propaganda i kontrapropaganda, se v nastalé situaci drží zvýrazněných rolí i úkolů. **Domníváme** se, že pokud si nyní zanalyzujeme vybrané události Suezské krize na stránkách tehdejších deníků, zjistíme, že se nejedná primárně o výčet a prezentaci faktů, ale především o jejich vměstnání do výše uvedeného taktického plánu a jejich dotvoření do následující premisy: vše, co činí „oni“, tedy imperialistický blok, je *a priori* špatné, motivováno touhou po zisku, válce a vykořisťování, kdežto „naše“ socialistické důvody (byť by nás vedly ke stejným krokům) jsou správné, mírumilovné a vědecké. Tedy že o vlastní události jde přinejmenším ve stejné míře jako o to manifestovat jejich dosazením do podobných šablon pravdivost komunistického světového názoru. Při naší **analýze** se opíráme o čtyři zdroje: 1. principy popsané Petrem Fideliem v publikaci *Řeč komunistické moci*, pojednávající o **mechanismu totalitního jazyka**, 2. sovětské a československé **příručky** týkající se **zahraničněpolitické propagandy**, 3. **soudobé české, americké, britské a izraelské zdroje** interpretující Suezskou krizi z **historického** hlediska, 4. **výzkum** Zuzany Janečkové, která se ve své diplomové práci zabývala **zahraničním zpravodajstvím Mladé fronty** ve třech blízkovýchodních konfliktech, jednímž z nich byla **Suezská krize**. Janečková zkoumala hlavní účastníky tehdejšího sporu – Egypt, Izrael, Velkou Británií a Francií – ze čtyř hledisek: důvody vedoucí ke konfliktu, pozice síly, strategie využití síly a důsledky, které pro ně konflikt měl. Dochází přitom k závěru, že v podání MF jsou „*hlavními nositeli zlovůle /.../ západní moci. Izrael je využit, coby nerovný soupeř, /.../ k jejich mocenským cílům.*“⁹⁵ Poukazuje na to, že „*udržování těchto vymodelovaných schémat vede v případě MF až k naprostému rozchodu se skutečností*“⁹⁶, což dokazuje na příkladě opomíjení vojenských úspěchů izraelské armády a bezvýhradného oddůvodňování vstupu Izraele do konfliktu spojenectvím se Západem.⁹⁷ Klademe si za **cíl ověřit a popsat** zmíněné **rozchody se skutečností** třemi dílčími způsoby: 1. **rozšířením** zkoumaného vzorku na **tři deníky**, 2. **analýzou obrazů**, které zohledňovaná periodika vytvořila o vybraných

⁹⁵ JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 81.

⁹⁶ JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 82

⁹⁷ JANEČKOVÁ, Zuzana. c. d., s. 82. Podle současných historiků měl židovský stát velkou zásluhu na úspěchu invaze, pro kterou se rozhodl na základě svých osobních zájmů: „*získat zpět Tiranskou úžinu a vyčistit pásmo Gazy.*“ (MISHAL, Nissim. *Those were the years...: Israel's jubilee*. Tel Aviv: Miskal, 1998, s s. 67).

událostech na základě **postupů** zvýrazněných v **taktickém plánu**, 3. postupnou **komparací** těchto **obrazů** s **dnešní dějinnou interpretací** Suezské krize.

Podívejme se nyní postupně na její dílčí události.

3.1 Znárodnění Suezského průplavu

3.1.1. v současné historiografii

Suezský průplav **znárodnil** egyptský prezident **Gamal Abd an-Násir** **26. července 1956 na veřejném shromáždění na náměstí al-Manšija v Alexandrii** u příležitosti třetího výročí vyhlášení Egypta republikou. Zčásti šlo o **politické gesto**, kterým dával najevo nezávislost Egypta, zčásti byly důvody **ekonomické**. Suezský průplav byl od roku 1958 spravovaný Společností Suezského průplavu (*The Suez Canal Company, Compagnie universelle du canal maritime de Suez*), ve které měly největší podíl francouzské a britské podniky. Na svobodnou plavbu kanálem podle Cařihradské dohody z roku 1888 dohlížely britské jednotky. Tato funkce jim zůstala i dle britsko-egyptské smlouvy z roku 1936. Násirova vláda to odmítala a od začátku se snažila dosáhnout **britského** souhlasu k jejich **odchodu**, což se povedlo písemně stvrdit v polovině října 1954. Britové se měli stáhnout za dvacet měsíců. Podle Násirova plánu „**egyptizace**“ měl pak být **průplav znárodněn** spolu s dalšími zahraničními společnostmi. Na jaře 1956 vyjednával Egypt se zástupci Světové banky o tom, jak průplav rozšířit, odmítal však přitom sdělit, zda „*k rozšíření dojde za účasti Společnosti, či bez ní.*“⁹⁸ Už **od začátku roku 1956 chystala** ale zvláštní skupina pod vedením inženýra Mahmúda Júnise **převzetí všeho majetku této společnosti na území Egypta.**⁹⁹ Násir chtěl také získat **peněžní prostředky** na stavbu **Asuánské přehrady** a jednal o tom jak se Sověty, tak s Američany. Nicméně americký ministr zahraničí John Foster Dulles nabídku SSSR považoval jen za „*další sovětský bluf, který se dříve nebo později zhroutí.*“¹⁰⁰ Sovětsko-egyptská spolupráce ale pokračovala a když Násir začátkem července vzkázal, že souhlasí se západními podmínkami asuánské půjčky, prakticky již s **odmítnutím počítal a usoudil, že by „mohlo být vhodnou záminkou ke znárodnění Suezského průplavu.“**¹⁰¹ Poté, co záporná americká i britská reakce skutečně přišly, nebyl si ale dosud jist, zda SSSR splní své dřívější sliby, nebo byly jen

⁹⁸ WANNER, Jan. c. d., s. 240.

⁹⁹ WANNER, Jan. c. d., s. 255.

¹⁰⁰ WANNER, Jan. c. d., s. 247.

¹⁰¹ WANNER, Jan. c. d., s. 251.

součástí propagandy. Nejednoznačná sovětská prohlášení zprvu ukazovala na druhou možnost, což uklidnilo Dulles, který se domníval, že se ve svém odhadu nemýlí. Projev v Alexandrii přesto očekával s napětím. Násir v něm oznámil, že Egyptu kromě Československa dodávají zbraně také Sověti a během celého vystoupení třináctkrát zopakoval stavitele Suezského průplavu. Jméno Ferdinanda de Lessepse bylo totiž signálem, na který čekal Júnis, vrchní velitelství armády a posádky i přepadové skupiny umístěné podél průplavu, kromě Alexandrie ještě v Port Saídu, Ismáíliji a Suez. ¹⁰² Do správních budov ve všech důležitých městech vtrhli vojáci a průplav tak byl znárodněn dřív, než Násirův projev skončil. ¹⁰³ **Velká Británie** zareagovala **rozhořčeně**, premiér Anthony Eden chtěl průplav znovu **obsadit** navzdory vyhotovenému rozboru právníků britského ministerstva zahraničí, které potvrzovaly „*legalitu egyptského jednání*.“ ¹⁰⁴ **Francie** vystoupila ještě **ostřeji**, v protestní nótě označila znárodnění za „*loupežný akt*“, premiér Guy Mollet přirovnal Násirovo jednání k Hitlerovu a Národní shromáždění přijalo rezoluci o jeho kvalifikaci coby „*permanentní hrozby míru*“. ¹⁰⁵ **Izrael** měl od roku 1950 **zakázáno používat průplav pro své lodě a pro lodě do země směřující**. Toto opatření přijala egyptská vláda navzdory prvnímu článku Cařihradské dohody, která zaručuje svobodnou plavbu všem státům v dobách války i míru, a ignorovala rezoluci OSN, která o rok později toto právo Izraele uznala. ¹⁰⁶ Egypt navíc uzavřel pro izraelské lodě ještě strategicky důležitou Tiranskou úžinu, oddělující Aqabský záliv od Rudého moře, a izoloval tak přístav Ejlat. Izrael proti tomu opět protestoval a Ben Gurion prohlásil, že „*pokud jde o svobodu izraelského užívání těchto vodních cest, je neschopnost OSN zřejmá již řadu let*.“ ¹⁰⁷ **USA** na zprávu o znárodnění zareagovaly **vyčkávací** a poměrně **klidně**, také proto, že jejich zájmy v oblasti nebyly tak velké. Prezident Dwight Eisenhower se sice stejně jako Eden a Pineau **obával** přílišného **Násirova vlivu** na Středním východě, prosazoval však **mírové řešení**, zřízení mezinárodní agentury, která by řídila provoz v průplavu, aniž by bylo nuceno v Egyptě vojensky intervenovat, neboť „*pochyboval o legálním rámci*“, který by takovou akci ospravedlnil a nabádal Velkou Británii a Francii k dodržení mezinárodního práva. ¹⁰⁸

¹⁰² WANNER, Jan, c. d., s. 255.

¹⁰³ WANNER, Jan., c. d., s. 256.

¹⁰⁴ WANNER, Jan. c. d., s. 259.

¹⁰⁵ WANNER, Jan. c. d., s. 260.

¹⁰⁶ Jewish Virtual Library (online). *United Nations Security Council Resolution S/2322*. (cit. 2008-04-30). Dostupný z WWW: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourc/UN/unres2322.html>. *Rezoluce byla přijata osmi hlasy, tři země byly proti: SSSR, Čína a Indie. (Tamtéž).*

¹⁰⁷ BEN GURION, David. c. d., s. 499.

¹⁰⁸ WANNER, Jan. c. d., s. 262.

SSSR znárodnění **překvapilo** tak, že vydal oficiální prohlášení až za dva týdny. Na popud ministerstva zahraničních věcí se v tisku uveřejnily články a prohlášení mimo jiné **varující** západní mocnosti proti „*použití Izraele k provokačním účelům*.“¹⁰⁹ Chruščev v neoficiálním projevu pět dní po znárodnění zdůraznil, že „*Egypt jen uplatnil svá suverénní práva a /.../ dále respektuje svobodu plavby průplavem, takže SSSR považuje jakoukoliv politiku nátlaku na Egypt za chybnou*“.¹¹⁰

3.1.2. v tehdejší tisku

Rudé právo otisklo první zprávu o znárodnění průplavu 28. července 1956, dva dny po Násirově projevu v Alexandrii. Zpravodajský příspěvek doprovodil deník fotografií Port Saídu a v článku uvedl citace z Násirova vystoupení, které akcentují boj s imperialismem, dosažení hospodářské a politické nezávislosti, bezpodmínečnost sovětské zbrojní dohody, pokus o imperialistický nátlak a podrobení Egypta ze strany Západu a zejména vrácení průplavu a jeho peněz „*do rukou egyptského lidu*“.¹¹¹ Z aktérů sporu a zainteresovaných stran je posléze toto slovní spojení přiřknuto všemi deníky téměř vždy Egyptu, SSSR a jeho spojencům. Fráze „americký lid“, „francouzský lid“, „britský lid“, nalezneme v zohledňovaných periodikách pouze tehdy, ztotožňují-li se s komunistickým diskursem, například při pozdějším referování o hnutí odporu proti invazi v rámci těchto zemí. Bylo totiž nežádoucí, aby se častým užitím pozitivně zabarveného pojmu lid snižovala apriorní negace západních mocností. Ve vydání z 28. července otiskuje RP i první publicistický článek, postavený jako jednoznačně **pozitivní srovnání Egypta v neprospěch Velké Británie, Francie a USA** a obsahující všechny tři složky nastíněné v taktickém plánu: objasňování, útok a obranu. Autor připomíná zjištěnost „*kolonizátorů*“ a „*západních monopolů*“, kteří způsobovali „*utrpení egyptských felláhů*“. „*Západní vládcí*“ sice nyní „*karatelsky varují Egypt před dobrodružstvími v zahraniční politice*“, chtějí jej „*přivést k poslušnosti*“, „*brousí si zuby na politické podmínky*“, jsou „*škodolibí*“ a egyptská „*aktivní mírová politika, odmítání účasti v útočných vojenských blocích*“ je jim „*solí v očích*“, zmůžou se ale jen na „*pokřik a zděšení*“, neboť „*nyní tedy západním monopolům zašlo slunce nad pohádkovými zisky Suezského průplavu, končí nemorální stav, kdy Společnost Suezského průplavu představovala v Egyptě jakýsi 'stát ve státě'. Průplav přechází do egyptských rukou a příjmy z něho budou sloužit rozvoji egyptského národního hospodářství,*

¹⁰⁹ WANNER, Jan. c. d., s. 263.

¹¹⁰ WANNER, Jan. c. d., s. 263.

¹¹¹ ČTK. Znárodnit Společnost Suezského průplavu. *Rudé právo*. 28. 7. 1956, roč. 36, č. 209, s. 3.

industrializaci země, zlepšování života egyptského lidu.“ **Egypt** je „rozhodnut bránit a ubránit své právo, svou nezávislost všemi silami“, má „sympatie všech národů Asie a Afriky, jež strážily nebo strážají pouta kolonialismu“, „všech mírumilovných lidí světa“ a „všech lidí naší země“. ¹¹² V následujících dnech je toto schéma rozpracováno a rozvinuto, aby bylo všem čtenářům jasné, kdo je kdo: „**Pokroková veřejost a pokrokový tisk se sympatiemi přivítali snahu egyptské vlády o upevnění hospodářské a politické nezávislosti země a konstatují, že Egypt uplatnil jen svoje právo. Arabské země projevují svou plnou solidaritu s postupem Egypta. Na druhé straně však západní vládnoucí kruhy, zejména ve Velké Británii, Francii a USA, stupňují svou aktivitu, jejímž cílem je zamezit tomu, aby se Suezský průplav dostal trvale do rukou země, jíž právem náleží. Buržoasní tisk, jakož i různé oficiální a polooficiální osobnosti nešetří urážkami a výhrůžkami na adresu egyptské vlády.**“ ¹¹³ Egypt a jeho spojenci jsou silní, jednotní, oddhodlaní a přející, mají „podporu celého civilizovaného světa“ a „pokrokových sil“, kdežto Britové, Francouzi, Američané a ostatní kapitalistické země se nachází ve zmatku, „horečné politické a diplomatické činnosti“, vyvíjí „zoufalé snahy“, používají „nečisté zbraně“, namáhají své „vynalézavé hlavy“, zuří a jejich „řešení“ či „odvetná opatření“ list důsledně dává do uvozovek. To, že je současně nazývá velmocemi či mocnostmi, by se mohlo zdát paradoxní, činí tak ale patrně proto, že v sobě tato označení nesou negativní zabarvení. RP ve velké míře informuje o podpoře Násirova rozhodnutí pocházející z „pokrokových zemí“ (Libye, Súdán, Čína, Libanon, Burma, Jordánsko) a „pokrokového tisku“ (Pravda). Přetiskuje zákon o znárodnění průplavu v plném znění ¹¹⁴ a za pomoci mapy znovu čtenáři vysvětluje, co je to Suezský průplav, kolik měří, k čemu sloužil a k čemu teď sloužit bude: „*Nejen historie stavby, ale celé období existence průplavu je jediným sledem agresivních a vyděračských činů mezinárodního imperialismu, především britského. Od zneužití prodejnosti bývalých egyptských vládců, přes násilnou okupaci země a zřízení protektorátu a první světové války až po nerůznější formy nátlaku a pokusů o vměšování do vnitřních egyptských záležitostí v nedávných dnech a týdnech táhnou se dějiny kořistnického úsilí britských, francouzských, amerických a jiných monopolních kruhů. /.../ Tudy proudilo bohatství z vysávaných kolonií a tudy pluly válečné lodi a vojsko, aby v nich obnovilo 'pořádek', tj. potlačilo národně*

¹¹² -CS-. Další upevnění síly a nezávislosti Egypta. *Rudé právo*. 28. 7. 1956, roč. 36, č. 209, s. 3.

¹¹³ ČTK. Světový ohlas znárodnění Suezského průplavu. *Rudé právo*. 29. 7. 1956, roč. 36, č. 210, s. 1.
Tučně vyvedené pasáže zvýrazněny autorkou.

¹¹⁴ Zákon o znárodnění mezinárodní společnosti Suezského průplavu. *Rudé právo*. 31. 7. 1956, roč. 36, č. 212, s. 6.

*osvobozené hnutí. V těchto dnech začíná nová kapitola v dějinách Suezského průplavu, který se téměř sto let po zahájení stavby vrací do rukou lidu, jehož předci jej svými rukama zbudovali.*¹¹⁵ V prvotních komentářích RP zcela **vylučuje vojenskou intervenci**, protože tyto „nápady jsou zcela nereálné“ a „svým charakterem je znárodnění egyptského průplavu egyptskou vládou stejné, jako svého času znárodnění britských železnic britskou vládou“. Srovnává „jednotu“ arabského a „pokrokového světa“ kontrastující s „odlišnými zájmy“ „postižených velmocí“, poukazuje na britské a francouzské rozhořčení a **americkou „opatrnost“ a „rezervovanost“**: „Američané mají na Blízkém východě své plány, které se v mnohém s britskými a francouzskými plány rozcházejí – mají s nimi společné jen to, že jsou to také **imperialistické plány**.“ List uzavírá, že je situace „velikým úderem do zkomírajícího koloniálního systému“, o jehož „agónii“ není pochyb.¹¹⁶ Tento názor ilustruje začátkem srpna dílo redakčního kreslíře M. Kopřivy „Prerušená idyla“. Představuje usměvavého egyptského felláha držícího prst na hadici s nápisem „ZISKY“. Pod ní leží na lehátku obtloustlý muž s otevřenými ústy, do kterých kapou už jen poslední zbytky.¹¹⁷ Noviny nezapomínají ani na „hlas lidu“ a tak se 8. srpna dozvídáme, jak hodnotí nastalou mezinárodní situaci hoblíř Závodů V. I. Lenina v Plzni: „Sledujeme rozruch, jenž v kapitalistických zemích vyvolal **rozhodný čin egyptské vlády** /.../ a hle, jaké odpovědi z různých částí světa se na to dostávají! Z Moskvy zní **klidný hlas, vyzývající k rozvaze a uznávající** svrchovanost egyptské vlády. Ale z Londýna, Paříže i New Yorku **hrozby, částečná mobilisace imperialistické armády, hrozby bitevními lodmi, eskadrami letadel**. To vše poté, kdy se nám **propaganda kapitalistických států tak vytrvale snažila dávat lekce o demokracii**. Jejich agitátoři neváhali 'democracií' popsat tuny papíru. Mohli se o demokracii umluvit do mikrofonů Svobodné Evropy... /.../ Státníci západních vlád nesmějí zapomínat, že na jejich **provokace a ohrožování míru** ve světě se pozorně dívají milióny nás, **prostých pracujících lidí, kteří chceme mír, opravdovou demokracii a svobodný rozkvět národů**.“¹¹⁸ V básni nazvané „Sueziáda“ je 14. srpna toto téma ztvárněno do bajky ve verších a každému z aktérů je přisouzeno příznakové zvíře: „Vlezla **žába** do bezu, z bezu vlezla k Suez. Sedla si tam na cizí, vybírala 'akcízy'. První žába z **Anglie**, druhá žába z **Francie**. Sedí kmotry na kanálu, koupají se v zlatém kalu. Tu k těm žábám v Suez **přišel sadař** ve fezu. Dupl nohou, smekl fez: 'Huš, vy kmotry od peněz!' Co ta

¹¹⁵ Nepodepsáno. Informace o Suezském průplavu. *Rudé právo*. 29. 7. 1956, roč. 36, č. 210, s. 6.

¹¹⁶ HOCHMAN, Jiří. Kolonizátoři v rozpacích. *Rudé právo*. 31. 7. 1956, roč. 36, č. 212, s. 6.

¹¹⁷ KOPŘIVA. Prerušená idyla. *Rudé právo*. 2. 8. 1956, roč. 36, č. 214, s. 6.

¹¹⁸ ČADA, L. Lekce jejich „democracie“. *Rudé právo*. 8. 8. 1956, roč. 36, č. 220, s. 6.

žába z Anglie? **Brání** zlaté pomyje! Co ta žába z Francie? **Rve se o své akcie!** Začaly mu **látat, hrozit**. Demokrat prý nesmí lozit k sobě, na **svůj vlastní sad**. Že se takhle nedá hrát. Vzbouřili se v celé říši všichni **křečkové a myši**. S myšmi přišla řada **krys** vést tu **vojnu o peníz**. Hádají se o cizí, kvákají, že nezmizí. Jak se tomu v bajkách říká? **Žabokrysí politika!**¹¹⁹

Mladá Fronta uveřejnila první, zpravodajský článek o znárodnění rovněž 28. července, dva dny po Násirově projevu v Alexandrii, a stejně jako RP jej doprovodila fotografií přístavu Port Saíd. Ve srovnání s tiskovým orgánem KSČ působí příspěvek v MF méně propagandisticky, ačkoli čerpá ze stejného zdroje, zpravodajství ČTK. Nenajdeme v něm tolik citací, ale spíše parafráze Násirových výroků, které opět akcentují boj s imperialismem, dosažení hospodářské a politické nezávislosti a nastínění budoucího fungování průplavu. Nemalou pozornost věnuje deník reakcím kapitalistického světa, ale i zde je jejich popis mírnější, věcnější a neutrálnější, než v případě RP. Násirovo rozhodnutí podle listu **vyvolalo na Západě „prudkou reakci“** a „francouzská vláda vstoupila ihned do styku s vládami USA a Velké Británie, aby se s nimi dohodla na společném postupu.“ Článek informuje, že Londýn patrně „podnikne proti egyptskému rozhodnutí **ostrý zárok**“ a upozorňuje, že zde „**nechybí výhružné projevy, jejichž smyslem je vyvíjet nátlak na Egypt**“ a vůle pro „**okamžitou energickou akci, kterou mohou provést jen vlády západních velmocí.**“¹²⁰ Dále zmiňuje francouzskou protestní nótu a americké jednání, vše méně příznakovým slovníkem. Ve stejném čísle zveřejňuje deník také sloupek o Suezském průplavu, ale na rozdíl od RP udrží styl příspěvku v informační a rovině a neuchýlí se k emocionálně zbarveným prohlášením. Jen titulek nás upozorňuje, že vodní cesta „**už patří egyptskému lidu,**“¹²¹ Další den MF informuje detailněji o opatřeních a plánech **Velké Británie, Francie a USA** a přitom už plní všechny tři úkoly nastíněné v taktickém plánu. V článku s příznakovějším názvem „**Západ odpovídá výhružkami**“ poznamenává, že „**politické kruhy v hlavních městech nadále výhružně mluví o bojkotu**“ a chystají se „**zoufalé a neuskutečnitelné návrhy**“ „**londýnských 'znalců'**. Jejich „**odvetná opatření**“, a „**řešení**“ dává také do uvozovek a vysvětluje je „**zoufalou snahou vyvíjet na Egypt nátlak**“ a „**podrážděním finančních magnátů**“. **Egypt** je vykreslen opět jako rozhodná země, která „**nebude věnovat pozornost západním hrozbám**“. Článek popisuje cestu Násira zpět do Káhiry, kde ho

¹¹⁹ RUB, Jan. Sueziáda. *Rudé právo*. 14. 8. 1956, roč. 36, č. 226, s. 4.

¹²⁰ ČTK. Prezident Gamál Abdel Násir oznámil znárodnění Suezského průplavu. *Mladá fronta*. 28. 7. 1956, roč. 12, č. 182, s. 2.

¹²¹ ČTK. Už patří egyptskému lidu. *Mladá fronta*. 28. 7. 1956, roč. 12, č. 182, s. 2.

„*uvítaly desetitisíce Egyptanů*“ „*za bouřlivého potlesku*“, a jak cestou vlak na mnoha místech zastavoval, „*aby Násir mohl promluvit k lidu, který ho přišel pozdravit.*“¹²² V následujících dnech se na stránkách MF objeví plné znění zákona o znárodnění Suezského průplavu¹²³ a první komentáře, které utvrzují předestřený obraz pevného, **silného Egypta**, který se „*nedá zastrašit*“, „*od plánu, který si předsevzal*“ a který „*vítá pokroková světová veřejnost*“, „*slovy sympatie a podpory*“ zatímco „*Anglie a Francie neustávají ve vojenských přípravách*“, a „*spustily bezdůvodně křik*“¹²⁴. I tento deník staví tedy ve svých příspěvcích o znárodnění na **negativních srovnáních Velké Británie a Francie s Egyptem**. Přetiskuje zároveň opoziční prohlášení komunistických stran těchto zemí a neakcentuje tolik roli USA, které obviňuje podstatně méně a spíše zdůrazňuje jejich **bezradnost**. V krátkém článku příznačně otitulkovaném „*Pan Dulles míní, že se něco musí podniknout*“, poukazuje na to, že americký ministr zahraničí přesně neví, co to má být.¹²⁵ Později podobně jako RP akcentuje rozdílné cíle západních „*kolonialistů*“ a jejich **zištnost**. Tvrdí, že si USA pokouší „*hrát roli hodného strýčka, který rozezlené Francouze a Angličany krotí*“ „*postojem chápacího nepřítel*“ a přes jejich zlobu „*si raději hřeje svoje železko, než aby si pálil prsty pro spojení.*“¹²⁶ Podle očekávání věnuje deník velkou pozornost a chválu reakci SSSR, kterou nazve stejnými slovy jako hoblíč Čada v RP „*klidným hlasem z Moskvy*“: „*Egyptský lid s radostí uvítal prohlášení N. S. Chruščova k otázce znárodnění Společnosti Suezského průplavu... /.../ Egyptský tisk věnuje projevu velkou pozornost. Všechny listy uveřejnily na prvních stranách pod palcovými titulky rozsáhlý výtah části projevu... /.../ S velkým uspokojením píší egyptské listy o tom, že Sovětský svaz považuje znárodnění Suezského průplavu za historický akt a za oprávněný krok svrchovaného egyptského státu.*“¹²⁷ Podle počátečních komentářů MF je třeba doufat, že „*na Západě vychladnou horké hlavy*“ a „*zachovat klid*“, protože „*ani troubení polnic, ani výhružky a proklínání proti spravedlivému rozhodnutí Egypta nic nezможou.*“¹²⁸ V polovině srpna je toto přesvědčení zveršováno v bezejmenné básni, doprovázené karikaturou Edena: *Velký hněv náš, Egyptané, na vaše se hlavy snes. Uvidíte, co se stane. Ustupte! A ještě dnes! S klidem Suez znárodníte – to nemůže tak dál jít! Nežli něco učiníte, musíte se dovolit!*

¹²² ČT. Západ odpovídá výhružkami. *Mladá fronta*. 29. 7. 1956, roč. 12, č. 183, s. 2.

¹²³ Nepodepsáno. Historický dokument. *Mladá fronta*. 31. 7. 1956, roč. 12, č. 184, s. 1, 8.

¹²⁴ ČTK. Lodi plují nerušeně Suezem. *Mladá fronta*. 3. 8. 1956, roč. 12, č. 187, s. 2.

¹²⁵ Nepodepsáno. Pan Dulles míní, že „se něco musí podniknout“. *Mladá fronta*. 5. 8. 1956, roč. 12, č. 189, s. 2.

¹²⁶ ŠVAMBERK, Jaromír. Co řekne Amerika? *Mladá fronta*. 5. 8. 1956, roč. 12, č. 189, s. 7.

¹²⁷ ČTK. Klidný hlas z Moskvy. *Mladá fronta*. 3. 8. 1956, roč. 12, č. 187, s. 2.

¹²⁸ ŠVAMBERK, Jaromír. Kontrola. *Mladá fronta*. 5. 8. 1956, roč. 12, č. 189, s. 7.

*Ne-li...(Ouha! Jak ven z bryndy? Myslíte, že naletí? Leda na svatého Dyndy. Je – dvacáté století...)*¹²⁹

Lidová demokracie zveřejnila první článek o znárodnění také 28. července, ale na rozdíl od předchozích dvou deníků jej nedoplnila fotografií, ale neoznačeným obrázkem bez titulku. Nejspíše jde ale také o přístav Port Saíd. Zpravodajský článek je ze všech deníků nejstručnější a obsahuje nejméně Násriových citací, avšak přetiskuje prezidentovo prohlášení, že bude „*Egypt industrializovat a soutěžit se Západem*“. V druhé části textu je příspěvek totožný s článkem v MF, jen zkrácený, neboť vychází ze stejného zdroje, ČTK. Najdeme v něm tudíž stejná slova o tom, že Násirovo rozhodnutí **vyvolalo na Západě „prudkou reakci“** a „*francouzská vláda vstoupila ihned do styku s vládami USA a Velké Británie, aby se s nimi dohodla na společném postupu,*“ informaci, že Londýn patrně „*podnikne proti egyptskému rozhodnutí ostrý zárok*“, i upozornění, že zde „*nechybí výhrušné projevy, jejichž smyslem je vyvíjet nátlak na Egypt*“. Článek přiblíží reakci USA, aniž se zmíní o francouzské protestní notě.¹³⁰ Jako v předchozích denících najdeme vedle zpravodajského příspěvku článek věnovaný historii průplavu, informující čtenáře o základních údajích, číslech a parametrech. V LD se mimo věty, že stavba byla „*ve skutečnosti vybudována rukama egyptských felláhů (z nichž 20 000 na stavbě zahynulo)*¹³¹ nedočkáme citově zabarveného prohlášení. V následujících dnech se na stránkách listu neobjevují kromě zpravodajských článků žádné publicistické žánry věnované znárodnění. Až 12. srpna uveřejní LD na první straně úvodník, ve kterém akcentuje „*plné právo Egypta znárodnit společnost na svém území*“ a vyzve „*západní mocnosti*“ aby „*dbaly suverenity národů.*“¹³² V mezidobí vykresluje v předchozích denících nastíněné nelichotivé **srovnání Egypta s Velkou Británií a Francií**. Projevy západních státníků „*vyhrožují*“, mají „*nepřátelský tón*“, jsou pronášeny „*v ovzduší hrozeb*“¹³³, které mají za úkol „*hrubým vojenským nátlakem zastrašovat egyptskou vládu.*“ Ta je ztotožňována s osobou Násira, který je hrdě odhodlán „*vysvobodit arabský svět*“¹³⁴ a rozšiřována na celý „*egyptský lid*“, který „*oslabil pozice imperialismu, když nezávislým aktem stvrdil práva, jež mu ostatně zcela přísluší.*“ Deník také předkládá

¹²⁹ BÖHNEL, Richard, HOLÝ, Miloš. *Mladá fronta*. 16. 8. 1956, roč. 12, č. 199, s. 2.

¹³⁰ ČTK. Společnost Suezského průplavu byla znárodněna. *Lidová demokracie*. 28. 7. 1956, roč. 12, č. 181, s. 2.

¹³¹ Nepodepsáno. Suezský průplav. *Lidová demokracie*. 28. 7. 1956, roč. 12, č. 181, s. 2.

¹³² VESELÝ, Zdeněk. Dbát suverenity národů. *Lidová demokracie*. 12. 8. 1956, roč. 12, č. 194, s. 1.

¹³³ ČTK. Egyptská vláda odmítá jednat o Suez. *Lidová demokracie*. 4. 8. 1956, roč. 12, č. 187, s. 2.

¹³⁴ ČTK. Hrubý vojenský nátlak na Egypt pokračuje. *Lidová demokracie*. 3. 8. 1956, roč. 12, č. 186, s. 2.

čtenářům historické srovnání připomenutím, že se „*kolonialisté, reakcionáři, lidoví republikáni*“ a „*všechny 'mnichovské strany' staví do čela válečného štvání proti Egyptu. Slouží imperialismu v Suezu právě tak, jako mu sloužily v Mnichově.*“¹³⁵

3.2 Mezinárodní konference v Londýně

3.2.1. v současné historiografii

První konference, nazývaná také **Konferencí uživatelů Suezského průplavu**, byla svolána zejména z americké iniciativy po britsko-francouzsko-amerických jednáních ze začátku srpna 1956. Konala se **16. až 23. srpna** téhož roku v **Lancaster House v Londýně** za stálého předsednictví britského ministra zahraničí Selwyna Lloyda. Bylo pozváno 24 zemí, z nichž účast odmítlo jen Řecko¹³⁶ a Egypt. **Násir** původně přijet chtěl, pak ale raději **požádal SSSR a Indii, aby hájily** na setkání **egyptské zájmy**.¹³⁷ SSSR se zpočátku odmítal jednání také zúčastnit a podpořit tak Násirův návrh předložení suezské otázky Radě bezpečnosti OSN. Nakonec ale sovětská vláda nařídila ministru zahraničí Dimitriji Trofimoviči Šepilovovi, aby do Londýna jel a za tím účelem sestavil delegaci. Ta měla nakonec 73 členů, úředníků ministerstva zahraničních věcí a obrany, příslušníků KGB, novinářů a technického personálu.¹³⁸ Šepilov jako její vedoucí měl „*obhajovat egyptskou neúčast neodpovědným výběrem delegací s nejasnými cíli shromáždění*“, „*mařit západní pokusy o internacionalizaci průplavu*“, „*dbát na posílení SSSR na Blízkém východě a ve třetím světě*“ a „*zabránit všem náběhům na podmíněčnou spoluúčast SSSR v dílčích opatřeních některé z kapitalistických velmocí*“.¹³⁹ Sověti tak například navrhovali, aby se kromě pozvaných mohly zúčastnit i ostatní země z tehdejšího Rakouska-Uherska a Osmanské říše, které podepsaly Cařihradskou dohodu, a ve svých návrzích řešení zcela opomíjeli požadavek **Izraele** na svobodnou plavbu průplavem. Na přímý dotaz izraelské ministryně zahraničí Goldy Meirové odpověděli vyhýbavě s odůvodněním, že celá záležitost je pouze „*dílčím problémem mírového řešení izraelsko-arabského konfliktu.*“¹⁴⁰ Naopak podporovali návrh indického ministra zahraničí Krišny Menona,

¹³⁵ ČTK. Suezský průplav nedílnou součástí Egypta. *Lidová demokracie*. 3. 8. 1956, roč. 12, č. 188, s. 2.

¹³⁶ Zástupci Řecka nepřijeli kvůli sporu, který vedli s Velkou Británií o Kypr.

¹³⁷ WANNER, Jan. c. d., s. 280.

¹³⁸ WANNER, Jan. c. d., s. 282.

¹³⁹ WANNER, Jan. c. d., s. 281.

¹⁴⁰ WANNER, Jan. c. d., s. 284.

který jim vyhovoval protiimperialistickou rétorikou¹⁴¹ a který kladl důraz na „*uznání Suezského průplavu jako integrální části Egypta a jako vodní cesty mezinárodního významu*“.¹⁴² Během konference se projevíly neshody mezi Šepilovem a Chruščevem, který po svém ministru zahraničí **požadoval propagandističtější a ostřejší politiku** a koncem konference mu poslal šifrovaný telegram následujícího znění: „*Před odjezdem dejte těm imperialistům přes tlamu.*“ Když Šepilov neučinil žádné nesmlouvavé prohlášení, po návratu mu Chruščev vyčínil.¹⁴³ USA vyslaly na konferenci delegaci početně více než poloviční té sovětské. Vedl ji ministr zahraničí John Foster Dulles a šestadvacet jejích členů pocházelo z různých vládních departamentů, Sněmovny reprezentantů i Senátu. Dulles denně telefonicky konzultoval svůj postup s Eisenhowerem, který se domníval, že **britské a francouzské vojenské a politické přípravy situaci jen komplikují** a je třeba **rychle jednat**. Společně připravili druhou nejdiskutovanější alternativu na konferenci. **Americký návrh** oproti indickému postrádal protiimperialistické aspekty, zahrnoval odškodnění pro Společnost suezského průplavu a „*akcentoval bezpečnost Suezského průplavu jako mezinárodní mořské cesty.*“¹⁴⁴ Do budoucna se podle něj měla ustanovit nová konvence o mezinárodním orgánu, který by řídil provoz, údržbu a rozvoj průplavu. I proto byl nakonec **přijat** 18 z 22 přítomných delegací.¹⁴⁵ Závěrečné dokumenty z konference měl nepřítomnému Násirovi podle dohody předat australský premiér Robert Menzies. SSSR vzápětí ujistil Násira, že tuto jeho aktivitu nepodpoří.¹⁴⁶ **Velká Británie** před konferencí, během ní i po ní **plánovala budoucí útok na Egypt** a vláda v Londýně přemýšlela, „*jaké egyptské kroky by mohly posloužit jako záminka k vojenské akci.*“¹⁴⁷ Nehledě na závěry konference se počítalo s tím, že invazní lodě vyplují z Velké Británie 5. září, za patnáct dní přistanou u egyptských břehů a vylodí se v Port Saídu. Eden pak zaváhal rozhodnutí o útoku odložil,¹⁴⁸ ale schválila jej vláda. Rozhodně proti byl ministr obrany Walter Monckton, který říkal, že vojenské řešení popudí proti Velké Británii veřejné mínění

¹⁴¹ WANNER, Jan. c. d., s. 283. Eisenhower, jindy zdrženlivý, v této souvislosti „*klasifikoval Menona jako 'nebezpečného hulváta'*“ (tamtéž) a Anthony Eden jej ze stejného důvodu překřtil přezdívkou „*Sršeň*“. In WANNER, Jan. c. d., s. 285.

¹⁴² WANNER, Jan. c., d. s. 283. Tento návrh byl spolu s americkým nejprobíranějším na konferenci. Vyvolal nadšenou odezvu v arabském světě, takže nakonec „*i prozápadní vlády v Iráku a Saúdské Arábii musely vyjádřit se znárodněním Suezského průplavu svůj souhlas.*“ (Tamtéž). Na samotné konferenci jej podpořily jen Cejlón, Indonésie a SSSR, takže nebyl schválen.

¹⁴³ WANNER, Jan. c. d., s. 284.

¹⁴⁴ WANNER, Jan. c. d., s. 283.

¹⁴⁵ WANNER, Jan. c. d., s. 283.

¹⁴⁶ WANNER, Jan. c. d., s. 284.

¹⁴⁷ WANNER, Jan. c. d., s. 282.

¹⁴⁸ WANNER, Jan. c. d., s. 282.

doma i v zahraničí, zejména v zemích Commonwealthu, a britská vojska, která Egypt opustila jen několik měsíců předtím, nebude potom snadné dostat do Velké Británie zase zpátky.¹⁴⁹ Britská společnost byla v otázce Suezu **rozdělena**, labouristé a další odpůrci invaze vítali postoj USA, které se stále snažily odvrátit britsko-francouzskou vojenskou intervenci anebo prosadit její realizaci, ovšem bez přímé americké účasti, což Dullesovi vyčítal Eden. Věděl, že britská váhavost zasáhnout by mohla způsobit problémy ve vztazích s Paříží. **Francie** se k vojenskému řešení stavěla mnohem jednoznačněji než Londýn a vládní rozhodnutí intervenovat silou podporovaly všechny strany s výjimkou komunistů. Francouzi navíc už **od začátku srpna detailně konzultovali případný vojenský zásah s Izraelci**, kteří vyjádřili svou ochotu spolupracovat a Šimon Peres při té příležitosti řekl, že izraelské jednotky jsou za týden schopny překonat Sinajský poloostrov až k Suez.¹⁵⁰ Izraelskou účast na útoku ale prozatím odmítali Britové. Podle společného britsko-francouzského plánu sjednaného dva dny po skončení konference se opět počítalo s datem útoku 20. září, tentokrát ale s vyložením v Alexandrii a účastí francouzských výsadkářů a lodí z Alžíru.¹⁵¹ V rámci příprav doporučily britská a francouzská vláda občanům, aby opustili Střední východ. Když se o tom dozvěděli Američané, navrhl Dulles Edenovi konání **druhé konference**, opět v Londýně, na kterou by bylo pozváno jen **osmnáct zemí, které hlasovaly pro americký návrh**. Cílem nového setkání bylo zřízení organizace, která by „*zajišťovala kolektivní vyjednávání, zaměstnávala by lodivody pro plavbu a platila by „spravedlivý díl“ (fair share) egyptské vládě za užívání průplavu.*“¹⁵² **Násir** nazval tento návrh **směšným** a i **britští** a **francouzští** představitelé reagovali **rozpačitě** a spíše **odmítavě**. Přesto se konference 19. září v Londýně sešla a o čtyři dny později formálně **ustavila Sdružení uživatelů Suezského průplavu (Suez Canal Users Association, SCUA)**. Násir prohlásil, že ze zástupci SCUA jednat odmítá a **Dulles**, který celou akci inicioval, se na tiskové konferenci vyjádřil, že nová **organizace „nemá zuby“**, tedy **pravomoci** a donucovací prostředky.¹⁵³ To popudilo Anthonyho Edena, který se rozhodl, že na Američany nebude nadále spoléhat a obrátil svou pozornost k jednáním s Paříží.

¹⁴⁹ WANNER, Jan. c. d., s. 286. Podle britského plánu připraveného Egypt Comitee v polovině srpna měly britské jednotky zůstat v Egyptě tak dlouho, než „*se upevní nová vláda po Násirově pádu.*“ (Tamtéž, s. 282).

¹⁵⁰ WANNER, Jan. c. d., s. 279.

¹⁵¹ WANNER, Jan. c. d., s. 284. Francouzské oddíly se 29. srpna na Kypru vyloďily, ale plán útoku byl ještě několikrát změněn (operace Mushketeer, Mushketeer Revise, Winter Plan, Kadeš apod.) než dostal svou definitivní podobu, sjednanou tajným, britsko-francouzsko-izraelským protokolem ze Sèvres.

¹⁵² WANNER, Jan. c. d., s. 290.

¹⁵³ WANNER, Jan. c. d., s. 300.

Zástupci obou vlád koncem září předložili RB OSN společnou stížnost s návrhem na rezoluci, která by Násira ke spolupráci se SCUA donutila. Francouzi ale chtěli zaútočit co možná nejdříve a už se nesnažili tajit svou spolupráci s Izraelem.¹⁵⁴ Po této konferenci tak probíhala další jednání ve dvou oddělených rovinách: na straně jedné byly ustaveny **zásady budoucího fungování mezinárodně spravovaného průplavu**,¹⁵⁵ na straně druhé se stále detailněji plánoval **britsko-francouzsko-izraelský útok**.

3.2.2. v tehdejšímu tisku

V podání **Rudého práva** byla konference od začátku předmětem relativizace a odsouzení. Následující názor pochází již z 8. srpna a je pod ním podepsán dříve citovaný hoblíř L. Čada: *„Teď se tedy vlády Anglie, Francie a USA usnesly, že rouškou, která má zakrýt jejich kolonialistické manýry proti svobodným nezávislým státům, bude narychlo svolaná mezinárodní konference států. Co dodat? Každý dělník na našich pracovištích prostým rozumem dovede poznat tento rub kapitalistické 'demokracie'.*“¹⁵⁶ Konference je podle deníku zbytečná a motivovaná jen touhou po zisku: *„Vedle toho pokřiku, který slyšíme, také něco cítíme... Je to petrolej. /.../ Na Západě se netají obavami o tyto proudy zlata. /.../ Kolem starostlivého pokřiku o bezpečnosti plavby Suezem se tedy roztéká velká louže petroleje, která prozrazuje, oč vlastně jde.*“¹⁵⁷ To ilustruje i kresba z 12. srpna nazvaná *„Bývalá společnost Suezského průplavu – aneb pohled do zákulisí“*, představující alegorický náčrt zisků mířících k cílům označeným různými nápisy, například *„LONDÝNSKÁ CITY“*, *„VATIKÁN“* nebo *„200 RODIN FRANCIE“*.¹⁵⁸ Plány na konferenci jsou **zlehčovány** dáváním do uvozovek nebo přidáním jménem **takzvaný**: *takzvané „zmezinárodnění“*, *takzvané „Sdružení uživatelů“* a podobnost různých řešení navrhovaných Západem nazývána *„vstřícností dojemnou“*.¹⁵⁹ V komentářích se dočítáme, že budoucí konference je *„nejasná“* a *„západní mocnosti“* ji svolaly *„ke své vlastní újmě“*, neboť *„budí dojem*

¹⁵⁴ Z francouzské iniciativy se izraelští a francouští představitelé sešli 30. září v Paříži, aby projednali útok, v krajním případě i bez účasti Velké Británie. Nebylo ale jisté, zda v takovém případě britská vláda poskytne Francouzům svá klíčová letiště na Kypru a *„neuplatní smlouvu o obraně s Jordánskem v případě izraelských operací na Západním břehu.“* In WANNER, Jan. c. d., s. 303.

¹⁵⁵ RB OSN přijala v polovině října rezoluci, ve které bylo zakotveno těchto šest zásad pro správu a kontrolu průplavu: svobodná plavba bez jakékoli diskriminace, suverenita Egypta, žádné zneužití průplavu kteroukoli zemí, právo Egypta ustanovit dohodu s uživateli pokud jde o poplatky a daně, podíl zisků jdoucí na rozvoj průplavu, řešení vzniklých sporů arbitráží. In WANNER, Jan. c. d., s. 310.

¹⁵⁶ ČADA, L. Lekce jejich „demokracie“. *Rudé právo*. 8. 8. 1956, roč. 36, č. 220, s. 6.

¹⁵⁷ LÍK. Suez, bursa, petrolej... *Rudé právo*. 9. 8. 1956, roč. 36, č. 221, s. 2.

¹⁵⁸ Nepodepsáno. Bývalá společnost Suezského průplavu – aneb pohled do zákulisí. *Rudé právo*. 12. 8. 1956, roč. 36, č. 224, s. 6

¹⁵⁹ GOT. Labouristé v zrcadle Suez. *Rudé právo*. 11. 8. 1956, roč. 36, č. 223, s. 2.

vojenské porady na palubě bitevních lodí“ a snaží se o to, aby „probíhala ve stínu lodních děl, namířených na **mírumilovnou zemi**.“ Tuto situaci najdeme vyobrazenu na kresbě přetištěné z jugoslávského deníku Politika 9. srpna, nazvané „*Jak si západní velmoci představují konferenci o Suez*“.¹⁶⁰ Británie a Francie „**nervózně haraší zbraněmi**“ na obranu svých „**agresivních a nespravedlivých požadavků**“, podle listu však brzy pozývají, že „**posice síly je izolovaná posice, ať se na ni vyšplhá kdokoli**“, nedočkají se podpory a „**vystřízlivění se nepochybně dostaví**.“¹⁶¹ Naproti tomu **Egypt** není v podání RP izolován, ale naopak „**podporován solidaritou pracujících z celého světa**“,¹⁶² kteří podle listu **garantují** spravedlnost a obranu proti postojům mocností: „*Londýnské konference se zúčastní nejméně dva státy, **Sovětský svaz a Indie**, které od počátku zastávají v tomto problému **spravedlivé zásady**. To bude vážnou překážkou pro ty, kteří by chtěli ignorovat **zájmy a práva Egypta** a současně to umožňuje doufat, že konference dospěje k **rozumnějším** výsledkům...*“¹⁶³ V protikladu vůči jejich **jednotě** stojí akcentované **rozpory** a dohady v rámci západních zemí: „*Postoj Velké Británie znamenal již **těžkou ránu** pro Bagdádský pakt /.../ **zbraň** namířenou proti SSSR. /.../ Na úlohu Ameriky se pohlíží v Británii zčásti z velkou dávkou **cynismu**, zčásti z velkou dávkou **roztrpčení**. Podle britského názoru **USA** 'jdou do toho s **nechutí**' a /.../ poslanci **hořce** kritisovali v britském parlamentě **obojetnost** Američanů. /.../ Avšak Američané jsou zřejmě **buď realističtější nebo chytřejší** než Britové a Francouzi...*“¹⁶⁴ Americký postoj považuje deník za neupřímnou taktickou masku a poznamenává: „*Američané ovšem mají vážné důvody ke své **zdánlivě umírněné politice**, jejímž výsledkem je **rozkol** mezi velkými západními mocnostmi.. /.../ stojí těsně před volbami a /.../ mají také velkou starost s tím, aby **zvýšili** svou **popularitu** (odkud jim plyne mocný proud zisků z nafty) a aby si tak vytvořili základnu pro další **pronikání do držav britského impéria**.*“¹⁶⁵ List poukazuje na to, že přitom nachází „v železech suezského problému“ a ve stejnojmenné přetištěné kresbě z konce srpna překládá obraz velmoci v **pasti**, jež

¹⁶⁰ Nepodepsáno. Jak si západní mocnosti představují konferenci o Suez. *Rudé právo*. 9. 8. 1956, roč. 36, č. 221, s. 6.

¹⁶¹ HOCHMAN, Jiří. Na izolované posici. *Rudé právo*. 9. 8. 1956, roč. 36, č. 221, s. 6. Tučně vyvedené pasáže zvýrazněny autorkou.

¹⁶² SAILLANT, Louis. Čin egyptské vlády odpovídá požadavkům lidu. *Rudé právo*. 11. 8. 1956, roč. 36, č. 223, s. 1. Tučně vyvedené pasáže zvýrazněny autorkou.

¹⁶³ HOCHMAN, Jiří. Jasně hranice možností londýnské konference. *Rudé právo*. 14. 8. 1956, roč. 36, č. 226, s. 4. Tučně vyvedené pasáže zvýrazněny autorkou.

¹⁶⁴ BOLSOVER, Filip. Viděno z Londýna. *Rudé právo*. 11. 8. 1956, roč. 36, č. 223, s. 6. Tučně vyvedené pasáže zvýrazněny autorkou.

¹⁶⁵ BOLSOVER, Filip. Vpředvečer konference o Suezském průplavu v Londýně. *Rudé právo*. 16. 8. 1956, roč. 36, č. 228, s. 4. Tučně vyvedené pasáže zvýrazněny autorkou.

neví, kam se obrátit.¹⁶⁶ V tomto ohledu je zajímavé srovnání se SSSR a jeho spojenci, jejichž hospodářské ambice na Středním východě jsou v RP i ostatních denících vykládány vždy jako pozitivní. Například v článku nazvaném „*O bílých myškách a jiných přízracích*“ ze začátku srpna autor obhájí „*nezištnou*“ hospodářskou pomoc východních zemí a vymezuje se proti „*nepřátelské propagandě*“ v článku anglického deníku *Daily Mail*, kterému je nutno „*pomoci od jeho bílých myšek*“ a jehož argumenty považuje za „*směšný*“ a „*absurdní*“ důkaz chorobné podezřavosti: „*Naše hospodářská spolupráce se zeměmi Středního východu prý není ničím jiným, než 'hospodářskou válkou proti Británii'. /.../ Podle předpovědi přijde komunismus do těchto zemí jako bohatý dobromyslný strýček, /.../ až do dne, kdy přijde 'ruská odvěta'. Jak jest rozuměti slovům 'ruská odvěta', autoři opominuli vysvětlit. Patrně také přízrak, který je – jak známo – rozumem nepostížitelný. /.../ Bije-li kvůli tomu někdo na poplach, je to zřejmě proto, že se mu stýská po dobách, kdy imperialistické obchodní kruhy mohly vystupovat při uzavírání obchodních smluv s málo vyvinutými zeměmi v roli mocných pánů, /.../ a zajistit si i nadále pramen tučných zisků. My naopak sledujeme se sympatiemi úsilí zemí Středního východu o hospodářský rozvoj a zlepšení života lidu.*“¹⁶⁷ Proto je i Egypt v RP opět prezentován jako **hrdý, zásadový** země, která si nedá nic diktovat, což je čtenáři opět přibližováno historickým srovnáním s Mnichovem: „*Chcete-li poznat, čím dnes žijí Káhiřané, pak si musíte vzpomenout, jak jste v září 1938 před pražským Rudolfinem a všude v republice přísahali: 'Nedáme... Budeme hájit do poslední kapky krve.' /.../ 'Budeme bránit Suez!' říkají. 'Za žádnou cenu jej nevydáme imperialistům!'*“¹⁶⁸ Podobný názor najdeme v listu i ve verších, kde na sebe aktéři sporu opět berou symbolickou podobu: „*Pod žhavým sluncem vzduch se tetelí. Sfinga se v Nilu zhlídla. Stalo se to, co dravci nechtěli. Ptáčatům narostla křídla. Pod bílým burnusem oči planou. Žár je v nich i vláha. Nehrozte zbraněmi, dejte je stranou – ty zbraně sebevraha. Pod palmami a půlměsícem pískem se brodí k cíli lid, ozbrojený snem a ryčem. Už nedovolí v ničem, v ničem, aby jej ošálili.*“¹⁶⁹ Neúcast Káhiry je deníkem plně chápána, protože podmínky konference „*právem považovala za nepřijatelné*“ a list oceňuje „*pevné rozhodnutí neustoupit a nevzdat se svých práv.*“¹⁷⁰ RP podle očekávání **vyzdvihuje** vystoupení Šepilova a Menona a naopak **zpochybňuje** projevy Pineaua a Lloyda, kteří „*dosud nepochopili situaci*“ a jejichž „*výzvy*

¹⁶⁶ Nepodepsáno. Amerika v železech Suezského problému. *Rudé právo*. 30.8. 1956, roč. 36, č. 241, s. 3.

¹⁶⁷ SUCHÝ, Čestmír. O bílých myškách a jiných přízracích. *Rudé právo*. 7. 8. 1956, roč. 36, č. 219, s. 6.

¹⁶⁸ BOUČEK, Jaroslav. Káhira těchto dnů. *Rudé právo*. 21. 8. 1956, roč. 36, č. 233, s. 4.

¹⁶⁹ SEIFERTOVÁ, Lidmila. Pod palmami a půlměsícem. *Rudé právo*. 24. 8. 1956, roč. 36, č. 235, s. 4.

¹⁷⁰ HOCHMAN, Jiří. Po prvním dnu v Londýně. *Rudé právo*. 16. 8. 1956, roč. 36, č. 229, s. 6.

*o respektování svrchovanosti Egypta je třeba brát s velkou rezervou.*¹⁷¹ Stejným způsobem deník vnímá i indický a americký návrh. Zatímco první je „**konkrétní**“, a „**spravedlivý**“ druhý je „**složitější, kostrbatější**“, „**velmi nejasně a mlhavě formulovaný**“ a „**spletitý**“.¹⁷² Po jeho přijetí reaguje RP prudce odmítavě a nadále se drží předešlého schématu, akcentujíc protiamerický postoj. Tvrdí, že „**kolonialismus opět ukázal drápy**“ a nastávají „**nebezpečné manévry Západu**“. Podle deníku je to jen důsledek **licoměrnosti** mocností, které nejsou schopny respektovat „**vůli národů**“ a upozorňuje, že „**kolonizátoři teď zkusí 'šťěstí' jinde.**“¹⁷³ Jednoznačně negativně se RP staví i k druhé konferenci. Kritizuje ustavené Sdružení uživatelů Suezského průplavu jako „**provokační plány Západu**“, které mají jen usnadnit válečné přípravy. V této souvislosti přetiskuje karikaturu z *Daily Worker*, nazvanou „*Rozpaky 'uživatelů' Kypru*“, která představuje britského vojáka sedícího mezi kříži a rakvemi na ostrově a vyhlížejícího k Suez, ¹⁷⁴ či ilustraci vyobrazující Edena sedícího na ostrově v židli vedle velikého děla. Pod tím najdeme titulek: *Eden: Potřebujeme Kypr pro...světový mír.*¹⁷⁵ I v průběhu druhé konference RP akcentuje **rozpory** mezi západními mocnostmi a také **uvnitř** jednotlivých zemí. Soustředí se na sílící **odpor** ve Velké Británii k vojenskému řešení sporu, přináší fotografie z demonstrací a píše o protestních akcích. Po skončení konference deník konstatuje, že zákonitě „**skončila ve zmatku, chaosu odporujících si názorů a mnoha neurčitých nadějí.**“¹⁷⁶

K preventivnímu odsuzování konference se uchyluje i **Mladá fronta**, když píše: „*Jakmile místo britské kontroly pásma Suezského průplavu nastoupila egyptská, přestala z ničeho nic téměř sedmdesát let platná cařihradská dohoda vyhovovat. Je prý třeba svolat mezinárodní konferenci (a v Londýně hned jmenovali, které státy pozvou), je prý třeba ustavit mezinárodní kontrolu nad Suezem... Jakápak 'mezinárodní kontrola?' Proč? Svobodu plavby přece Egypt zaručuje: jde tedy o to, že poplatky se nedostanou do kapes velkokapitalistických akcionářů, nýbrž že případnou Egyptu? Ano. O to jde! O zisky – o moc, kterou imperialisté ztrácejí kterou by chtěli podeprít mimo jiné svévolným výkladem a uplatňováním mezinárodního práva.*“¹⁷⁷ Ujišťování

¹⁷¹ HOCHMAN, Jiří. V čem tkví předpoklady k úspěchu jednání. *Rudé právo*. 19. 8. 1956, roč. 36, č. 231, s. 6.

¹⁷² HOCHMAN, Jiří. „Semifinále“ londýnské konference. *Rudé právo*. 21. 8. 1956, roč. 36, č. 233, s. 4.

¹⁷³ HOCHMAN, Jiří. Jedna cesta k řešení. *Rudé právo*. 24. 8. 1956, roč. 36, č. 235, s. 4.

¹⁷⁴ Nepodepsáno. Rozpaky „uživatelů“ Kypru. *Rudé právo*. 19. 9. 1956, roč. 36, č. 221, s. 4.

¹⁷⁵ Nepodepsáno. Potřebujeme Kypr pro...světový mír. *Rudé právo*. 22. 9. 1956, roč. 36, č. 264, s. 4.

¹⁷⁶ BOLSOVER, Philip. Separátní konference 18 zemí v Londýně skončila ve zmatku. *Rudé právo*. 22. 9. 1956, roč. 36, č. 264, s. 4.

¹⁷⁷ ŠVAMBERK, Jaromír. Kontrola. *Mladá fronta*. 5. 8. 1956, roč. 12, č. 189, s. 7.

o svobodné plavbě průplavem a snaha o **zpochybnění** ještě neprobíhající konference má i podobu kreslenou. Například 7. srpna MF přetiskuje ilustraci Richarda Böhnela nazvanou „*Dialog těchto dnů*“, představující skupinu viktoriánsky vyhlížejících státníků a válečníků, kteří útočí na otevřené dveře s nápisem „SUEZ“, za kterými stojí postava v dlouhém bílém úboru. Pod tím najdeme následující rozhovor: - „*Okamžitě ty dveře otevřete, nebo vám z toho jménem demokracie uděláme kůlničku na dříví!*“ - „*Ale pánové, vždyť je otevřeno!*“ - „*Aha, zas ta komunistická propaganda. Otevřít, nebo!*“ opatřený scénickou poznámkou „*opakuje se až do vystřízlivění těch přede dveřmi*“.¹⁷⁸ Před jednáním konference tak z velmocí vyznívá pozitivně jedině SSSR, který „**vyzývá k rozvaze**“¹⁷⁹, jehož návrhy jsou **konstruktivní** a poskytují Egyptu **záruky**. Během mezinárodního setkání akcentuje deník tuto pozici ještě více, píše, že sovětská delegace „*činí vše, aby usnadnila cestu konference*“ a věnuje velkou pozornost prohlášením Šepilova na úkor ostatních státníků.¹⁸⁰ Jeho vystoupení jsou podle komentářů listu „*vážná*“, „*jasná*“, „*plné porozumění, dobré vůle a poctivé sovětské snahy o mírové řešení*“. „*Zchladí*“ tak západní mocnosti, které jsou „*zaslepeny rozhořčením*“, „*neomaleně*“ na konferenci nepozvaly zainteresované země a „*daly příliš jasně najevo, jak s Egyptem chtějí zatočit*“. **Vstřícné** postoje západních státníků na konferenci jsou MF **podezřelé**, takže je vysvětluje **licoměrností**, například v básni nazvané „*Útlocit*“: „*Malajce střílí na potkání, na Kypru vlastence bijí a všude utlačují lid a všude z něho tyjí. Myslíte, že jim to snad brání projevit náhle 'utlocit', když Egypt chce svůj Suez mít, svaté když svoje právo chrání?*“¹⁸¹ Proto je také podle deníku „*pochopitelné*“, že Egypt účast odřekl, neboť je celá konference předem odsouzena k nezdaru.¹⁸² Podle stejného principu MF hodnotí indický návrh ve prospěch amerického a vyzdvihuje **rozpory** mezi „*imperialistickými a mírumilovnými mocnostmi*“ a také mezi USA a Velkou Británií i Francií navzájem.¹⁸³ Do protikladu staví **jednotu** a **solidaritu** arabského světa, který stojí nezištně „*po boku egyptského lidu*“.¹⁸⁴ V mezidobí mezi první a druhou konferencí se MF soustředí na rostoucí opozici proti ozbrojenému řešení ve Velké Británii a hledání rozporů uvnitř britské společnosti, po zahájení zasedání kritizuje návrh na vytvoření Sdružení uživatelů Suezského průplavu, který „*odpovídá viktoriánským*

¹⁷⁸ BÖHNEL, Richard. Dialog těchto dnů. *Mladá fronta*. 7. 8. 1956, roč. 12, č. 191, s. 2.

¹⁷⁹ TASS. SSSR navrhuje konferenci na širší základně. *Mladá fronta*. 10. 8. 1956, roč. 12, č. 194, s. 2.

¹⁸⁰ BAFERTON, Frank. Jednání o Suez začalo. *Mladá fronta*. 17. 8. 1956, roč. 12, č. 200, s. 2.

¹⁸¹ HOLÝ, Miloš. Útlocit? *Mladá fronta*. 26. 8. 1956, roč. 12, č. 207, s. 2.

¹⁸² MATĚJKA, Dobroslav. O nich bez nich to jaksi nejde. *Mladá fronta*. 17. 8. 1956, roč. 12, č. 202, s. 7.

¹⁸³ BAFERTON, Frank. Londýn: Názory se rozcházejí. *Mladá fronta*. 21. 8. 1956, roč. 12, č. 203, s. 2.

¹⁸⁴ Nepodepsáno. Po boku egyptského lidu. *Mladá fronta*. 23. 8. 1956, roč. 12, č. 205, s. 2.

představám koloniálního zasahování a bere poněkud doslovně vyčichlou pohádku o britském panství na moři.“ Anglie a Francie mají „zastaralé mocenské návrhy“ a odmítají uvažovat „zdravě a selsky“. Podle deníku to nahrává vypočítavostí USA, které si „hřejí americkou polívčičku“ a chtějí vytvořením mezinárodní kontrolní organizace získat na prodeji vlastní nafty. Egypt je „rozhodný“, „není ochoten dát vydělat na své suverenitě ani jedém, ani druhým“ ale přesto „jeví ochotu jednat a má vzácnou trpělivost ve snaze nalézt mírové řešení“.¹⁸⁵ Jeho hospodářství zůstává na rozdíl od mocností neohroženo, země má dostatek lodivodů a sympatie celého pokrokového světa. Naproti tomu na Západě vládne „zmatek a zklamání“ a jejich řešení „nemá přátel.“¹⁸⁶

Lidová demokracie se před konferencí omezuje na přetiskované zpravodajské příspěvky ČTK. Ve článku referujícím o prvním dni mezinárodní konference oceňuje především úlohu sovětské delegace, která je podle deníku „odhodlána nejen nekomplikovat práci konference, nýbrž všemožně se snažit, aby splnění jejich úkolů usnadnila“, takže přítomnost Sovětů je pro LD garancí, že „konference může přinést jistý užitek“.¹⁸⁷ I v dalších dnech se soustředí na sovětský pohled na věc a názory Kremlu cituje také v případě zmínění projevů ostatních státníků. Americký návrh ministra zahraničí Dullese doprovází deník příznakovým adjektivem „takzvaný“¹⁸⁸ a věnuje mu ve srovnání s prohlášeními Moskvy podstatně menší prostor. I komentáře LD vidí příčiny rozhořčení západních mocností v jejich zištnosti a závislosti na naftě: „Nemají obavu, že by nemohli naftu průplavem provézt. Vědí sami velmi dobře, že Egypt nemá žádného důvodu průplav uzavřít a vědí zároveň, že právě uzavřením by poskytlí západním mocnostem záminku pro intervenci. Obávají se něčeho zcela jiného. Obávají se, že znárodnění Společnosti Suezského průplavu posílí prestiž Egypta, že povede k dalšímu semknutí arabského světa, k jeho posílení...“ Uzavírá, že „zdánlivě umírněné USA motivované volbami a francouzští a angličtí „kolonizátoři ze staré školy“ „naprosto nejsou jednotní“ a jejich „propagační kampaň“ a „sankce“ tudíž nemohou silný Egypt ohrozit.¹⁸⁹ Přesto ale podle deníku vystupují „výhružně“, „snaží se mařit plavbu v průplavu“, „štěpit konferenci“ a chystají „bezpříkladné manévry“.¹⁹⁰

¹⁸⁵ ŠVAMBERK, Jaromír. Hřeje se americká polívčička. *Mladá fronta*. 21. 9. 1956, roč. 12, č. 229, s. 2.

¹⁸⁶ ČTK. Řešení, které nemá přátel. *Mladá fronta*. 25. 9. 1956, roč. 12, č. 232, s. 2.

¹⁸⁷ Nepodepsáno. Londýnská konference o Suez zahájena. *Lidová demokracie*. 17. 8. 1956, roč. 12, č. 198, s. 2.

¹⁸⁸ Nepodepsáno. Výměna názorů v Londýně. *Lidová demokracie*. 21. 9. 1956, roč. 12, č. 201, s. 2.

¹⁸⁹ Nepodepsáno. Naftová pole v pozadí. *Lidová demokracie*. 22. 9. 1956, roč. 12, č. 202, s. 1.

¹⁹⁰ Nepodepsáno. Bezpříkladný manévr delegace USA v Londýně. *Lidová demokracie*. 23. 9. 1956, roč. 12, č. 203, s. 2.

Po první konferenci LD konstatuje, že se navzdory rozporům a za pomoci SSSR podařilo „překazit *základní manévr koloniálních mocností* /.../ vydávat zmezinárodnění průplavu za názor londýnské konference“ ujišťuje čtenáře, že „delegace Západu, která navštívila Káhiru, nebude mluvit jménem reprezentativního mezinárodního orgánu, nýbrž výhradně jménem *nevelké skupiny koloniálních mocností*“.¹⁹¹ Druhou konferenci a vytvoření Sdružení uživatelů Suezského průplavu považuje list ve svém komentáři za **absurdní** a píše: „Když to britský ministerský předseda oznámil v parlamentě, rozlehl se sálem nejprve hlučný výbuch **smíchu**. Teprve po chvíli si poslanci uvědomili, že právě ve vyložené **absurdnosti** tohoto návrhu je **skryto jeho nebezpečí a smích jim zamrzl na rtech**.“ Záměrem **mocností** je podle LD „vytvořit **záminku k vojenské intervenci**“ a „**chaos**“ v průplavu, ale „**přepočítali se**“, „ocitli se „**zcela sami, v úplné izolaci proti celému arabskému světu**“ protože **Egypt** se nedá zastrašit a plavba probíhá „**nomálně**“ a „**nerušeně**“. Přesto je „**nepřešla chut' na válečná dobrodružství**“, ale naráží na **nejednotnost** a americkou **zištnost**, protože „**USA nechtějí mít nic společného s důsledky**“ a „**vysloveně odmítly účast na případné vojenské intervenci**“. Celkové vyhlídky Západu jsou v podání LD „**nevelké**“.¹⁹² Podle deníku se k vojenskému řešení nakonec **neodhodlají** a ani nebudou průplav bojkotovat: „**O lidech, kteří si vymýšlejí nesmyslný druh pomsty, se říká: 'Ukousl si nos, aby se pomstil svému obličejí'. Takovým druhem mezinárodně politické „pomsty“ by byl i bojkot Suezského průplavu.**“¹⁹³

3.3 Masakr v Kafr Qasim

3.3.1. v současné historiografii

Vpředvečer izraelského útoku na Sinajský poloostrov, 29. října 1956, **zabili příslušníci izraelské pohraniční policie nejméně 43 arabských obyvatel vesnice Kafr Qasim**, vzdálené asi dvacet kilometrů od Tel Avivu, poblíž jordánských hranic. Všechny oběti byli civilisté, z toho šest žen a 23 dětí.¹⁹⁴ Izraelské tajné služby

¹⁹¹ Nepodepsáno. Had v kytici květů. *Lidová demokracie*. 25. 9. 1956, roč. 12, č. 205, s. 1.

¹⁹² Nepodepsáno. Druhá etapa sporu o Suez. *Lidová demokracie*. 18. 9. 1956, roč. 12, č. 225, s. 1.

¹⁹³ VS. Pokusí se Západ bojkotovat Suez? *Lidová demokracie*. 20. 9. 1956, roč. 12, č. 227, s. 2.

¹⁹⁴ Zdroje se v počtu obětí rozcházejí. Některé izraelské a české publikace píší o 43 mrtvých (In MISHAL, Nissim. c. d., s. 75, In ČEJKA, Marek. c. d., s. 100). Jiné, zejména arabské, ale i izraelské články udávají číslo 47 (In Jewish Virtual Library (online). *Kfar Kassem*. (cit. 2008-04-30). Dostupný z WWW: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Kassem.html>), nebo 48 či ještě o jedno vyšší, protože do celkového počtu obětí počítají i nenarozené dítě jedné ze zabitých žen. (In STERN, Yoav. 50 years after massacre, Kafr Qasem wants answers. *Ha'aretz* (online). Mon 30 Oct 2006. (cit. 2008-04-30). Dostupný z WWW: <http://www.haaretz.com/hasen/spages/780569.html>).

předpokládaly, že Jordánsko bude v nastalém konfliktu podporovat Egypt a proto nechaly rozmístit vojenské jednotky podél celé hraniční čáry.¹⁹⁵ Armáda vydala 29. října odpoledne **zákaz vycházení**, platil pro všechny obyvatele pohraničních arabských vesnic od pěti hodin večer do šesti hodin ráno následujícího dne a jehož porušení se mělo **trestat zastřelením**. Mnoho lidí se ale tyto informace nemělo šanci dozvědět, protože odjížděli za prací a v době vyhlášení nebyli doma. Samotný starosta Kafr Qasim byl o zákazu zpraven půl hodiny předtím, než měl začít platit. Rychle proto poslal zprávu, i tak se ale několik desítek lidí nestihlo vrátit včas. Velitel celého okrsku zodpovídající za několik dalších vesnic Issachar Šadmí nařídil přesto zabít bez výjimky každého, kdo bude spatřen v uvedené dobu venku. Příjezd do Kafr Qasim hlídaly tři čtyři pohraniční policie. Na navracející obyvatele začala se svými jednotkami střílet jediná z nich, pod vedením Gabriela Dahana. Útoky přežilo 13 lidí. Džamal Farídz, který přijel do vesnice v nákladním autě spolu s dalšími 28 cestujícími, vzpomíná, že s izraelskými vojáky mluvili: „*Ptali jsme se, jestli chtějí vidět naše doklady. Nechtěli. Najednou jeden z nich povídá: „Skoste je!“ a začali do nás proudem střílet.*“¹⁹⁶ Farídzovi se podařilo ukrýt v díře po rezervní pneumatice a domů ho posléze odvedlo šest vojáků. Většina obětí zůstala ale ležet na místě, protože pro jejich příbuzné v domech stále platil zákaz vycházení. Teprve po jeho skončení byli mrtví pochováni v hromadném hrobě ve vesnici Džaldžúlija a zranění převezeni do nemocnic. V ostatních příhraničních vesnicích k podobnému masakru nedošlo, neboť místní velitelé neuposlechli Šadmího rozkazu a nestříleli. Zprávy o vraždění se **cenzovaly**, celá oblast byla **chráněna vojenským kordonem a nedostupná i pro novináře**.¹⁹⁷ Veřejnost se o událostech oficiálně dozvěděla až **o několik týdnů později, kdy Ben Gurion oznámil výsledky vyšetřování**. Z jedenácti obviněných velitelů bylo

¹⁹⁵ De facto nešlo o hranice, ale jen o linii příměří, ustavené po první arabsko-izraelské válce v letech 1948-1949. Žádný okolní arabský stát Izrael neuznal a hranice tak zůstávaly na všech stranách neklidné, nechráněné proti infiltraci. Kromě střetů mezi izraelskými osadníky a okolním arabským obyvatelstvem či palestinskými uprchlíky (vracejícími se pro svůj majetek, který po prohrané válce bez nároku na odškodnění propadl státu) přibývaly ozbrojené nájezdy arabských útočníků z vnitrozemí, tzv. fidájínů. Ben Gurion chtěl řešit situaci odvetnými akcemi, Šarett byl proti. Nakonec v rámci armády vznikla kontroverzní jednotka 101, které velel Ariel Šaron a jež měla za úkol fidájíny likvidovat. Úspěchy byly sporné a příslušníci se nevyhnuli masakrům civilistů, které musel Šarett jako ministr zahraničí vysvětlovat světové veřejnosti. Nejneklidnější byla hranice s Jordánskem, kde se situace velmi zhoršila v srpnu a září 1956. Při odvetném útoku izraelské armády na policejní stanici v jordánské vesnici Qalkílija 10. října zahynulo 48 jordánských Arabů a 18 Izraelců. In WANNER, Jan. c. d., s. 311.

¹⁹⁶ STERN, Yoav, c. d.

¹⁹⁷ ROBINSON, Shira. Local struggle, national struggle: Palestinian responses to the Kafr Qasim massacre and its aftermath, 1956-66. Cambridge: *International Journal of Middle East Studies*, Vol. 35, 2003, s. 400.

odsouzeno osm. Ačkoli původní verdikt zněl například v Dahanově případě 15 let, nikdo nakonec nestrávil ve vězení více než tři a půl roku, protože byli všichni prezidentem omilostněni. Šadmímu nařídil soud zaplatit pokutu 10 prutot, což bylo deset centů staré izraelské libry.¹⁹⁸

3.3.2. v tehdejším tisku

Kafrqasimský masakr je zmíněn jen v **Rudém právu**. V ostatních dvou denících sice najdeme zprávy o zabíjení arabského obyvatelstva, ale není v nich explicitně zmíněna vražda vpředvečer sinajského tažení. V RP najdeme o události čtyři články, z nichž tři jsou zpravodajské a pouze jeden publicistický. První zpráva o masakru ve vesnici Kafr Qasim se v deníku objevuje až **22. listopadu**, téměř měsíc poté, co se událost odehrála, což je vzhledem k cenzurním opatřením izraelské vlády pochopitelné. Jde o krátký zpravodajský článek z ČTK psaný věcným jazykem, nazvaný „*Vraždění Arabů v Izraeli*“. Zajímavé je, že ačkoli popisuje okolnosti dění v Kafr Qasim vesměs v souladu s nynější historickou interpretací, uvádí zcela **mylné datum**, respektive **dvě** rozdílná chybná data v rámci krátkého příspěvku: „*V těchto dnech pronikly na veřejnost další zprávy o vraždění arabského obyvatelstva v Izraeli, k němuž došlo začátkem listopadu. Velitelé jednotky izraelské pohraniční stráže v oblasti východně a severovýchodně od Tel Avivu vydali 14. listopadu odpoledne zákaz vycházet z domu pod trestem zastřelení. Tento zákaz byl určen pro arabské obyvatelstvo. Většina arabských dělníků a zemědělců však byla v té době v práci, takže o zákazu nevěděli. Když se vraceli z práce, byli na ulicích stříleni. Část jich byla shromážděna a hromadně pověšena. Ve vesnicích Taibe, Kfarkasin a okolí bylo tak povražděno několik desítek osob. Přes veškeré pokusy se nepodařilo zabránit tomu, aby zprávy o těchto zločinech nepronikly na veřejnost. To donutilo izraelskou vládu ke zřízení vyšetřovací komise a k příslibu, že viníci budou potrestáni.*“¹⁹⁹ Všechny **odchyly** jsou nicméně způsobeny nastalou **cenzurou**, článek neobsahuje žádné tendenční vyjádření a drží se konstatování faktů. Druhým příspěvkem o kafrqasimské vraždě je **přiznání** se Ben Guriona k události. Příspěvek je opět pouze zpravodajským popisem psaný nezabarveným jazykem: „*Jak oznamuje agentura Reuter, přiznal izraelský ministerský předseda Ben Gurion 12. prosince na zasedání parlamentu v Jerusalémě, že v Izraeli došlo k masakrování arabského obyvatelstva. Uvedl, že v několika vesnicích nedaleko*

¹⁹⁸ Jewish Virtual Library (online). *Kfar Kassem*. (cit. 2008-04-30). Dostupný z WWW:

<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Kassem.html>

¹⁹⁹ ČTK. *Vraždění Arabů v Izraeli*. *Rudé právo*. 22. 11. 1956, roč. 36, č. 323, s. 3.

jordánských hranic došlo ke strašlivé tragédii, když izraelská pohraniční policie zahájila palbu do vesničanů. Mezi oběti byly i ženy a děti.²⁰⁰ Třetí článek o neštěstí je také zpravodajský, ale citováním expresivního subjektivního názoru jednotlivce získává příznakový ráz: „V těchto dnech zveřejnily izraelské listy v Tel Avivu báseň **známého izraelského spisovatele a básníka Nathana Altrmana, který líčí masakr, jehož se dopustili vojáci izraelské armády na bezbranném civilním arabském obyvatelstvu v Kafr el-Kasemu. Báseň popisuje hrůzy masakru a zdůrazňuje, že toto zvěrstvo izraelských vojáků je jedním z nejhorších barbarství v dějinách lidstva. Podle autorových slov převyšuje tento masakr dokonce nacistická zvěrstva. Altrman zároveň poukazuje na to, že izraelské úřady chrání zločince odpovědné za hromadnou vraždu v Kafr el-Kasemu.**“²⁰¹ Poslední, publicistický článek je nejpříznakovější. Uvádí již přesné datum a okolnosti události a píše: „V minulých dnech došly z Izraele podrobnosti o **krvavém masakru ve vesnici Taibe a Kfarkasim. Ze zpráv vyplývá, že velitelství izraelské pohraniční policie vydalo 29. října zákaz arabskému obyvatelstvu vycházet z domů pod trestem zastřelení...**“ Poté je text totožný s prvním zpravodajským příspěvkem, ale v další části událost zasazuje do kontextu incidentů na neklidných hranicích s Jordánskem a dává je do přímé souvislosti s povahou izraelského státu, kterého nazývá „**levobočkem západního imperialismu**“ a zřízením stíženém „**šovinistickým amokem**“ a „**zběsilostí**“, která dokazuje „**pravou tvář této imperialistické loutky.**“²⁰²

3.4 Začátek a konec invaze

3.4.1. v současné historiografii

Začátek a průběh invaze byl definitivně naplánován ve dnech 22. až 24. října ve francouzském Sèvres na předměstí Paříže. Zástupci Velké Británie, Francie a Izraele se zde **protokolárně zavázali ke společnému postupu útoku na Egypt.** Iniciátorem schůzky a celého plánu byla Francie, přesněji generál Maurice Challe. Bylo ujednáno, že **Izrael zaútočí na Egypt na Sinajském poloostrově**, bude postupovat směrem k Suezmu s cílem zneškodnit během 36 hodin maximum egyptských vojenských zásob na Sinaji, vyčistit poloostrov a pásmo Gazy od základů fidajínů a zprůchodnit

²⁰⁰ ČTK. Ben Gurion přiznal masakrování Arabů. *Rudé právo*. 13. 12. 1956, roč. 36, č. 323, s. 3.

²⁰¹ ČTK. Izraelský básník o masakru izraelského obyvatelstva v Kafr el-Kasemu. *Rudé právo*. 30. 12. 1956, roč. 36, č. 361, s. 3.

²⁰² IN. Pravá tvář Izraele. *Rudé právo*. 25. 11. 1956, roč. 36, č. 326, s. 5.

pro izraelské lodě Tiranskou úžinu. Proto bude okupovat Aqabský záliv a ostrovy Tirane a Sanafir (**operace Kadeš**).²⁰³ **Velká Británie a Francie** následně zašle oběma válčícím stranám **výzvy k zastavení palby** a jejich nedodržení použije jako **záminku k vojenské intervenci**. Britské a francouzské jednotky začnou 31. října ráno **útočit na egyptské cíle, vylodí se v Port Saïdu**, budou pokračovat podél průplavu a bránit ústupu egyptské armády ze Sinaje (**operace Mushketeer Revise**). Pro zmírnění britsko-izraelských vzájemných obav se Britové se společně s Francouzi zavázali, že po uplynutí dvanáctihodinové lhůty skutečně zasáhnou a Izraelci na oplátku garantovali, že k útoku poskytnou dostatečnou záminku, bude to „*skutečné válečné tažení*“, během něhož ale nenapadnou Jordánsko (kterému byla vázána Velká Británie vojenskou pomocí). V případě následné účasti jordánské strany v konfliktu Britové slíbili tuto svou povinnost ignorovat.²⁰⁴ Ben Gurion se bál označení své země za agresora a chtěl s operací začít až po amerických prezidentských volbách a za Eisenhowerova vědomí, nicméně Mollet to odmítal a proto byl nakonec termín stanoven na 29. října odpoledne. Pod vlivem dezinformací cíleně šířených izraelskými zpravodajskými službami (**operace Ezau**) získala arabská veřejnost a politické špičky dojem, že Britové a Francouzi zaútočí v pásmu Gazy a že se Izrael na akcích nebude podílet. Egypťané proto stáhli své oddíly ze Sinaje a částečně i z pásma Gazy. O tom všem měla díky Francouzům detailní informace izraelská vojenská rozvědka a vrchní velitel armády generál Moše Dajan tak získal před začátkem operace nad egyptskou stranou strategickou převahu. Egypťští zpravodajové měli o chystaném útoku jen kusé informace, Násir jej považoval za nepravděpodobný a egyptští diplomaté nepřikládali varováním přicházejícím s Moskvy a Washingtonu velkou váhu. Ani ta nebyla ale přesná. Když sovětský velvyslanec v Tel Avivu v polovině října informoval Šepilova o tom, že Izrael může nastalý konflikt „*využít nejen k prosazení nároku na tranzit průplavem, ale i na obsazení těch částí Palestiny, které zůstaly po válce 1948 v*

²⁰³ WANNER, Jan. c. d., s. 342.

²⁰⁴ SHLAIM, Avi. The protocol of Sèvres, 1956: Anatomy of a War Plot. Oxford: *International Affairs*, Vol. 73. No. 3, 1997, s. 509-530. (cit. 2008-05-02). Dostupný z WWW: <http://users.ox.ac.uk/~ssfc0005/The%20Protocol%20of%20Sevres%201956%20Anatomy%20of%20a%20War%20Plot.html>. Dokument podepsali David Ben Gurion, Patrick Dean a Charles Pineau. Britové se sepsání bránili a později jakoukoli souvislost s plánovaným útokem ústy Antonyho Edena popírali. Britská kopie dohody byla na jeho výslovné přání zničena. Francouzi svou verzi smlouvy ztratili. K sepsání se stavěli pragmaticky, považovali to za jediný způsob, jak přesvědčit Izraelce pro spolupráci s Brity. Jediným státníkem, který zůstal na protokol ze Sèvres hrdý i po skončení Suezské krize, byl David Ben Gurion, který měl hlavní podíl na konečné podobě plánu. Sepsaná smlouva mu byla garancí dodržení britských závazků, ve které stále nevěřil. Během sinajského tažení se izraelská armáda chovala tak, aby se v případě britské a francouzské „zrady“ mohla stáhnout s co nejmenšími ztrátami. Izraelci svou kopii smlouvy uchovávali uzamčenu v Ben Gurionových archivech v kibucu Sde Boker. (Tamtéž).

arabských rukách,²⁰⁵ na ministerstvu mu nevěřili. V USA diplomatické kruhy také potvrzovaly zprávy o chystané invazi a izraelské mobilizaci, nicméně experti CIA i prezident Eisenhower se přiklonili k názoru, že se tím Izraelci jen snaží zakrýt svůj nadcházející útok proti Jordánsku a Eisenhower navíc nevěřil v britsko-izraelskou vojenskou spolupráci a to, že by Velká Británie konala válečné přípravy bez amerického vědomí.²⁰⁶ Když se dozvěděl, že cílem společného útoku je Egypt, poslal varovný telegram Ben Gurionovi a předal podobné výzvy také britským a francouzským diplomatům. Nikdo z nich nereagoval a na jakoukoli intervenci bylo pozdě, neboť podle izraelského času bylo ráno 29. října a veškeré přípravy se již rozběhly.²⁰⁷ Egyptské vrchní velení pod vedením ministra obrany a vrchního velitele egyptské armády generála Abd al-Hákima Ámira po izraelské mobilizaci začalo postupně obnovovat pohotovost na sinajské frontě, v Aqabském zálivu a zvláště v opevněném přístavu Šarm aš-Šejch. Egyptský vojenský atašé v Paříži získal od nejmenovaného úředníka detailní informace o chystaném útoku, ale když se narychlo poslaný dokument dostal 29. října po poledni k Násirovi, nedal ho prověřit, protože v útok rovněž nevěřil. Na jakákoli další opatření bylo pozdě. **Izraelci zaútočili** několik hodin nato, **v pět hodin odpoledne, u průsmyku Mitla.**²⁰⁸

Osm dní poté, **5. listopadu 1956, izraelské jednotky dobyly Šarm aš-Šejch v jižní části Sinaje a spojenecké jednotky se vylodily v Port Saídu.** Tento den tak byl **koncem** izraelského sinajského tažení a zároveň **začátkem** spojenecké invaze v Suez. Předcházelo mu praktické naplnění tajných dohod ze Sèvres a britsko-francouzské bombardování egyptských vojenských cílů. Během operace Kadeš probíhaly hlavní boje na souši, v menší míře pak ve vodě a ve vzduchu. Egyptané měli sice letadel více, ale Izraelci ve spolupráci s Francií jejich větší část poničili v prvních dnech po útoku, a tím si zajistili převahu. Na moři bylo klíčovým úkolem dopravit zásoby z Ejlatu podél Aqabského zálivu pozemním jednotkám na Sinaji.²⁰⁹ Egyptská vláda se snažila proti postupujícím izraelským vojákům na poloostrově angažovat vojensky také Sýrii a Jordánsko,²¹⁰ přesunout své tanky opět od průplavu na Sinaj, letecky napadnout

²⁰⁵ WANNER, Jan. c. d., s. 318.

²⁰⁶ WANNER, Jan. c. d., s. 330.

²⁰⁷ WANNER, Jan. c. d., s. 335.

²⁰⁸ WANNER, Jan. c. d., s. 347.

²⁰⁹ WANNER, Jan. c. d., s. 394.

²¹⁰ Oba státy odmítly: Jordánsko s odůvodněním na vlastní ohrožení a Sýrie vzkázala, že o tak vážné záležitosti může rozhodnout jen prezident Šukrí al-Quwatlí, který byl v té době v Moskvě. In WANNER, Jan. c. d., s. 411.

izraelská letiště a ostřelovat přístav Hajfa na pobřeží Středozemního moře.²¹¹ Zpočátku, dokud izraelská armáda čekala na anglo-francouzské bombardování a než se se spojeneckými jednotkami zkoordinovala, si Egypťané vedli poměrně úspěšně, zejména v těžkých bojích u Abú Angely, Umm Ketef, a v průsmycích Abú Aghajla, Gabal Libní a Mitla.²¹² Pak se situace obrátila, izraelské jednotky ovládly Rafah, 2. listopadu dobyly pásmo Gazy a postupovaly dále v několika liniích přes Sinaj, dosáhly Chán Junisu a ropných polí v at-Tur. Část jednotek se na Ben Gurionův rozkaz zastavila 15 kilometrů před průplavem a ostatní pokračovaly podél Suezského a Arabského zálivu, až dosáhly Šarm aš-Šejchu v jižním cípu poloostrova a izraelská vláda oznámila, že je ochotna přijmout výzvu k zastavení palby.²¹³ Mezitím britské a francouzské jednotky bojovaly v oblasti Suezského průplavu. Přesunuly se sem ve válečných letadlových a dopravních lodích z Kypru, Malty, Toulonu, Marseille a Alžíru, soustřeďujících se od poloviny října ve Středozemním moři pod záminkou vojenského cvičení (**operace Boathook**). Na opakované americké dotazy vlády Velké Británie a Francie odpovídaly, že nejsou informovány ani o přesunech lodí, ani o izraelské mobilizaci.²¹⁴ Po začátku sinajského tažení předaly podle dohody ultimáta Izraeli i Egyptu a 12 hodin po jejich vypršení, 31. října před sedmou hodinou večer, zaútočily především britské jednotky na mezinárodní letiště v Káhiře a na egyptské letecké základny v Almáze, Inšásu, Abú Suwajru a Kabrítu. Nálety pokračovaly i další dny v oblasti nilské delty a Suezského průplavu. Odpor na egyptské straně byl velice slabý, jen dvě stíhačky neúspěšně napadly britské stroje. Egyptské velení přesto tvrdilo, že se podařilo dostat čtyřicet letadel do bezpečí do Saúdské Arábie a dalších dvacet do Luxoru.²¹⁵ Na Sinaji byly egyptské jednotky bombardovány francouzskými stíhacími bombardéry startujícími z izraelských základen. Násir proto nařídil hned po začátku náletů Ámirovi zastavit přesun vojáků na Sinaj a stáhnout jednotky zpět, aby byly připraveny bojovat v oblasti průplavu. Nevěděl přitom, zda britsko-francouzská invaze začne v Port Saídu či v Alexandrii. Francouzi se původně chtěli vylodit v Port Saídu už 3. listopadu (**operace Omelette**). Nakonec převládly obavy, že by v takovém případě museli příliš dlouho čekat na izraelské jednotky, vzrostl by mezinárodní tlak a tajné dohody ze Sèvres by byly odhaleny, takže bylo datum posunuto o dva dny. Britští výsadkáři měli obsadit letiště Gámil poblíž Port Saídu a postupovat k městu. Francouzi

²¹¹ WANNER, Jan. c. d., s. 351.

²¹² MISHAL, Nissim. c. d., s. 71.

²¹³ MISHAL, Nissim. c. d., s. 71.

²¹⁴ WANNER, Jan. c. d., s. 333.

²¹⁵ WANNER, Jan. c. d., s. 371.

dostali za úkol obsadit Port Fuad, východní břeh průplavu, vodárnu zásobící Port Saíd a mosty přes řeku Raswa poblíž města (**operace Telescope**).²¹⁶ Spojenci chtěli, aby invaze začala před vytvořením jednotek UNEF, a proto stanovili definitivní čas útoku už na devět hodin ráno 5. listopadu. Nakonec však útok začal ještě dříve a předcházel mu několik střetů s egyptskými torpédoborci a čluny. Aby odpoutaly pozornost Egyptanů od skutečného cíle útoku, bombardovaly britské válečné lodě 4. listopadu v noci oblast poblíž Alexandrie a letadla napadla dvě blízká egyptská letiště.²¹⁷ Druhý den ráno i přes značný odpor egyptských obránců a nefungující posily ovládli výsadkáři v osm hodin letiště Gámíl a o zhruba hodinu později i vodárenské budovy a mosty přes řeku Raswa. Brzy odpoledne dobyli Francouzi snadno Port Fuad, který posléze střežili společně s egyptskými hlídkami.²¹⁸ Situace v Port Saídu byla horší. I přesto, že spojenci odřízli přístav od pitné vody a městem se šířily požáry, odmítali místní velitelé výzvy k zastavení palby až do čtyř hodin odpoledne. Poté se sešli zástupci obou stran ke schůzce, ale Egyptané na pokyn Násira odmítli kapitulovat. Ve městě se totiž mezitím ujali vedení komunisté, členové Národní gardy rozdávali zbraně komukoliv, kdo chtěl, a tamní sovětský konzul Anatolij Čikov chodil po městě, vyzýval k odporu a tvrdil, že SSSR přijde Egyptu na pomoc.²¹⁹ Světová veřejnost byla od dění ve městě odříznuta, protože spojenci mlčeli. Vrchní velitel spojeneckých vojsk generál Charles Keightley nařídil zadržet na Kypru všechny novináře a zabavit jim poznámky, takže ne příliš důvěryhodné informace přicházely v podstatě jen z egyptské strany.²²⁰ Za úsvitu 6. listopadu začali Britové a Francouzi bombardovat přístav z námořních děl, aby zakryli vylodění. V Port Fuadu narazily francouzské jednotky oproti předchozí dohodě na odpor a britské síly v Port Saídu čelily ještě větší rezistenci, zejména v budovách

²¹⁶ WANNER, Jan. c. d., s. 422, 427. Všechny tyto plány probíhaly na pozadí jednání v OSN, kde byla 1. listopadu z amerického popudu přijata rezoluce o zastavení palby. Izrael, Velká Británie, Francie, Austrálie a Nový Zéland byly proti. Vedoucí kanadské delegace - která se spolu s dalšími šesti zeměmi zdržela hlasování - Lester Pearson pak vznesl návrh na zřízení mezinárodních jednotek OSN, *United Nations Emergency Forces* (UNEF). O něm a o výzvě k příměří se hlasovalo 4. listopadu. Pro bylo 57 zemí, včetně Egypta a Izraele. To překvapilo Brity i Francouze, kteří chtěli dozorčí jednotky sestavit z vlastních sil a vytvoření mezinárodních jednotek se snažili oddálit. Požádali Ben Guriona o odložení přijetí a sami se spolu s východním blokem zdrželi hlasování. Ani Eden, ani Mollet nepřijali výzvu OSN, které odmítlo podmínit zastavení palby zřízením UNEF a britskou a francouzskou účast v jejich řadách. Izrael s mezinárodními jednotkami souhlasil, ale odmítal zastavit palbu, dokud tak neučiní i Egypt. Celý postup se tak zkomplikoval a zřízení jednotek bylo odloženo. (Tamtéž, s. 427, 435). Generální tajemník OSN Dag Hammarskjöld doufal, že Velká Británie a Francie UNEF akceptují a zastaví palbu, protože se obával sovětské intervence. (Tamtéž, s. 444). Jednotky UNEF o síle 6 000 mužů byly nakonec schváleny valným shromážděním 7. listopadu. (Tamtéž, s. 459).

²¹⁷ WANNER, Jan. c. d., 432.

²¹⁸ WANNER, Jan. c. d., s. 437.

²¹⁹ WANNER, Jan. c. d., s. 439.

²²⁰ WANNER, Jan. c. d., s. 442.

Společnosti Suezského průplavu, které proto nakonec letecky bombardovali. Guvernér Muhammad Rijád nechtěl kapitulovat ani když se Britům podařilo postoupit do vnitřního města a spojit se s francouzskými jednotkami. Druhý den ráno chtěl generál Jacques Massu vysadit spojenecké síly v al-Qantaru a Ismáíliji a do šesti dnů od začátku tažení tak zajistit celý Suezský průplav (**operace Verdict**).²²¹ Paříž byla odhodlána pokračovat, Londýn ale váhal. Veřejné mínění doma i v Commonwealthu bylo proti invazi, Eden čelil stále silnější kritice, Američané odmítli poskytnout spojencům nukleární deštník a zejména půjčku, o kterou je Velká Británie kvůli finančním potížím musela požádat. Kladou odpověď posléze Washington podmínil zastavením palby, a tak navzdory úspěchům na frontě nakonec britská vláda na svém ranním zasedání 6. listopadu rozhodla ukončit boje a její delegace v OSN přijala večer kanadský návrh na zastavení válečných operací. Britové se navíc báli zásahu SSSR a USA do konfliktu a Francouzi, kteří by ze svých pozic 30 kilometrů severně na druhé straně průplavu dokázali obsadit Suez do dvou dnů, je marně přemlouvali k další akci. Pineau prohlásil, že jde o „kapitální politický omyl. Přijali jsme roli agresorů a teď se zřikáme jediných výhod, které z toho plynou. /.../ Zastavíme-li se, donutí nás OSN k evakuaci Egypta a veškeré dosavadní úsilí bude zmařeno.“²²² Mollet s tím ale nesouhlasil a vláda nakonec nařídila, aby se francouzské oddíly zastavily 48 kilometrů jižně od Port Saídu. Generálové Stockwell, Butler a Massu se ještě pokusili plán Verdict uskutečnit. Britské jednotky generála Butlera dorazily přes noc až do al-Kap, asi 40 kilometrů od Port Saídu, tam se ale zastavily.²²³ Francouzi a Izraelci chtěli obsadit Ismáíliji, zjistili však, že se neobejdou bez Britů, kteří měli v operaci Mushketeer hlavní velení. Izraelci navrhli, že ve francouzských uniformách obsadí celý průplav, ale viceadmirál Pierre Barjot to odmítl a přijal příměří. Francie byla nicméně britským postupem zklamaná a přistoupila k zastavení palby jen za podmínky, že izraelské jednotky zůstanou na Sinaji až do vyřešení konfliktu, egyptské jednotky se stáhnou zároveň se spojeneckými a jednotky OSN zůstanou na Blízkém východě tak dlouho, dokud se neuklidní situace mezi Izraelem a Egyptem.²²⁴ V konfliktu zemřelo 171 vojáků izraelské armády, její celkové ztráty činily 1092 mužů. Izraelci zajali 6 000 Egyptanů, více než pětkrát tolik, co spojenci.²²⁵ Egyptských vojáků zemřelo 1 650, celkové ztráty Hákimovy armády byly ale nejméně sedmkrát vyšší. Na anglické straně přišlo o život 16, na francouzské

²²¹ WANNER, Jan. c. d., s. 453.

²²² WANNER, Jan. c. d., s. 457.

²²³ WANNER, Jan. c. d., s. 454.

²²⁴ WANNER, Jan. c. d., s. 459.

²²⁵ MISHAL, Nissim. c. d., s. 67.

10 vojáků. Součet všech spojeneckých ztrát činil 155 mužů, z toho Britů téměř třikrát více než Francouzů.²²⁶ S touto bilancí **invaze 6. listopadu definitivně skončila** a další řešení sporu už se opět odehrávalo v diplomatické rovině.

3.4.2. v tehdejšímu tisku

V **Rudém právu** je vojenská akce ze strany Izraele **očekávána**, deník informuje o probíhající mobilizaci a zprávu o **začátku** útoku otiskuje 30. října. Uvádí v ní, že jednotky postupují směrem na Suezský průplav a upozorňuje, že před zahájením operace probíhaly diplomatické schůzky mezi Izraelci a Američany a Washington odvolal z oblasti Středního východu své občany.²²⁷ V následujících dnech informuje o tom, že Egypťané **zastavili izraelský postup** a v publicistických redakčních příspěvcích konstatuje, že „*útok patří do série agresivních akcí této země, již řadu let prováděným proti jeho arabským sousedům*“ jako „*typický imperialistický manévr*“. Definuje cíle tažení v obsazení Suez a zničení „*základny egyptských dobrovolných oddílů na Sinajském poloostrově*“, které má akci „*dodat zdání oprávněnosti*“, což RP vzápětí **relativizuje** a v jejich existenci nevidí nebezpečí ze strany arabských sousedů. Izraelskou argumentaci označuje za **výmysl** imperialistické propagandy. Od počátku útok spojuje se Suezskou krizí a pokládá jej za důsledek „*dobrodružného setrvávání v pozici síly*“ západních mocností. Upozorňuje, že jej naplánovaly s ohledem na maďarské události, „*kdy prý 'Násirovi nemůže přijít na pomoc jeho přítel, Sovětský svaz'. I když jde o velmi pochybnou kalkulaci, je tato současně poučným svědectvím, jak jakýkoliv otřes v některé zemi socialistického tábora uvolňuje imperialistům ruce a stupňuje jejich agresivní choutky.*“ List odsuzuje, že si mocnosti „*zřejmě 'objednaly' v Izraeli vojenský útok proti Egyptu, aby pak mohly s pokryteckým dovoláváním se smlouvy z r. 1954 suezskou zónu znovu obsadit a vrátit Suezský průplav pod britskou kontrolu.*“ Tento „*dobrodružný imperialistický plán*“ však podle MF narazí na **odpor** „*všech arabských zemí stojících po boku Egypta*“ a „*rozhořčené odsouzení světové veřejnosti.*“²²⁸ Do konce invaze se tyto tendence ještě zvýrazní ozbrojenou intervencí **Velké Británie a Francie**, takže deník do zastavení válečných operací soustředí hlavní kritiku na tyto dvě země, které nazývá „**imperialistickými agresory**“ s takovou intenzitou, že se toto slovní spojení na konci sledovaného období stane pro Londýn,

²²⁶ WANNER, Jan. c. d., s. 521.

²²⁷ ČTK. Izraelské jednotky vtrhly do Egypta. *Rudé právo*. 30. 10. 1956, roč. 36, č. 302, s. 3.

²²⁸ VOLF, Alois. Drzá imperialistická provokace proti Egyptu. *Rudé právo*. 31. 10. 1956, roč. 36, č. 303, s. 4.

Paříž (a v menší míře také Jeruzalém) téměř **synonymem**. Podporuje obraz **roztržštěnosti** a **osamocnosti** Západu podrobným referováním o **odpůrcích invaze** v Anglii a manifestuje **jednotu** a **spravedlivost socialistického** tábora uveřejňováním odsuzujících vyjádření vlád, významných osobností i řadových občanů. Příznačnou ukázkou stylistického rozptylu těchto příspěvků jsou básně Josefa Štefana Kubína „*Lístek do Egypta*“ a vychovatelky ve školní družině Věry Májové „*Pak bude věčný mír*“. První bojovně vyzývá: „*Ej, rozduj větre písek pouště, ať zasype dravců pých, nech se zalknou lačné chřtány v jeho žhavých závějích!*“²²⁹ a druhý připomíná lidskou stránku věci: „*Nejprve se představím. Já vychovávám děti. A to jsou přísní soudci, věřte mi. /.../ Mně často je teď horko z otázek z úst dětských. Těžko je mi na duši. Vždyť v Egyptě jsou také batolata, vždyť i tam máma dítě kolébá, má radost, když kluk řekne prvně 'táta', a teď má domov bez střechy a bez chleba.*“²³⁰ Deník po dobu invaze zveřejňuje **arabskou tvorbu** v překladech. Následující úryvek je z básně Nazima Hikmeta psané z Prahy v polovině prosince: „*V Port Saidu je bezpočtu korábů. V Port Saidu je slunce tak blízko, oblaka tak daleko. V Port Saidu čistí boty můj bosý a prostovlasý desetiletý Mansúr. /.../ Zbourali Port Said, zabili mého Mansúra. V dnešních ranních novinách jsem spatřil jeho fotografii. Mezi nebožtíky maličký nebožtík. Ja ajni ja chabibi, ó mé oči má lásko. Jako štihlá datlová pecka.*“²³¹ Podobnými způsoby zvyrazňuje MF obraz **Egypta** coby **trpící lidské oběti**, jehož „*lid je pevný*“ a „*země jednotná*“, **hrdinně** se brání proti **chladným imperialistickým agresorům**. **Konec** invaze je v RP oznámen ve zpravodajském článku s titulkem „*Agresoři hovoří o zastavení palby v Egyptě*“, který vyjadřuje **nedůvěru** listu nad tímto rozhodnutím. V příspěvku se píše, že „*za britskou nabídkou se skrývá úmysl hledat dále záluďnými manévry a diplomatickými machinacemi cíl, který sleduje barbarská britsko-francouzská intervence od začátku: uchvácení Suezského průplavu.*“ Podle deníku je „*příkaz k zastavení palby prvním velkým vítězstvím mírových sil ve světě, jejichž předním mluvčím je svými energickými projevy a akcemi proti agresorům Sovětský svaz.*“²³² V následujících dnech RP pokračuje ve zpochybňování a **relativizaci** britsko-francouzského počínání a **chvále** SSSR, jehož prostřednictvím je Egypt od agresorů osvobozen.

²²⁹ KUBÍN, Josef Štefan. Lístek do Egypta. *Rudé právo*. 8. 11. 1956, roč. 36, č. 303, s. 2.

²³⁰ MÁJOVÁ, Věra. Pak bude věčný mír... *Rudé právo*. 9. 11. 1956, roč. 36, č. 311, s. 4.

²³¹ HIKMET, Nazim. Ó mé oči má lásko. *Rudé právo*. 25. 12. 1956, roč. 36, č. 356, s. 5.

²³² ČTK. Agresoři hovoří o zastavení palby v Egyptě. *Rudé právo*. 7. 11. 1956, roč. 36, č. 309, s. 7.

Mladá fronta informuje již 19. září o **operaci Mušketýr** jako o akci, kterou připravuje britská vláda.²³³ Útok tedy rovněž **očekává** a první zpravodajský článek po **začátku** invaze otiskuje již z 29. října, uvozený palcovým červeným titulkem na titulní straně. Informuje, že izraelská armáda postupuje na Suezský průplav a zaútočila na egyptské oddíly v el-Kuntile a v Ras el-Akabu. V následujících dnech se deník věnuje rozboru situace zejména v **úvodnicích**, kde píše, že „v době, kdy v Radě bezpečnosti **západní zástupci nešetřili velkými slovy a velkými lžemi a pomluvami**, chystalo se za čalouněním dveří kabinetů **ohavné spiknutí proti míru**. V době, kdy se s **pokryteckou pohoršeností** zabývali osudem Maďarska, vtrhly **izraelské jednotky bezdůvodně** na egyptské území se zjevným **cílem obsadit pásmo Suezského průplavu**. Opravdu nezbyvá než se domnívat, že v Londýně, Paříži a Washingtonu **nebyli zcela neinformovaní** o tomto vývoji událostí a že je izraelský útok **nepřekvapil**. Ostatně stále větší **provokace Izraele** proti jeho arabským sousedům spolu s **hořkou pilulkou úspěchu** protiimperialistického křídla v jordánských volbách mohly jen uspíšit **násilný čin** proti Egyptu.“ **Reakce** Londýna a Paříže je podle listu „**prapodivná**“, jejich výzva „**nestoudná**“ a MF se ptá: „Jde o **legalisaci** izraelského útoku na egyptské území? **Ano**. /.../ Domnívají se snad v Londýně a Paříži, že **Izrael bude souhlasit s okupací** egyptského území? **Nepochybně ano**.“ Západní mocnosti hrají podle MF „**špinavou hru**“ a chtějí ji „**maskovat pokryteckým pokřikem** kolem maďarských událostí“, „**vyvolávat umělý humbuk**“ a pokračovat v „**nebezpečné politice**“²³⁴ Akce je podle deníku odsouzena k **nezdaru**, což vyjadřuje i báseň nazvaná „**Ocelové sousto**“, ve které jsou aktérům sporu přisouzeny **příznakové symboly a role**: „**Suezské sousto dávno kazí spaní kupčikům**, pro něž mnoho není dost. **Sehnali vlky na hladové pláni** a slíbili jim **hodně tučnou kost**. **Napadla smečka** Egypt bez váhání, **mlha** však **vlkům padá na oči**. **Moc velké sousto vybrali jim páni**, takové často – v krku **zaskočí!**“²³⁵ V souladu s touto tezí deník informuje o **zastavení izraelských vojsk** Egyptany, **ignoruje** jejich pozdější **úspěch** a věnuje se odsouzení agrese československou i sovětskou vládou. Poukazuje na „**podlý**“ útok agresorů a manifestuje solidaritu s „**egyptským lidem**“, a všemi, kteří „**proti agresi bojují jednotou lidu**“, zatímco „**útočníci pokračují proti vůli národů**“. V tomto duchu přetiskuje list názor „**soudruha Vavřince**“, tlumočený ve článku „**Byl jsem v Káhiře**“: „**Je to neobyčejná země, s lidem vnímavým a pracovitým**“, říká na začátku. **'Anglickému a francouzskému teroru říkám barbarství, Káhira je otevřená**

²³³ Nepodepsáno. Akce Mušketýr. *Mladá fronta*. 19. 9. 1956, roč. 12, č. 228, s. 2.

²³⁴ ŠVAMBERK, Bohuslav. Špinavá hra. *Mladá fronta*. 30. 10. 1956, roč. 12, č. 263, s. 1.

²³⁵ ŠUPICH, Zdeněk. Ocelové sousto. *Mladá fronta*. 30. 10. 1956, roč. 12, č. 263, s. 2.

*město bez možnosti jakéhokoliv ukrytí, spousta lidí spí venku, na ulicích, všude pobíhají hejna dětí... A oni – toto krásné město bombardují! I když jsem viděl Káhiru ještě nezraněnou, věřím, že egyptský lid zvítězí!*²³⁶ Ze stejného důvodu najdeme v MF i **arabskou poezii**, která vyzdvihuje **hrdost, sílu a mírumilovnost** těchto národů na úkor „**agresorů**“, například v básni „**Puška v poušti**“: „*Nepřišel. Pušku našli zrána. Ležela v trávě rosou pokapána.*“²³⁷ **Konec** invaze oznámí MF čtenářům ve zpravodajském článku z 7. listopadu, s titulkem „*Eden oznamuje zastavení palby v Egyptě*“. Příspěvek toto rozhodnutí **nerelativizuje**, ale poukazuje na jeho „**problematické pozadí**“, vysvětluje **zištnost** motivů, pro které jej agresori učinili a píše: „*Za britsko-francouzským rozhodnutím se skrývají tyto úvahy: 1. upevnit vratkou posici britské vlády, 2. /.../ vnutit Egyptu 'suchou cestou zmezinárodnění Suezského průplavu.*“ List upozorňuje na „**farizejský**“ tón prohlášení, netečnost vůči „**zvěrstvům, které agresori napáchali na bezbranném egyptském civilním obyvatelstvu**“ a „**šílenému řádění paličů**“. I MF považuje rozhodnutí za „**první vítězství mírových sil**“ a vyzdvihuje „**hrdiný boj Port Saidu a egyptského lidu.**“²³⁸

Lidová demokracie referuje o **začátku** invaze stejnými slovy jako předchozí dva deníky a nedodává žádné doplňující informace. Ve dnech po invazi zde nenajdeme **žádné básně, karikatury ani vyjádření** veřejnosti k nastalé situaci. Kromě zpravodajských článků přetiskuje deník jen **fotografie**, například záběr zobrazující ozbrojeného vojáka stojícího u Suezského průplavu, „ *kterého se imperialisté chtějí opět zmocnit.*“²³⁹ Redakční **publicistika** týkající se bojů v Egyptě je **minimální**, jen 4. listopadu najdeme na první straně úvodník nazvaný „*Svědomy lidstva*“, ve kterém autor rekapituluje dosavadní průběh krize a poukazuje na to, že „*ještě nikdy nebyla Velká Británie tak nejednotná, jako když začínala válečnou akci.*“ **Výhody** Západu jsou tudíž podle LD „**protismyslné**“. Příspěvek se soustředí na **chování USA**, které nazývá „**pozoruhodným**“ a poukazuje na to, že Američané „**nejednají z čistě idealistických pohnutek**“, ale „**spíše cítí určité ohrožení svých mocenských zájmů v petrolejařsky důležité oblasti**“ a **kalkulují** s prezidentskými volbami. Podle deníku to „**fakticky znamená: 'Zlobíme se na vás, ale necháváme vám zatím volné pole'**“. List uzavírá, že je to **licoměrné** a vyzdvihuje stanovisko československé a sovětské vlády

²³⁶ VV. Byl jsem v Káhiře. *Mladá fronta*. 2. 11. 1956, roč. 12, č. 265, s. 1

²³⁷ KUBÍČKOVÁ, Veronika, PETRÁČEK, Karel. Z arabské lidové poezie. *Mladá fronta*. 3.11. 1956, roč. 12, č. 266, s. 1.

²³⁸ ČTK. Eden oznamuje zastavení palby v Egyptě. *Mladá fronta*. 7. 11. 1956, roč. 12, č. 270, s. 2.

²³⁹ Neoznačeno. *Lidová demokracie*. 1. 11. 1956, roč. 12, č. 263, s. 1.

jako „jednoznačné“, „rozhodné“, „jasné“ a v souladu s „většinou národů světa.“²⁴⁰ Během konfliktu věnuje deník také velký prostor poselstvím sovětského ministerského předsedy Nikolaje Alexandroviče Bulganina západním státníkům, opět ale pouze ve zpravodajské rovině. To platí i pro konec invaze, kdy deník zveřejní článek ČTK nazvaný „Eden oznamuje zastavení palby v Egyptě“. Zdůrazňuje, že „cílem je **vnutit Egyptu 'suchou cestou' mezinárodní kontrolu průplavu**“, což LD odsuzuje a míní, že se tímto krokem imperialisté jen „pokouší zakrýt všechna zvěrstva, která napáchali na **bezbranném egyptském civilním obyvatelstvu**.“ I v podání posledního lidoveckého deníku je jejich chování **neupřímné** a nezaslouží si, že mu „všechny **propagační prostředky kapitalistických zemí dělají již patříčnou reklamu**.“²⁴¹

3.5 Americká a sovětská reakce

3.5.1. v současné historiografii

Američané ani Sověti v chystaný útok příliš **nevěřili**. Když se k izraelské invazi přidalo anglo-francouzské bombardování a zpráva došla 30. října do Bílého domu, **Eisenhower**, jehož prezidentská kampaň byla v plném proudu, reagoval velmi emotivně a prohlásil: „*Bomby, můj Bože! Co si Anthony myslí, že dělá? A proč to dělá zrovna mně? Musíme je rychle zastavit*.“²⁴² Na zasedání RB OSN přednesly USA ústy svého zástupce Henryho Cabota-Lodge návrh, aby se Izrael stáhl ze svého území, ale protože jej podpořil SSSR, Velká Británie a Francie jej vetovala. Pak podobný návrh předložil sovětský delegát Arkadij Sobolev a Paříž i Londýn jej ve vypjaté atmosféře zasedání vetovaly znovu. Sobolev při té příležitosti řekl, že „*Velká Británie a Francie musí pečlivě zkoumat své činy, neboť následky ozbrojené agrese v Suezském průplavu mohou mít nedozírné následky pro celé lidstvo*.“ **Sovětská** vláda vydala 31. října prohlášení, ve kterém se znovu obracela na RB, aby přijala „**okamžitá opatření k zastavení agresivních akcí Anglie, Francie a Izraele proti Egyptu**“, nicméně britská a francouzská delegace opět uplatnily právo veta. Na Násirovu žádost o vyslání sovětských dobrovolníků do Egypta však Kreml odpověděl vyhýbavě, že se „*tato záležitost projednává s vládami svazových republik*.“ **Eisenhower** měl 31. října projev v televizi, ve kterém slíbil, že USA do krize nebudou vstupovat a zdůraznil, že ačkoli si

²⁴⁰ WENDT, Marián. Svědomí lidstva. *Lidová demokracie*. 4. 11. 1956, roč. 12, č. 266, s. 1.

²⁴¹ Nepodepsáno. Eden oznamuje zastavení palby v Egyptě. *Lidová demokracie*. 7. 11. 1956, roč. 12, č. 269, s. 1.

²⁴² WANNER, Jan. c. d., s. 404.

je „**plně vědom vážných obav Izraele, Velké Británie a Francie, které byly opakovaně vystaveny provokacím**“, měli by se aktéři konfliktu řídit „**právem, bez něhož nemůže být míru.**“²⁴³ USA vkládaly velké naděje do řešení sporu v rámci OSN a proto iniciovaly mimořádné zasedání na 1. listopad, kde prosadily rezoluci o zastavení palby. Kanada, usilující o smír mezi USA a Velkou Británií, chtěla navrhnout mírnější verzi, ale Dulles prohlásil, že to není možné, neboť Britové „*poškodili věc míru natolik, že jsme se dostali do morálně nevýhodné pozice vůči komunistům.*“²⁴⁴ Domníval se, že je nutno **oddělit spor o průplav od problému zajištění izraelských hranic** a navrhl vytvořit pro každou ze záležitostí zvláštní komisi. Na sovětské straně panovaly **pochybnosti**. Šepilov tvrdil, že Britové a Francouzi uskutečňují invazi se souhlasem Bílého domu. V rozhovoru se syrským ministrem zahraničí Salah ad-Din al-Bítárem 2. listopadu prohlásil, že „*Angličané a Francouzi by se nerozhodli k takovému kroku, kdyby si nebyli tak či onak jisti souhlasem Ameriky... V tomto konfliktu jsou Anglie a Francie agresory, ale hlavním režisérem jsou USA.*“ Jeho budoucí nástupce Andrej Gromyko ale s touto tezí **nesouhlasil** a den předtím instruoval Sobleva, aby podpořil americký návrh rezoluce o zastavení palby.²⁴⁵ Pokud jde o jednotky OSN, byl SSSR proti, a poprvé se tak oddělil od zemí třetího světa, se kterými deklaroval až dosud stejné názory. Francouzský velvyslanec v Moskvě uvedl, že tak činí ze strachu, že by jej mezinárodní správa průplavu vyřadila ze hry. Po ustavení UNEF učinil Soblev na kanadskou žádost prohlášení, že **netrvá na sovětské účasti v mezinárodních jednotkách.**²⁴⁶ Mezitím začala anglo-francouzská invaze v Port Saídu a objevily se obavy, že Sýrie ze strachu z izraelského útoku požádá o pomoc SSSR. Naznačovala to prohlášení sovětské vlády, že se „*pro dobrovolnou službu na Blízkém východě přihlásilo 50 000 záložních důstojníků*“ a Velká Británie a Francie „*ponesou odpovědnost za všechny případné následky.*“²⁴⁷ Zprávy o rozdávání zbraní a komunistické agitaci v ulicích Port Saídu působily nedůvěryhodně, ale nikdo nevěděl nic určitějšího. Večer 5. listopadu zasedala RB OSN a Sobolev prohlásil, že by se do **konfliktu měly vložit obě supervelmoci, poskytnout Egyptánům vojenskou, technickou a humanitární pomoc a zasáhnout proti Britům a Francouzům vojensky.** USA to označila za neproveditelné, ve srovnání s Maďarskem cynické. SSSR

²⁴³ Jewish Virtual Library (online). *The United States Rejects the Use of Force in 1956.* (cit. 2008-05-07). Dostupný z WWW: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/US-Israel/ike56.html>.

²⁴⁴ WANNER, Jan. c. d., s. 409.

²⁴⁵ WANNER, Jan. c. d., s. 417.

²⁴⁶ WANNER, Jan. c. d., s. 432.

²⁴⁷ WANNER, Jan. c. d., s. 440.

ale chtěl výzvou jen připravit cestu Menonovi a jeho návrhu na odsouzení Velké Británie a Francie jako „*imperialistických agresorů, kteří se provinili zločinem proti lidskosti, neboť vedou zločinnou válku.*“ Následujícího dne sovětská armáda potlačila povstání v Maďarsku a Moskva se tak mohla plně soustředit na Blízký východ. Bulganin odeslal první čtyři „naléhavá poselství“: Eisenhowerovi, kterému znovu navrhl společnou americko-sovětskou intervenci, Edenovi a Molletovi, které upozornil na dosah sovětských raket do Paříže a Londýna a odhodlání „*rozdrtit agresory silou zbraní*“ pokud nezastaví boje, a Ben Gurionovi, kterého varoval před „*nesmyslným dobrodružstvím*“ ve vleku „*imperialistických sil*“, kterým ohrožuje „*osud své země i svého lidu*“.²⁴⁸ Hrozby nebyly míněny vážně, ale měly sloužit jako provokace a nátlak na aktéry konfliktu. Ti mohli jen odhadovat, na čem skutečně jsou. Když Washington sovětskou výzvu odmítl, Kreml se rozhodl nepostupovat silou, raději podporovat anglo-americké rozpory a hrozit možností dobrovolnické intervence.²⁴⁹ Eisenhower poslal dopisy Edenovi a Molletovi, ve kterých opět zdůraznil nutnost řídit se mezinárodním právem a upozornil, že „*vláda Spojených států bude respektovat své závazky podle dohod o NATO.*“ Na opakované dotazy obou premiérů o upřesnění a garanci americké pomoci v případě ohrožení reagoval jednoznačně: „*Musíte se stáhnout z Egypta. Naše pozice je pozicí Charty OSN. Její nenarušitelnost platí pro všechny.*“²⁵⁰ Vědomí, že s tímto stanoviskem nic nepořídí také přispělo ke spojenecké kapitulaci, neboť v USA byly 6. listopadu prezidentské volby a Eisenhower na opakované žádosti o rozhovory z britské strany nereagoval. Jednomiliardovou půjčku podmínil zastavením bojů o půlnoci téhož dne. Odmítl také poselství indického premiéra Džaváharlála Nehrúa, který se souhlasem Násira navrhoval, aby se americká flotila vylodila v Port Saídu coby předvoj UNEF a vyzýval dobrovolníky z celého světa, aby vstoupili do egyptské armády. Bílý dům to nazval nepřipustným a upozornil, že takové počínání bude stát Američnuy občanství.²⁵¹ Teprve když Eden oznámil zastavení bojů, znovuzvolený prezident Eisenhower se s ním telefonicky spojil a 7. listopadu ráno mu gratuloval k „moudrému rozhodnutí“.²⁵² Pozdější britské žádosti o bilaterální jednání odkládal s odůvodněním, že budou relevantní až po stažení britsko-francouzských jednotek z Egypta.²⁵³

²⁴⁸ WANNER, Jan. c. d., s. 445.

²⁴⁹ WANNER, Jan. c. d., s. 448.

²⁵⁰ WANNER, Jan. c. d., s. 446.

²⁵¹ WANNER, Jan. c. d., s. 457.

²⁵² WANNER, Jan. c. d., s. 458.

²⁵³ WANNER, Jan. c. d., s. 462.

3.5.2. v tehdejším tisku

Rudé právo věnuje sovětské reakci na invazi **největší** pozornost ze všech sledovaných deníků. První vyjádření sovětské vlády zveřejní už **1. listopadu**, o den později přetiskuje i Bulganinův a Voršilovův dopis Nehruovi týkající se začátku bojů v Egyptě. Vzestupná tendence listu publikovat sovětská prohlášení kulminuje **6. listopadu**, kdy deník cituje všechna čtyři Bulganinova poselství, adresovaná Eisenhowerovi, Edenovi, Molletovi i Ben Gurionovi. Dopisy americkému prezidentovi a britskému ministerskému předsedovi zveřejňuje RP na první straně a v plném znění. V listu **Eisenhowerovi** najdeme toto protismyslné prohlášení: *„Sovětský svaz a Spojené státy americké jsou stálí členové Rady bezpečnosti a jsou to dvě velmoci, které ovládají všechny soudobé zbraně, mezi nimi zbraně atomové a vodíkové. Na nás leží zvláštní odpovědnost, aby byla zastavena válka a obnoven mír a klid na Blízkém a Středním východě. Pane presidente, v těchto strašlivých hodinách, kdy jsou vystaveny zkoušky nejvznešenější zásady morálky, pilíře a cíle Organizace spojených národů, vyzývá sovětská vláda vládu Spojených států k těsné spolupráci, aby bylo skoncováno s agresí a zastaveno další krveprolévání. Spojené státy mají v pásmu Středozemního moře silné válečné loďstvo, Sovětský svaz má rovněž silné válečné loďstvo a mohutné letectvo. Kdyby Spojené státy americké a Sovětský svaz z rozhodnutí OSN společně a bez odkladů těchto prostředků použily, zaručilo by to spolehlivé zastavení agrese proti egyptskému lidu, proti zemím Arabského Východu.“*²⁵⁴ Na následujících stranách otiskuje deník plné znění dopisu **Edenovi**, ve kterém Bulganin konstatuje, že *„důvody útoku Velké Británie na Egypt jsou naprosto nepodložené“* protože *„je dobře známo, že svobodná plavba Suezským průplavem byla plně zajištěna Egyptem“* a ptá se: *„V jaké situaci by se ocitla Velká Británie, kdyby ji napadly silnější státy, disponující všemi druhy moderních ničivých zbraní? /.../ Jsme plně odhodláni rozdrtit silou agresory a obnovit mír na Východě.“*²⁵⁵ List pak otiskuje i úryvky dopisů Molletovi a Ben Gurionovi, kde najdeme podobné fráze. Plné zveřejnění dopisů s jednoznačným válečným potenciálem k posouzení čtenářům nezabraňuje RP deklarovat, že *„Sovětský svaz je připraven obnovit mír v Egyptě“*²⁵⁶. List neshledává, že obnovení míru se v tomto případě shoduje s vedením války a totéž čeká i od svých čtenářů, které o tom

²⁵⁴ ČTK. Poselství N. A. Bulganina prezidentu USA D. Eisenhowerovi. *Rudé právo*. 6. 11. 1956, roč. 36, č. 308, s. 1.

²⁵⁵ ČTK. Poselství N. A. Bulganina ministerským předsedům Velké Británie, Francie a Izraele. *Rudé právo*. 6. 11. 1956, roč. 36, č. 308, s. 3.

²⁵⁶ ČTK. Sovětský svaz je připraven obnovit mír v Egyptě. *Rudé právo*. 6. 11. 1956, roč. 36, č. 308, s. 3.

ani nepřesvědčuje, neboť jejich **automatickou asociaci SSSR s mírumilovností** považuje za samozřejmost. **Americké** stanovisko, jehož přímé **citace** jsou **nulové**, naopak deník vysvětluje podrobně. Ačkoli mělo RP spolu s ostatními sledovanými deníky přístup k Eisenhowerovým prohlášením v televizním projevu i pozdějším poselstvím, které prezident adresoval Edenovi, Molletovi i Ben Gurionovi, nepřetiskuje je. **Relativizuje** americkou iniciativu v OSN poukazováním na ekonomické důvody, **vyzdvihuje váhavost** Washingtonu a znovu předkládá obraz **zištných a neupřímných** USA, které se **egoisticky** uchylily k „*roušce nedůslednosti*“, která poskytla Velké Británii a Francii možnost „*rozvíjet svou pirátskou akci, ničit města, vraždit civilní obyvatele, cynicky bojkotovat* výzvy OSN a šlapat po základech Charty.“²⁵⁷ Jediným garantem míru na Blízkém východě je podle RP „*sovětský lid*“, který „*nebude mlčky přihlížet, dojde-li k nové agresi*“. Rozhodnutí o zastavení palby sice „*vítá*“, ale bude „*bděle sledovat, neznamenají-li tyto kroky imperialistických kruhů, které rozpoutaly agresi proti Egyptu, jen manévr pro získání času, pro získání oddechu k ještě většímu soustředění sil.*“²⁵⁸

V **Mladé frontě** rovněž **nenajdeme** žádnou přímou citaci **amerického** stanoviska a list ve stejné míře **upřednostňuje** a publikuje pouze reakce **SSSR**. Prvním článkem reprodukujícím stanovisko sovětské vlády k vojenské intervenci v Egyptě je citované Bulganinovo poselství Eisenhowerovi, které MF přetiskuje **6. listopadu** také v plném znění na první stránce. O existenci Eisenhowerova dopisu je čtenář později zpraven jen konstatováním, že na něj Bulganin odpověděl.²⁵⁹ V rámci krátkých zpráv deník zmiňuje sovětské zaslání nót Velké Británii a Francii a přináší krátký výtah z Bulganinových poselství Edenovi, Molletovi a Ben Gurionovi, otitulkovaný výzvou „*Skončit loupežnou válku!*“²⁶⁰ a složený z přímých citací prokládaných parafrázemi. Ani MF navzdory faktickému obsahu příspěvků neustupuje od obrazu **SSSR** jako **mírumilovné** mocnosti s **upřímnými** protiválečnými ambicemi a **relativizuje** a **zpochybňuje** postoj **USA**. Akcentuje **zištnost** a **rozpolcenost** amerických zájmů poukazováním na vrcholící prezidentské volby, ekonomickou **zaintersovanost** a **spojenecké závazky** s Paříží a Londýnem. Jelikož sovětská politika tyto charakteristiky podle listu nevykazuje, je SSSR v konfliktu **jedinou mocností s čistými**

²⁵⁷ AV. Plody amerického postoje k agresi v Egyptě. *Rudé právo*. 7. 11. 1956, roč. 36, č. 309, s. 7.

²⁵⁸ ČTK. Sovětský svaz vítá zastavení agrese proti Egyptu. *Rudé právo*. 11. 11. 1956, roč. 36, č. 313, s. 1.

²⁵⁹ ČTK Odpověď N. A. Bulganina D. Eisenhowerovi. *Rudé právo*. 9. 11. 1956, č. 272, s. 2.

²⁶⁰ ČTK. Skončit loupežnou válku! *Mladá fronta*. 6. 11. 1956, roč. 12, č. 269, s. 4

úmysly. Jako taková si „*navždy získala srdce Egyptanů*“ a „*budí nadšení mezi politickými zástupci arabských zemí akreditovanými v Moskvě.*“²⁶¹

V **Lidové demokracii** nalezneme stejný **nepoměr** mezi reprodukcí sovětské a americké reakce na invazi, jako v předchozích dvou denících, nicméně v LD je jim věnován výrazně menší rozsah. Citace **amerického** stanoviska nepřináší deník **žádné** a naopak se podle očekávání soustředí na vyjádření **Moskvy**. První zprávu týkající se reakce sovětské vlády zveřejní hned **1. listopadu**, o den později přetiskuje i Bulganinův a Voršilovův dopis Nehruovi. Další Bulganinůvovo poselství se na stránkách LD objeví **6. listopadu**, kdy deník spolu s ostatními sledovanými listy na první stránce publikuje dopis sovětského ministerského předsedy prezidentu Eisenhowerovi. Ani LD nepokládá za nutné jej nijak vysvětlovat a předpokládá, že bude navzdory kontroverzním prohlášením o nutnosti válečné intervence samozřejmě pochopen jako mírumilovný. Proto také v listu nenajdeme žádnou publicistiku, která by se dokumentem v tomto ohledu zabývala a interpretovala jej. Deník ale v inkriminovaném období jako jediný **nepublikuje** ani **komentáře** týkající se **USA** a ani se nevyjadřuje k americkému postupu v OSN, což jej zásadním způsobem odlišuje od obou předchozích zkoumaných listů. Domníváme se však, že absence podobných článků **neznamená** ani tak **shovívavější** pohled na druhou supervelmoc, jako spíše projev a důsledek **malého rozsahu** zahraničního zpravodajství a publicistiky v lidoveckém deníku.

3.6 Izraelský příslib stažení jednotek

3.6.1. v současné historiografii

David Ben Gurion slíbil stáhnout izraelské jednotky ze Sinaje 7. listopadu prostřednictvím ministerstva zahraničí a o den později, 8. listopadu, ve vysílání rozhlasové stanice *Kol Israel*. Ústup 50 000 vojáků²⁶² přitom podmínil příchodem mezinárodních sil OSN.²⁶³ Slova izraelského ministerského předsedy byla přijata s nedůvěrou a předcházela jim **nátlak** ze strany SSSR i USA. Eisenhower byl velkým zástáncem řešení sporu v rámci OSN a tak jej rozhněvala Ben Gurionova kritika, se kterou vystoupil v Knesetu a kde kromě chvály na adresu izraelské armády označil americké postoje během krize za politováníhodné, obvinil OSN z neschopnosti zastavit

²⁶¹ ČT. SSSR si navždy získal srdce Egyptanů. *Mladá fronta*. 15. 11. 1956, roč. 12, č. 277, s. 2.

²⁶² WANNER, Jan. c. d., s. 462.

²⁶³ MISHAL, Nissim. c. d., s. 74.

útoky fidajínů a oznámil, že se Izrael odmítá stáhnout na staré hranice, „*neboť byly vždy fiktivní a prakticky neexistovaly.*“ Americký prezident vzkázal, že se USA „*přičiní o izolaci Izraele a hospodářský postih, pokud se nepodrobí doporučením OSN*“²⁶⁴ a dodal, že by ho a všechny Američany „*hluboce mrzelo, kdyby izraelský postup vůči tak celosvětově závažné záležitosti měl jakkoli pokazit vzájemnou přátelskou spolupráci.*“²⁶⁵ Státní podtajemník Herbert Hoover mladší dokonce v takovém případě v dopise ministryni zahraničí Goldě Meirové hrozil přerušením diplomatických styků.²⁶⁶ Sovětská reakce byla ještě nekompromisnější. Bulganin 7. listopadu zaslal tři poselství, kromě Ben Guriona ještě Edenovi a Molletovi. Vyhrožoval v nich **jednostrannou sovětskou vojenskou akcí**, Izrael navíc varoval před „*trestuhodným zahráváním si s osudem vlastní země*“, odvolal sovětského velvyslance z Tel Avivu, vyslal bojové letouny do Sýrie a přesunul ponorky z Černého do Středozemního moře.²⁶⁷ Ben Gurion se proto rozhodl promluvit v rozhlase, kde znovu ocenil zásluhy armády během sinajského tažení a zdůraznil, že **navzdory slibu stáhnout jednotky z poloostrova „žádná síla na světě nemůže jejich vítězství zhatit a Izrael po sinajském tažení nebude stejný, jako před touto velkou válečnou operací.**“²⁶⁸ Američané izraelský postup přivítali jako „*důležitý krok k ustavení míru*“, Sověti zaslali v polovině listopadu další varující poselství. Bulganin v něm opět poukazoval na násilnou povahu sinajského tažení a upozornil, že „*navzdory zastavení palby a oznámení stažení jednotek z egyptského území musí tak Izrael učinit bezodkladně. Aby byla stabilizována situace na Blízkém východě a zlikvidovány následky agrese vůči Egyptu, považuje sovětská vláda za nutné, aby byla učiněna opatření proti dalším izraelským provokacím vůči okolním zemím.*“²⁶⁹ Podobný tón se poté objevoval na stránkách tehdejších sovětských a výchoevropských médií, která v takových prohášeních s oslabující intenzitou pokračovala až do definitivního odchodu Izraelců ze Sinaje v březnu 1957. V mezidobí čelil Jeruzalém navzdory částečným vojenským ústupům velké **kritice i v OSN**, kde jej podporovala jedině Francie. Na 11. výročním zasedání Valného shromáždění v listopadu 1956 Meirová sdělila Pearsonovi, že se Izrael nestáhne, protože nemůže egyptské armádě dovolit, aby znovu obsadila Sinaj, Gazu a ostrovy v Aqabském zálivu, neboť se obává pokračování fidajínských útoků a blokády Aqabského zálivu a Tíránské

²⁶⁴ WANNER, Jan. c. d., s. 461.

²⁶⁵ BEN GURION, David. c. d., s. 510.

²⁶⁶ WANNER, Jan. c., d., s. 462.

²⁶⁷ MISHAL, Nissim. c. d., s. 74.

²⁶⁸ BEN GURION, David. c. d., s. 512.

²⁶⁹ BEN GURION, David. c. d., s. 518.

úžiny.²⁷⁰ Egypťané v reakci na to hrozili přerušением vyprošťovacích prací v průplavu. V lednu a únoru 1957 Ben Gurion opakovaně apeloval na **zrušení sedm let starého egyptského zákazu použití Suezského průplavu a Aqabského zálivu pro izraelská plavidla** prostřednictvím dopisů Dullesovi a Eisenhowerovi. Americký prezident nakonec dosáhl jeho zrušení a poskytl Izraelcům záruky, ale upozornil je, že „*na stažení závisí budoucnost OSN*“.²⁷¹ Na půdě této organizace nakonec bylo dosaženo **dohody**. Egyptský ministr zahraničí Mahmúd Fawzí připustil, aby **přístav Šarm aš-Šejch a pásmo Gazy měla pod kontrolou egyptská civilní správa spolu s mezinárodními jednotkami UNEF, které by do Gazy přesunuly své velitelství poté, co se Izraelci stáhnou**. Ti souhlasili, Meirová slíbila 1. března odchod Izraelců z obou zbývajících dobytých území a poslední izraelský transportér opustil Šarm aš-Šejch 16. března 1957.²⁷² Dosažená dohoda však nebyla jednotným dokumentem s mezinárodně vymahatelnými sankcemi, ale jen soustavou dílčích memorand a ústních prohlášení, která nebyla závazná a snáze se porušovala. Přesto však Izrael stažením dosáhl 11 let relativního klidu na hranicích s Egyptem a osmi let s Jordánskem a Libanonem.²⁷³

3.6.2. v tehdejším tisku

Ben Gurionův příslib stažení jednotek učiněný v izraelském rozhlase zveřejňuje jen **Rudé právo**. Ve zpravodajském článku přetištěném z ČTK 10. listopadu deník konstatuje, že tak učinil v **reakci na poselství amerického prezidenta**, ale vzápětí tuto informaci **zpochybňuje** prohlášením, že „*izraelský ministerský předseda hovořil pouze o vyklizení Sinajského poloostrova, avšak ani slovem se nezmínil o oblasti Gazy a o ostrůvcích Tirán a Senafir v Akabském zálivu, které jsou rovněž součástí egyptského území obsazeného izraelskými jednotkami*“ a tvrzeními, že „*nový postoj izraelské vlády byl v první řadě ovlivněn pevným stanoviskem Sovětského svazu*“ a „*Spojené státy se nemohou v nynější situaci otevřeně proti tomuto stanovisku Sovětského svazu postavit*“.²⁷⁴ Deník vyjadřuje nedůvěru vůči americkému podílu na události, akcentuje pozitivní iniciativu SSSR a nepřipomíná, že jeho „*pevné*

²⁷⁰ WANNER, Jan. c. d., s. 470.

²⁷¹ BEN GURION, David. c. d., s. 528.

²⁷² WANNER, Jan. c. d., s. 484.

²⁷³ MISHAL, Nissim. c. d., s. 67.

²⁷⁴ ČTK. Ben Gurion souhlasí se stažením izraelských jednotek. *Rudé právo*. 10. 11. 1956, roč. 36, č. 312, s. 4.

stanovisko“ mělo povahu jednostraně deklarované vojenské hrozby. Stejně tak ale opomíjí i americké varování před hospodářskou blokadou a přerušením diplomatických styků. V následujících dnech RP pokračuje ve **zpochybňování izraelského slibu**. Přetiskuje rozsáhlé části z Bulganinova poselství Ben Gurionovi, akcentuje v něm **nepodloženost** důvodů k **intervenci**, **nečestnost** a izraelského počínání při invazi, „*hlubokou nenávisť*“, kterou v regionu vyvolala a „*samozřejmost*“ a „*nutnost*“ „*neprodleného*“ stažení z oblasti. Následnou reakci Ben Guriona zprostředkovává krátkým parafrázováním, které odprovází zpochybňujícím slovem „*prý*“.²⁷⁵ Detailněji naopak informuje o **odporu**, který rozhodnutí o stažení vyvolalo v části izraelské společnosti a reprodukuje názory komunistické strany Izraele, podle které si „*Izrael vybral do budoucnosti nejhorší cestu*“, protože „*bude-li pokračovat ve spolupráci s imperialistickými zeměmi, čeká jej katastrofa*.“²⁷⁶ RP tak vykresluje a podporuje obraz **nepoučitelného agresora**, který „*pokračuje ve válečných přípravách*“²⁷⁷ a jehož vojáci **zničili** „*každou chatrč i každou stopu civilizace na nekonečných písečných pláních Sinaje*.“²⁷⁸ Podobným způsobem deník referuje o Izraeli až do konce roku.

V **Mladé frontě** ani **Lidové demokracii** zprávu o Ben Gurionově příslibu stažení vojáků nenalezneme. Deníky nicméně tento krok opakovaně požadují od začátku invaze a 16. listopadu publikují shrnutí Bulganinova dopisu Ben Gurionovi, ve kterém Mladá fronta označí Izrael za „*původce četných ozbrojených útoků na území arabských zemí*.“²⁷⁹ Odpověď Ben Guriona na Bulganinovo poselství čtenáři předkládá v krátké interpretaci, která ji vysvětluje a **zpochybňuje**. V dalších příspěvcích MF akcentuje odmítavou reakci vůči odsunu v projevech izraelských představitelů a konstatuje, že je to **důkaz nepoučitelné agresivity a drzosti**, která je Izraeli vlastní. V obsáhlém článku přetištěném z ČTK koncem prosince velkým titulkem upozorňuje, že „*Izrael odpírá vyklidit Gazu*“, jeho vojáci stále „*řadí v okupačním pásmu*“ a na Sinajském poloostrově „*uplatňují taktiku spálené země*“.²⁸⁰ Obraz Izraele na stránkách Lidové demokracie je v období po Ben Gurionově příslibu negativnější než na začátku invaze, kdy list Izrael v souvislosti z agresí zmiňoval ze všech zohledňovaných periodik nejméně a soustředil se na Velkou Británii a Francii. Teď naopak zdůrazňuje, že

²⁷⁵ ČTK. Výměna poselství mezi N. A. Bulganinem, A. Edenem, G. Molletem a B. Gurionem. *Rudé právo*. 16. 11. 1956, roč. 36, č. 317, s. 4.

²⁷⁶ ČTK. Izrael si vybral nejhorší cestu. *Rudé právo*. 20. 11. 1956, roč. 36, č. 321, s. 4.

²⁷⁷ ČTK. Izrael pokračuje ve válečných přípravách. *Rudé právo*. 8. 12. 1956, č. 339, s. 4.

²⁷⁸ BOUČEK, Jaroslav. Sinaj, poloostrov zkázy. *Rudé právo*. 16. 12. 1956, roč. 36, č. 347, s. 5.

²⁷⁹ ČTK. Hledat cesty k mírovému urovnání problémů. *Mladá fronta*. 16. 11. 1956, č. 278, s. 4.

²⁸⁰ ČTK. Izrael odpírá vyklidit Gazu! *Mladá fronta*. 24. 12. 1956, roč. 12, č. 311, s. 2.

v Izraeli přetrvává **agresivní** odhodlání „*pokračovat ve válečných přípravách*“ navzdory vůli OSN a jeho vojska „*sabotují*“ přítomnost mezinárodních jednotek.²⁸¹ Deník to považuje za nepřipustné a píše: „*Izraelská vláda se zřejmě domnívá, že bude moci i nadále okupovat toto území a chce podržet kořist ze zákeřného přepadení Egypta.*“²⁸² Podobné příspěvky prezentují oba deníky čtenářům až do konce sledovaného období.

3.7 Odchod britských a francouzských vojáků z Egypta

3.7.1. v současné historiografii

Poslední britské a francouzské oddíly opustily egyptský přístav Port Saíd **22. prosince 1956**. Bezprostředně po zastavení bojů jich přitom zůstalo ve městě 25 000 vojáků a zhruba stejný počet se nacházel na moři.²⁸³ **Spojenci** se i přes rostoucí tlak USA a SSSR stáhnout **nechtěli**, neboť jim přítomnost v oblasti průplavu skýtala základnu k vyjednávání. Odpor na egyptské straně byl minimální a bylo tedy výhodné s odchodem počkat, než dorazí jednotky UNEF.²⁸⁴ V nich slíbilo nakonec účast 21 zemí a pod vedením kanadského generála Edsona Louise Millarda Burnse se začaly do Egypta dopravovat jejich pěší, dopravní, ženijní a technické oddíly. Káhira se zpočátku stavěla odmítavě ke kanadské účasti a zcela odmítla pákistánské oddíly, neboť země byla členem Bagdádského paktu, se kterým Násir zásadně nesouhlasil. První jednotky OSN zřídily své velitelství v Port Saídu 14. listopadu a ve stejný den se přepravilo do Ismaílije prvních 65 dánských příslušníků mezinárodních jednotek, které měly invazní vojska do měsíce zcela vystřídát.²⁸⁵ Na oznámení termínu odchodu reagovaly negativně **egyptská i sovětská vláda**. Násir oznámil, že bude pokračovat v boji a přijme veškerou nabízenou pomoc, protože „*agresoři se nepodrobili rezoluci Valného shromáždění o stažení svých vojsk.*“ Moskva se vyjádřila podobně a opět upozornila, že v současné situaci „*nemůže bránit sovětským občanům, mezi nimiž jsou záložní piloti, tankoví operátoři dělostřelci apod. aby odešli do Egypta jako dobrovolníci.*“²⁸⁶ **USA nereagovaly** a ministerstvo zahraničí ani neprojednávalo předešlý Dullesův návrh

²⁸¹ Nepodepsáno. Sabotáže izraelských vojsk. *Lidová demokracie*. 11. 12. 1956, roč. 12, č. 297, s. 2.

²⁸² Nepodepsáno. Izrael si činí nároky na oblast Gazy. *Lidová demokracie*. 20. 12. 1956, roč. 12, č. 304, s. 2.

²⁸³ WANNER, Jan. c. d., s. 462.

²⁸⁴ WANNER, Jan. c. d., s. 462.

²⁸⁵ WANNER, Jan. c. d., s. 467.

²⁸⁶ WANNER, Jan. c. d., s. 467.

vytvoření dvou separátních komisí pro otázku izraelsko-arabských hranic a Suezského průplavu. Ani vedoucí kanadské delegace v OSN Pearson, ani američtí diplomaté na Blízkém východě stále nevěděli, zda brát sovětská prohlášení vážně, nebo jde jen o strategický donucovací prostředek. Dozvěděli se, že cílem britsko-francouzsko-izraelské intervence bylo svržení Násira a v Káhiře pomalý ústup spojenců vyvolává obavy z nových bojů. Ve skutečnosti však pozvolný odchod spojenců způsobilo 47 potopených lodí, které zablokovaly průplav a znemožňovaly rychlý přesun Britů a Francouzů mimo pásmo. Také počet jednotek UNEF byl navzdory přicházejícím posílám nedostačující. Koncem listopadu bylo v Egyptě jen 700 vojáků a hrozilo obnovení bojů, takže Burns si musel „půjčovat auta od britské armády a natíral je bílou a modrou barvou vypůjčenou od Francouzů.“²⁸⁷ **Britské a francouzské** jednotky chtěly začít **vyprošťovat** průplav podle plánu, který uzavřely ještě před útokem s dánskými a holandskými společnostmi, ale Násir to odmítal a chtěl, aby tato povinnost připadla až UNEF za pomoci egyptské armády. Celá západní Evropa měla nedostatek paliva, ropy a nafty, jejichž zásoby poklesly o třetinu. Rostly ceny pohonných hmot, hrozil pokles životní úrovně. USA ale v zájmu budoucí spolupráce s arabskými zeměmi tlačily Londýn a Paříž k **bezpodmínečnému stažení a podmiňovaly** finanční **půjčku** závazným datem odchodu. Vláda sdělila saudskoarabským zástupcům *Arabian-American oil company (ARAMCO)*, že dodávky do Evropy budou navzdory ztrátám pokračovat až po zahájení britsko-francouzské evakuace. Obávala se totiž reakce SSSR a jeho další hospodářské pomoci arabským zemím.²⁸⁸ Zejména **britsko-americké** vztahy se tak velmi zhoršily, tím spíše, když USA neočekávaně hlasovaly pro opětovný Menonův návrh rezoluce odsuzující Velkou Británii, Francii a Izrael, spolu s východním blokem a africkými a asijskými zeměmi. Rozhodnutí zmátlo i některé americké diplomaty, způsobilo rozčarování v NATO a Mollet a Eden byli **rozhořčeni**, tím spíše, že už několik dní předtím, 23. listopadu, začala britská evakuace a Francouzi odvolali třetinu svých jednotek.²⁸⁹ USA proto posléze požádaly Kanadu o zprostředkování jednání s Velkou Británií, ale ta ústy zastupujícího ministerského předsedy Richarda Butlera v polovině prosince vyloučila provádět vyprošťovací práce pod vlajkou OSN. Násir jednat odmítal, takže se vyčišťování průplavu zastavilo. Suezský kanál zůstal **uzavřen** a původní **termín** odchodu 14. prosince **nebyl dodržen**. Ztenčující se zásoby ropy a podmíněný příslib americké pomoci nakonec přinutily

²⁸⁷ WANNER, Jan. c. d., s. 471.

²⁸⁸ WANNER, Jan. c. d., s. 473.

²⁸⁹ WANNER, Jan. c. d., s. 476.

Londýn a Paříž kapitulovat. Britské a francouzské jednotky předaly Port Saíd do správy generálu Burnsovi a jednotkám UNEF a **do 22. prosince postupně evakuovaly všechny vyprošťovací posádky a vojáky**. Mezinárodní měnový fond pak poskytl na podporu britské ekonomiky přes jednu miliardu dolarů.²⁹⁰

3.7.2. v tehdejší tisku

Odchod britských a francouzských vojáků z Egypta je všemi třemi deníky **požadován univerzálně a stejnou měrou od začátku invaze**. Jen v titulcích **Rudého práva** se taková výzva objevuje nejméně dvacetkrát. Tiskový orgán KSČ oznamuje zahájení anglo-francouzského ústupu **6. prosince** ve zpravodajském článku z ČTK. Předchází mu opakovaná upozornění, že „*ve Velké Británii i Francii jsou kruhy, které se /.../ budou v příštích týdnech pokoušet oddalovat odchod a hledat nejrůznější záminky pro zdržení evakuace*.“ Deník tento postup nazývá „**příznačným**“ a na stahování „agresorů“ pohlíží s preventivní **nedůvěrou**.²⁹¹ Podle RP má být záminkou k jejich dalšímu setrvávání „*uvolnění koryta Suezského průplavu*“ a tvrdí, že britská a francouzská vláda chtějí spolu s USA „**použít pro uskutečnění cílů nezdařené agrese proti Egyptu jednotek OSN**.“ List také akcentuje **neochotu** západních mocností k evakuaci, vzájemné **rozpory** a odlišné cíle. Velká Británie a Francie podle deníku „*v sutanách spiklenců*“ „**manévrují**“ a promýšlejí „*kalkulace*“ vedoucí k „**nátlaku na Egypt a znásilňování jeho svrchovanosti**“, zatímco USA chtějí „**oklamat veřejné mínění arabských národů zdánlivě protikolonialistickým postojem a potom uchvátit uvolněné posice britského imperialismu**“, což podle RP „*nepochybně zostří britsko-americké rozpory*“ ve prospěch sovětského bloku a Egypta, kteří musí „**zůstat na stráži**.“²⁹² Deník vytváří obraz Velké Británie a Francie jako **poražených agresorů**, kteří v Port Saidu „*řádí*“, „*loupí*“, „*provokují*“ a při zahájení „**neslavného odchodu**“ „*vystupují proti port-saidskému obyvatelstvu typickým způsobem okupantů*“,²⁹³ zatímco jejich vlády v Londýně a Paříži čelí „**odsouzení**“ a „**protestům z vlastních řad**.“²⁹⁴ Jejich souhlas s odchodem list v komentářích označuje za **manévr** „*těch, kdož se vydávají za nejdokonalejší demokraty a /.../ kteří jsou inspirováni svou prkenicí a newyorskou, londýnskou či Pařížskou bursou*.“²⁹⁵ Zprávu o odchodu posledních

²⁹⁰ WANNER, Jan. c. d., s. 483.

²⁹¹ ČTK. Jasný krach imperialistického dobrodružství. *Rudé právo*. 5. 12. 1956, roč. 36, č. 335, s. 4.

²⁹² VOLF, Alois. Agresori odcházejí, staré záměry trvají. *Rudé právo*. 8. 12. 1956, roč. 36, č. 339, s. 4.

²⁹³ ČTK. Odchod britsko-francouzských vojsk z Port Saidu zahájen. *Rudé právo*. 6. 12. 1956, roč. 36, č. 337, s. 5.

²⁹⁴ ČTK. Proti Molletovi: protest z vlastních řad. *Rudé právo*. 6. 12. 1956, roč. 36, č. 337, s. 6.

²⁹⁵ SCHNEIDER, Bohumil. 'Obránci svobody' zblízka. *Rudé právo*. 6. 12. 1956, roč. 36, č. 337, s. 6.

britských a francouzských jednotek publikuje **23. prosince**. V článku vycházejícím ze zpravodajství ČTK popisuje „*bezmocnou demonstraci síly poražených agresorů*“, jejichž letadla se „*jako hejno supů snášela až nízko nad ulice*“. Upozorňuje, že „*generál Beaufre dovršil sérii lži a drzostí*“, když ve svém projevu „*přeje obyvatelstvu Egypta mnoho štěstí a rozkvětu, ale končí výhrůžným konstatováním, že prý arabský svět je ohrožen 'spiknutím komunismu'*“.²⁹⁶ Zprávu doprovází fotografií odcházejících britských vojáků zdravících jednotky UNEF a v popisku podotýká, že vojáci na rozdíl od svých velitelů odcházejí rádi. Deník považuje událost za vítězství „*mírumilovných zemí*“, které „*rozdrtily intriky kolonizátorů*“ a v následujících dnech otiskuje příspěvky popisující odhodlání Egyptanů znovu vybudovat zničená města a infrastrukturu.

V **Mladé frontě** najdeme první článek týkající se zahájení evakuace britsko-francouzských vojsk **7. prosince**. Do jejího ukončení v deník v komentářích tento proces **relativizuje**. **Kritizuje** pomalý odchod invazních jednotek, nazývá západní vlády „*zlovolnými nepřáteli*“ kteří „*hýří provokacemi*“²⁹⁷ a plánují nové **válečné** tažení, současně však konstatuje jejich hospodářské a **obtíže**. Deník zdůrazňuje spojenecké **rozpory** mezi USA a Velkou Británií a Francií, vytvářeje tak obraz **nejednotného** kapitalistického světa v **krizi**. S fotografií nazvanou „*Tak odcházejí agresori*“ informuje **22. prosince** o ústupu invazních vojsk ze Sinaje a ve stejném vydání publikuje i zprávu ČTK nazvanou „*Port Said začíná volněji dýchat*“. Zmiňuje se v ní o „*provokačním počínání francouzských vojáků*“, kteří „*odvezli z Port Saidu na Kypr sedm zajatých egyptských důstojníků a 160 vojáků*“.²⁹⁸ V dalších vydáních zveřejňuje informace z reportáže čínských novinářů, kterým „*obyvatelé Port Saidu vyprávěli o četných zločinech, jichž se na nich dopustila okupační vojska, a o hrdinném boji, který vedli proti Angličanům a Francouzům. /.../ Současně z krvéprolíváním se okupanti dopouštěli četných loupeží majetku soukromých osob. /.../ Novináři viděli vypáčené dveře do bytu, v bytě roztrášený nábytek, šatstvo a prádlo roztrháno... /.../ Byt vyloupili britští vojáci pod vedením důstojníka, kteří uloupené cennosti odvezli v autě.*“²⁹⁹ Podobnými příspěvky deník podporuje deklarovanou **zločinnost** imperialistů útočících na **hrdý** a **statečný** egyptský lid. MF akcentuje jeho odhodlání stát se „*nezávislou zemí*“, jejíž „*přátelství se Sovětským svazem přispěje k výstavbě země a udržení míru*“³⁰⁰ a hodnotí Suezskou krizi jako **výhru** obou nad západním **imperialismem**.

²⁹⁶ ČTK. Neslavný odchod. *Rudé právo*. 23. 12. 1956, roč. 36, č. 354, s. 5.

²⁹⁷ ČTK. Škody ať platí agresori! *Mladá fronta*. 23. 12. 1956, roč. 12, č. 310, s. 2.

²⁹⁸ ČTK. Port Said začíná volněji dýchat. *Mladá fronta*. 22. 12. 1956, roč. 12, č. 309, s. 2.

²⁹⁹ ČTK. V Port Saidu. *Mladá fronta*. 23. 12. 1956, roč. 12, č. 310, s. 2.

³⁰⁰ ČTK. Egypt musí být nezávislou zemí. *Mladá fronta*. 28. 12. 1956, roč. 12, č. 315, s. 2.

Lidová demokracie informuje čtenáře o zahájení britsko-francouzské evakuace z Egypta **6. prosince** přetištěním agenturní zprávy ČTK. I v tomto deníku je průběh stahování vojsk **zpochybňován**. Je zdůrazňováno, že jednotky svou evakuaci „*zdržují*“ a při přetiskování stanovisek západních představitelů uvádějících důvody pro odklad konečného data jejich odchodu umísťuje list argumenty důsledně do **uvozovek**: „*Generál Stockwell odmítl z 'bezpečnostních a taktických důvodů' oznámit, kdy bude evakuace invasních vojsk dokončena...*“³⁰¹ LD podrobuje kritice i postoj **USA**, který v úvodníku z poloviny prosince nazývá „*maskou mírumilovnosti*“ a upozorňuje: „*USA od počátku neměly zájem na rychlém vyřešení krise a situace zmatku na Středním východě jim vyhovuje. /.../ Politika USA se ale musela v očích arabského světa dostat do nejlepšího světla. Proto podporovali američtí zástupci v OSN návrhy na zastavení agrese a později i na stažení vojsk.*“³⁰² Deník přitom naznačuje, že se Američané chystali intervenovat a v rámci přehledu krátkých zpráv přináší informaci o přítomnosti „*amerických válečných lodí v Arabském moři*“.³⁰³ V dalších příspěvcích poukazuje na „*pošramocenou pověst*“ Velké Británie a Francie a jejich „*svévolné akce*“ v ulicích Port Saidu během předávání města do správy jednotek UNEF, informuje o zákazu vstupu novinářů do města a uzavírá, že „*tento postup interventů znovu jasně dokazuje, že okupanti se bojí odhalení svých zločinů.*“³⁰⁴ Ve stejném duchu otiskuje **23. prosince** článek o odchodu posledních britských a francouzských jednotek, ve kterém vychází ze zpravodajského příspěvku ČTK. Deník v něm konstatuje, že „*evakuace Port Saidu a Port Fuadu skončila neslavně*“, uvádí, že „*generál Beaufre licoměrně přeje obyvatelstvu Egypta mnoho štěstí a rozkvětu*“ a podotýká, že tato „*proklamace z bezpříkladnou drzostí staví všechny skutečnosti na hlavu a napadá hrubě egyptskou vládu*“.³⁰⁵ V úvodníku o několik dní později se konstatuje, že „*nezdar suezského dobrodružství nepřivedl agresory k rozumu a jak se zdá, nebyl dostatečnou lekcí vládnoucím kruhům západních mocností*“, které si „*vylámaly zuby na Egyptu a organizují provokace na Blízkém východě.*“³⁰⁶ Deník tento postoj dává do **protikladu** s politikou **SSSR** a cituje Násirovo prohlášení, ve kterém zdůrazňuje nutnost boje proti imperialismu a děkuje „*jménem egyptského lidu Sovětskému svazu za podporu, kterou*

³⁰¹ ČTK. Evakuace z Port Saidu pokračuje. *Lidová demokracie*. 8. 12. 1956, roč. 12, č. 295, s. 2.

³⁰² Nepodepsáno. Účet za agrese. *Lidová demokracie*. 11. 12. 1956, roč. 12, č. 296, s. 1.

³⁰³ ČTK. Co přinesl den. *Lidová demokracie*. 9. 12. 1956, roč. 12, č. 296, s. 2.

³⁰⁴ ČTK. Svévolné akce britsko-francouzských jednotek. *Lidová demokracie*. 18. 12. 1956, roč. 12, č. 302, s. 2.

³⁰⁵ ČTK. Neslavná evakuace Port Saidu. *Lidová demokracie*. 23. 12. 1956, roč. 12, č. 307, s. 2.

³⁰⁶ Nepodepsáno. Neslavný odchod. *Lidová demokracie*. 29. 12. 1956, roč. 12, č. 311, s. 1.

*nám poskytl v této době. Všechny egyptský lid si této podpory váží a chová k Sovětskému svazu velké sympatie.*³⁰⁷ I v podání LD je tedy výsledná situace vítězstvím „sil míru a pokroku“ nad „agresivním kolonialismem“.

Závěr

Záměry této bakalářské práce bylo popsat mediální obraz Suezské krize vytvořený Rudým právem, Mladou frontou a Lidovou demokracií v roce 1956 a vylíčit míru, způsoby a prostředky, kterými deníky manipulovaly vybranými událostmi v kontextu komunistické propagandy a studené války. Vycházeli jsme přitom z předpokladu, že šlo ve stejné míře o vlastní události jako o to manifestovat jejich dosazením do direktivně nařizovaných šablon pravdivost komunistického vidění světa. Poté, co takto prozkoumala řadu relevantních článků a příspěvků, autorka konstatuje, že vytvořit takto obraz Suezské krize bylo z propagandistického hlediska poměrně snadné. Pozice účastníků konfliktu nebylo třeba příliš upravovat. Z hlediska režimního pojetí šlo o příhodnou konstelaci, na které lze dokázat negativa světa kapitalistického a pozitiva světa socialistického. Zpravodajové a publicisté v zohledňovaných denících toto vyznění jen zvýraznili. V Rudém právu, Mladé frontě i Lidové demokracii nalézáme od začátku Suezské krize a **znárodnění průplavu** stejnou rigidní šablonu, vycházející z taktických plánů kontrapropagandy. Pomocí jeho tří dílčích složek – objasňování, útoku a obrany – předkládají všechny tři deníky recipientům obraz hrozící, imperialistické, kolonizátorské a zastašující Velké Británie a Francie, loutkově využitého, agresivního a drzého Izraele, imperialistických, opatrných a zjišně kalkulujících USA, klidného, respektujícího a přejícího SSSR a nezlomného, silného, jednotného a odhodlaného Egypta. Stejně jako jsou Velká Británie a Francie téměř univerzálně personifikovány a nahrazovány negativním slovem „agresor“, s Egyptem se takřka pokaždé spojuje sympatie vyvolávající pojem „lid“. Podle „restriktivního principu“ (neboli „principu jaderné redukce“) je na stránkách deníků tento pojem ztotožňován s osobu Násira, s „celou zemí“ a v mimořádných situacích (například na začátku invaze) s „celým socialistickým světem“. Znárodnění Suezské krize je prezentováno jako čin plně legitimní a garantující svobodu plavby průplavem pro všechny země. Proto ani jeden z deníků nezmiňuje zákaz egyptské vlády používat vodní cesty pro lodě z a do Izraele. Pokud jde o západní země, obraz v tisku jen zvýraznil a zveličil ty negativní rysy, které vesměs popisují i dnešní historikové

³⁰⁷ ČTK. Prezident Násir děkuje lidu SSSR. *Lidová demokracie*. 14. 12. 1956, roč. 12, č. 300, s. 2.

a zamlčel pozitivní. V případě SSSR podle očekávání zcela opomněl prvotní zaskočení a oportunistus, které v sovětském postoji hrály úlohu, neboť jde o vlastnosti, které v československém oficiálním tisku v souvislosti se „spřátelenou supervelmocí“ v uvedeném období nemohly být prezentovány. V popisu **londýnských konferencí** deníky postupují podobně. Podle „principu velké sekery“ (rozdělení jakékoli skutečnosti na dva pojmy v základu stejné, které se oddělením na „naše“ a „jejich“ vzájemně vylučují) zpochybňují a vysvětlují pozitivní jevy týkající se západních zemí a přisuzují nezištné, upřímné jednání pouze SSSR a jeho spojencům. Současná historiografie hovoří o tom, že sovětská delegace dostala vládou za úkol konferenci mařit a dbát posílení vlastního vlivu v oblasti, což jsou vlastnosti, které tehdejší tisk přisuzuje pouze USA, Velké Británii a Francii. Každý z účastníků konfliktu má přidělenou roli, která je pozměňována jen v případě Izraele, střídavě nazývaného bezmocnou „loutkou v rukou imperialistů“ a „chladnokrevným šovinistou“ s „drzími nároky“. Tuto změnu můžeme vidět na případě **masakru v Kafr Qasim**. Okolnosti události jsou nejprve zastřeny cenzurními opatřeními izraelské vlády a nedostatkem informací, které omezují rozvinout publicistickou stránku, ale jakmile jsou získány potřebné údaje, opustí příspěvky zpravodajskou rovinu a dokazují na incidentu šablonovitý obraz agresora. Tisk přitom slučuje problém izraelsko-arabských hranic se Suezským konfliktem a nespojuje událost s útoky fidajínů. Zajímavým momentem je v tomto ohledu i **začátek invaze**. Pro všechny deníky je to potvrzením proradnosti a ziskuchtivosti západních mocností, respektive Velké Británie a Francie, ale opět zde najdeme rozdíly ve vnímání Izraele. Rudé právo od počátku tvrdí, že tímto „typickým imperialistickým manévrem“ sleduje svůj vlastní separátní záměr „zničit základny egyptských dobrovolných oddílů“. Poukazuje tak jako jediný ze sledovaných deníků na jeden z důvodů izraelské invaze uznávaný dnešními historiky: vyčistit pásmo Gazy od fidajínů. Jejich existenci ale nijak nehodnotí a nepokládá ji za riziko vysvětlující izraelskou intervenci a obavy. Mladá fronta naproti tomu považuje zásah Izraelců za „bezdůvodný“ a vysvětluje jej jen touhou po územní expanzi a spojenectvím s Velkou Británií a Francií, které tuto zemi využily ke svým mocenským cílům. V podobném duchu hodnotí začátek vojenských operací i Lidová demokracie. Mírně odlišný pohled mají deníky i na **konec invaze**. V Rudém právu je předmětem přímé relativizace a zpochybnění. Mladá fronta a Lidová demokracie nevyjadřují svou nedůvěru tak silně, ale pokládají za nutné „vysvětlit“ a „poodhalit“ „pravé“ důvody tohoto rozhodnutí. V případě **americké a sovětské reakce** na invazi deníky publikují pouze vyjádření SSSR, přetiskované s vysokou

periodicitou po celou dobu trvání konfliktu a věnují mu stejný ba větší prostor jako deklaracím československých politiků. Žádný z deníků přitom sovětská poselství nevysvětluje. Předpokládá se, že čtenáři navzdory prokazatelně nejednotnému vyznění frázi „rozdrtit silou agresory“ a „obnovit mír“ vnímají prohlášení jako harmonický celek, který nijak nenaruší jejich samozřejmou percepci SSSR coby mírumilovné, přátelské velmoci. Naopak americké stanovisko považují listy za nutné vysvětlovat opakovaně. Ačkoli všechny sledované redakce měly přístup k Eisenhowerovým bezprostředním prohlášením i pozdějším poselstvím, nezveřejňují je. O americkém náhledu se tak čtenář dozvídá pouze zprostředkovaně a v duchu argumentů nastíněných v předchozích oddílech. Deníky relativizací amerických mírových iniciativ poukazují na „ekonomické“ důvody amerického postoje, vyzdvihují váhavost Washingtonu a znovu předkládají obraz zničených a neupřímných USA, které svou izolacionistickou politikou poskytly Velké Británii a Francii možnost intervence. V případě **izraelského příslibu stažení jednotek Rudé právo** podle „principu velké sekery“ zpochybňuje jeho splnění zdůrazňováním agresivní povahy židovského státu a nepodloženosti invaze. Stejně jedná i ostatní dva deníky, které Ben Gurionovo rozhodnutí nereflektují vůbec. Podobný postup zaznamenáváme na způsobu referování o **odchodu britských a francouzských vojáků z Egypta**. Současná historiografie v obou případech popisuje neochotu politiků k učinění těchto rozhodnutí a jejich následné realizaci, takže obraz v tisku jen podporuje a vyzdvihuje tuto tendenci na úkor faktického plnění učiněných závazků, jejichž informování potlačuje. Opět jsme konfrontováni s „nepoučitelnými agresory“, kteří se ani přes „vylámání zubů“ a „neslavný odchod“ nevzdávají svých imperialistických plánů. Tentokrát je jejich obraz rozšířen o aspekty „bezmocnosti“ „nezdařenosti“, „účtu za agresi“ a „rozporů“, které „bývalé velmoci“ v podání všech tří deníků získaly jako důsledek své porážky. Egypt zůstává statečným, nezločným „lidem“ který pod vedením Násira „uhájil svou vlast“ v „hrdinném boji“, ze kterého teď vychází jako vítězná, posílená a sjednocená „nezávislá země“. V percepci velmocí nezaznamenáváme žádnou změnu. Postoj USA je pro listy i nadále potvrzením „roušky mírumilovnosti“, zničenosti a „klamání arabských národů“ za účelem maximálního zisku a vlivu. Hlavní podíl na úspěšném řešení Suezské krize tak má SSSR, který je univerzálně vnímán coby nezpochybnitelný „garant míru“ v regionu a jako „klidná, nezištná síla“, mající „vřelé sympatie arabských národů“. V podání všech deníků je situace jen logickým naplněním a vyústěním proklamovaných tezí o vítězství „socialismu a míru“ nad „imperialistickým kolonialismem.“ Soudíme, že tento

jednoznačný a rigidní obraz Suezské krize na stránkách Rudého práva, Mladé Fronty a Lidové demokracie v roce 1956 dokazuje **1. existenci nadměrného gatekeepingu** motivovaného obavou ze střetu s režimem, **2. důsledek rozsáhlých a pevných cenzorních opatření** v tehdejší mediálním systému, **3. přetrvávající nedotknutelnost** stanovisek sovětského a československého komunistického režimu v otázkách zahraniční politiky, která jsou podle „principu neomylnosti“ absolutně pravdivá a která proto žádný ze sledovaných deníků samostatně neinterpretoval, nezpochybňoval ani neignoroval.

Summary

The objectives of this bachelor thesis were to portray the media image of the Suez Crisis created by Rudé Právo, Mladá fronta and Lidová demokracie in 1956 as well as to describe the methods, means and extent to which the respective dailies manipulated the selected events within the context of communist propaganda and the Cold War. We did so premising that the same emphasis is layed upon the news itself as well as the need to install it in directively ordered schemes, thus manifesting the verity of the communist view of the world. After examining series of relevant articles and contributions in this manner, the author concludes that it was in fact quite easy to portray the image of the Suez Crisis in propaganda terms. The situation of the participants needed not be much modified, as they were already positioned in a oportune and desirable constelation that enabled the regime to demonstrate the negatives of the capitalist world and the positives of the socialist one. Thus, the journalists had nothing but to underline and maintain this discourse, rooting from tactic contrapropaganda plans. Using it's three components of elucidating, offense and defense, Rudé právo, Mladá fronta and Lidová demokracie confront their recipients with an identical, rigid, model image of the Suez Crisis. It is that of an omniuous, imperialist, colonial and threatening Great Britain and France, a puppetly exploited, agresive, impertinent Israel, an imperialist, cautious and egoistically calculating USA, a calm, respecting and regardfully thoughtful USSR, and a firm, strong, unite and determined Egypt. The three dailies maintainin this discourse since the beginning of the conflict and the **nationalization of the canal**. As much of Great Britain and France being almost universally personificated with and substituted by the negative word „agressor“, the positive word „folk“ is nearly always linked with Egypt. According to

the „restrictive principle“ (alias the „principle of nuclear fissure“) the use is then either identified with the figure of Nasser or again with the whole „country“, exceptionally (e. g. at the beginning of the invasion) with the whole „socialist world“. Egypt's act of nationalization is presented as fully legitimate, implicitly guaranteeing universal right of passage to all countries. Not one of the dailies mentions the existence of an Egyptian ban imposed on Israel, thus disabling it to use waterways for boats coming in and from the country. Regarding the Western nations, the media image simply voices, underlines and exaggerates the negative aspects described even today, and suppresses the positive ones. As expected, the then press completely omits the primary unawareness and opportunism that certainly played a role in the case of the conduct of USSR, as such traits could not be attributed to the „friendly superpower“ in the official Czechoslovak press of the time. The respective dailies then maintain the same procedure while portraying the **London conferences**. Following the „great axe principle“ (according to which any idea or fact is divided in terms of „our“ versus „their“ perception into two separate entities, which then, despite originating from the same source, exclude one another) they impeach and explain the positive aspects regarding the Western nations and acknowledge selfless and sincere conduct only to USSR and satellite countries. Historical literature of today speaks of the Soviet delegation being instructed to baffle the conference and focus on strengthening its position in the region. However, the then press attributes those characteristics solely to the USA. Every participant of the conflict is given a role which is modified only in the case of Israel, alternately being called a helpless „puppet in the hands of the imperialists“ and a „coldblooded chauvinist“ with „impertinent pretences“. This ambiguous posture is demonstrated on the **Kafr Qasim massacre**. As soon as the circumstances of the event, initially blurred due to the censorship imposed by Israel, become clearer, the contributions concerning the event abandon the news discourse, using it to proclaim the template image of an aggressor. While doing so, the newspapers fuse the issue of Arab-Israeli borders with the Suez conflict, not once linking it with the attacks of the fedayeen. The **beginning of the invasion** brings another interesting moment with regard to this aspect. Despite again being universally viewed as a testimony of Western, rather British and French treachery and greed of gain, we are once more able to distinguish differences in the perception of Israel. Rudé právo claims from the beginning that through this „typically imperialistic gimmick“, Israel pursues its own objective to „destroy the bases of Egyptian voluntary corps“. However, the paper does not judge their existence in any way, nor does it see

that sufficient a risk to explain Israeli intervention and anxiety. Mladá fronta, by contrast, regards the Israeli intervention as „unreasonable“, interpreting it merely as a yearn for territorial expansion and a consequence of alliance with Great Britain and France, which exploited Israel in order to exercise their power policies. Lidová demokracie regards the beginning of the military operations in a similar matter. The dailies also display a slightly different view of the **end of the invasion**. In Rudé právo, it is subject to direct relativism and impeachment, whereas Mladá fronta and Lidová demokracie consider necessary to „explain“ and „unveil“ the „true“ reasons of this decision, not displaying their distrust as strongly. Concerning the **American and Soviet response**, the dailies echo merely the statement of USSR, published with great periodicity during the whole time of the conflict, giving it the same or an even bigger amount of space as to the declarations of the Czechoslovak politicians. None of the respective newspapers explain the Soviet statements whatsoever. The media premise that despite the evident disunity of the phrases „crash aggressors by force“ and „restore peace“, the recipients regard the statement as a harmonious whole that cannot affect their perception of the USSR as a peaceloving, friendly power in any way. On the other hand, the dailies consider it necessary to repetitively explain the American opinion on the issue. Although all the respective editorial teams had access to Eisenhower's first hand statements as well as later messages, none of them voiced it. Thus, the reader learns of the American point of view only vicariously, in accordance with the arguments layed out in the above chapters. American peace initiatives are again subject to relativism, explained by mere economic interests in the region. The dailies stress the hesitance of Washington and once more portray an image of egoistic and insincere USA, whose isolationistic policy is to blame as it enabled the intervention of Britain and France. Concerning the **Israeli promise of troop withdrawal**, Rudé právo, following the „great axe principle“, impeaches it's fulfillment by stressing the aggressive character of the Jewish State and the unsubstantiated of the invasion. The other two dailies proceed the same way, although not reflecting Ben Gurion's decision whatsoever. We trace a similar policy applied while reporting about the **retreat of British and French soldiers from Egypt**. Current historiography speaks of the reluctancy of the respective politicians towards making these decisions and subsequently exercising them, so the media image merely supports and underlines this tendency, to the prejudice of the effective fulfillment of the engagements made, which it suppresses. We are once again confronted with „incorrigible aggressors“, who, despite their „knocked-out teeth“ and

„infamous departure“ do not give up on their imperialist plans. This time, however, their image is enriched with the aspects of „helplessness“, „failure“, „bill for aggression“ and „disputes“, which the „ex-powers“ developed according to all the three dailies as a consequence of their defeat. Egypt stays the brave, firm „folk“ which, led by Nasser, „succeeded in defending it's homeland“ in it's „heroic battle“, from which it now emerges as a victorious, strengthened, unified and „independent nation“. The perception of superpowers remains unchanged. Attitude of USA is regarded as a testimony of the „veil of pacifism“, egoism and „bluff of Arab nations“, with the objective of gaining maximum profit and power. Thus, SSSR has the main contribution to the successful solution of the Suez Crisis and is universally acknowledged as an unquestionable „guarantee of peace“ in the region and a „calm, selfless power“, having „the deepest sympathy of the Arab nations“. According to all the dailies, the situation is nothing but a logical outcome of the proclaimed theses of victory of „socialism and peace“ over „imperialist colonialism“. We conclude that this unambiguous and rigid image of the Suez Crisis in Rudé právo, Mladá fronta and Lidová demokracie in 1956 testifies the **1. presence of strong gatekeeping** motivated by fear of collision with the regime, **2. consequence of extensive censorship** present within the then media systém and **3. persistent inviolability** of the position of the Soviet and Czechoslovak communist regime concerning the foreign affairs propaganda, as their opinions are declared sacred according to the „principle of infallibility“, hence not being subject to independent interpretation, impeachment or neglect.

Použitá literatura

Publikace

BARTOŠ, Bohumír. *Psychologie propagandy. Vybrané kapitoly*. Práce: Praha, 1981. První vydání. 241 s. ISBN 24-083-81

BENGLOV, Spartak Ivanovič. *Zahraničně politická propaganda*. Praha : Tisková agentura Orbis, 1984. 499 s. TA 254/0 TS 502/86

BEN GURION, David. *Israel: a personal history*. Tel Aviv: Sabra Books, 1972. 862 s. ISBN 73-162585

BERÁNKOVÁ, Milena (ed.) *Mluví milionů: Rudé právo vždy se stranou a lidem*. Sborník z prací studentů Fakulty žurnalistiky Univerzity Karlovy v Praze vydaný na počest 60. výročí vzniku Rudého práva. Fakulta žurnalistiky Univerzity Karlovy, Praha 1980. 281 s. FŽ UK-500-XI-294/79.

ČAPEK, Karel. *Proč nejsem komunistou*. In *O věcech obecných čili Zóon politikon*. Praha: Melantrich, 1991. První vydání. 152 s. ISBN 80-7023-090-8

ČEJKA, Marek. *Israel a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. První vydání. 305 s. ISBN 80-903333-9-7

- FIDELIUS, Petr. *Řeč komunistické moci*. Praha: Triáda, 1998. Edice paprsek. První vydání. 224 s. ISBN 80-86138-03-8.
- GOLDSTÜCKER, Eduard. *Vzpomínky 1945-1968*. Praha: G plus G, 2005. První vydání. 189 s. ISBN 80-86103-87-0
- JANEČKOVÁ, Zuzana. *Charakter zahraničního zpravodajství Mladé fronty na příkladu Státu Izrael v letech 1956, 1967 a 1973*. Rukopis. Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií, Praha 2005. 82 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Bednařík, Ph.D.
- KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. *O cenzuře v Československu v letech 1945-1956: studie*. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. 183 s. ISBN 80-85270-38-2
- KOLÁR, J. František. *Sionismus a antisemitismus*. Praha: Svoboda, 1970. První vydání. 89 s. ISBN 25-063-70
- KŘIVÁNKOVÁ, Alena, VATRÁL, Jozef. *Dějiny československé žurnalistiky. IV. Díl : český a slovenský tisk v letech 1944-1987*. Praha : Novinář, 1989. 223 s.
- MISHAL, Nissim. *Those were the years...: Israel's jubilee*. 1st ed. Tel Aviv: Miskal, 1998. 336 s. ISBN 965-448-463-3.
- ROBINSON, Shira. Local struggle, national struggle: Palestinian responses to the Kafr Qasim massacre and its aftermath, 1956-66. Cambridge: *International Journal of Middle East Studies*, Vol. 35, 2003, s. 400.
- TOMÁŠEK, Dušan. *Pozor cenzurováno! aneb ze života soudružky cenzury* Praha : Vydavatelství a nakladatelství MV ČR, 1994. 157 s.
- VLÁŠEK, Vladimír. *Suezská mezihra*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1956. První vydání. 66 s. ISBN 56/I-6.
- VOPRAVIL, Jaroslav. *Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973. První vydání. 1540 s.
- WANNER, Jan. *Bitva o Suez: studená válka, arabsko-izraelský konflikt a britsko-francouzská intervence v Egyptě*. Praha: Libri, 2006. 552 s. ISBN 80-7277-298-8.

Internetové zdroje

- BBC News (online). *France's own lesson from Suez*. Wed 1 Nov 2006, 09:29 (cit. 2008-04-14). Dostupný z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6102536.stm>
- Francie v České republice (online). *Francouzsko české styky*. (cit. 2008-04-13). Dostupný z WWW: <http://www.france.cz/spip.php?article8>
- Jewish Virtual Library (online). *Kfar Kassem*. (cit. 2008-04-30). Dostupný z WWW: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Kassem.html>
- Jewish Virtual Library (online). *United Nations Security Council Resolution S/2322*. (cit. 2008-04-30). Dostupný z WWW: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/UN/unres2322.html>
- Jewish Virtual Library (online). *The United States Rejects the Use of Force in 1956*. (cit. 2008-05-07). Dostupný z WWW: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/US-Israel/ike56.html>.
- KŠ: *Vývoj vzájemných vztahů České republiky a Izraele*. Tue 19 Nov 2007. (cit. 2008-04-14). Dostupný z WWW: http://www.israel.cz/index.php?module=specialdetail&id=5694&titulek=vyvoj_vzajemnych_vztahu_ceske_republiky_a_izraele
- SHLAIM, Avi. The protocol of Sèvres, 1956: Anatomy of a War Plot. Oxford: *International Affairs*, Vol. 73. No. 3, 1997, s. 509-530. (cit. 2008-05-02). Dostupný z WWW: <http://users.ox.ac.uk/~ssf0005/The%20Protocol%20of%20Sevres%201956%20Anatomy%20of%20a%20War%20Plot.html>
- STERN, Yoav. 50 years after massacre, Kafr Qasem wants answers. *Ha'aretz* (online). Mon 30 Oct 2006, 02:19 (cit. 2008-04-30). Dostupný z WWW: <http://www.haaretz.com/hasen/spages/780569.html>.

ŠEDIVÝ, Jaroslav. Zachraňovali čest národa: mezi Květnem 1945 a Únorem 1948. *Masarykův lid*, 1998, č. 2. (cit. 2008-04-13). Dostupný z WWW: http://www.masarykovohnuti.cz/aktuality/j_sedivy_080321.pdf

Velvyslanectví České republiky v Káhiře (online). *Historie vzájemných vztahů*. (cit. 2008-04-15). Dostupný z WWW: <http://czechembassy.org/wwwo/default.asp?ParentIDO=3064&ido=3074&amb=38&idj=1>

Prameny

Rudé právo. Ročník 36, čísla 207 – 361, období 26. července až 30. prosince 1956)

Mladá fronta. Ročník 12, čísla 180 – 315, období 26. července až 30. prosince 1956)

Lidová demokracie. Ročník 12, čísla 180 – 315, období 26. července až 30. prosince 1956)

Citované prameny

- BAFERTON, Frank. Jednání o Suez začalo. *Mladá fronta*. 17. 8. 1956, roč. 12, č. 200, s. 2.
- BAFERTON, Frank. Londýn: Názory se rozcházejí. *Mladá fronta*. 21. 8. 1956, roč. 12, č. 203, s. 2.
- BÖHNEL, Richard, HOLÝ, Miloš. *Mladá fronta*. 16. 8. 1956, roč. 12, č. 199, s. 2.
- BÖHNEL, Richard. Dialog těchto dnů. *Mladá fronta*. 7. 8. 1956, roč. 12, č. 191, s. 2.
- BOLSOVER, Philip. Separátní konference 18 zemí v Londýně skončila ve zmatku. *Rudé právo*. 22. 9. 1956, roč. 36, č. 264, s. 4.
- BOLSOVER, Philip. Viděno z Londýna. *Rudé právo*. 11. 8. 1956, roč. 36, č. 223, s. 6.
- BOLSOVER, Philip. Vpředvečer konference o Suezském průplavu v Londýně. *Rudé právo*. 16. 8. 1956, roč. 36, č. 228, s. 4.
- BOUČEK, Jaroslav. Káhira těchto dnů. *Rudé právo*. 21. 8. 1956, roč. 36, č. 233, s. 4.
- BOUČEK, Jaroslav. Sinaj, poloostrov zkázy. *Rudé právo*. 16. 12. 1956, roč. 36, č. 347, s. 5.
- CS. Další upevnění síly a nezávislosti Egypta. *Rudé právo*. 28. 7. 1956, roč. 36, č. 209, s. 3.
- ČADA, L. Lekce jejich „demokracie“. *Rudé právo*. 8. 8. 1956, roč. 36, č. 220, s. 6.
- ČTK. Agresorův hovoří o zastavení palby v Egyptě. *Rudé právo*. 7. 11. 1956, roč. 36, č. 309, s. 7.
- ČTK. Ben Gurion přiznal masakrování Arabů. *Rudé právo*. 13. 12. 1956, roč. 36, č. 323, s. 3.
- ČTK. Ben Gurion souhlasí se stažením izraelských jednotek. *Rudé právo*. 10. 11. 1956, roč. 36, č. 312, s. 4.
- ČTK. Co přinesl den. *Lidová demokracie*. 9. 12. 1956, roč. 12, č. 296, s. 2.
- ČTK. Drzé nároky Izraele. *Rudé právo*. 8. 11. 1956, roč. 36, č. 310, s. 4.
- ČTK. Eden oznamuje zastavení palby v Egyptě. *Mladá fronta*. 7. 11. 1956, roč. 12, č. 270, s. 2.
- ČTK. Egypt musí být nezávislou zemí. *Mladá fronta*. 28. 12. 1956, roč. 12, č. 315, s. 2.
- ČTK. Egyptská vláda odmítá jednat o Suez. *Lidová demokracie*. 4. 8. 1956, roč. 12, č. 187, s. 2.
- ČTK. Evakuace z Port Saidu pokračuje. *Lidová demokracie*. 8. 12. 1956, roč. 12, č. 295, s. 2.
- ČTK. Hledat cesty k mírovému urovnání problémů. *Mladá fronta*. 16. 11. 1956, č. 278, s. 4.
- ČTK. Hrubý vojenský nátlak na Egypt pokračuje. *Lidová demokracie*. 3. 8. 1956, roč. 12, č. 186, s. 2.
- ČTK. Izrael si vybral nejhorší cestu. *Rudé právo*. 20. 11. 1956, roč. 36, č. 321, s. 4.
- ČTK. Izrael odpírá vyklidit Gazu! *Mladá fronta*. 24. 12. 1956, roč. 36, č. 311, s. 2.
- ČTK. Izrael pokračuje ve válečných přípravách. *Rudé právo*. 8. 12. 1956, č. 339, s. 4.
- ČTK. Izraelský básník o masakru izraelského obyvatelstva v Kafr el-Kasemu. *Rudé právo*. 30. 12. 1956, roč. 36, č. 361, s. 3.
- ČTK. Jasný krach imperialistického dobrodružství. *Rudé právo*. 5. 12. 1956, roč. 36, č. 335, s. 4.
- ČTK. Klidný hlas z Moskvy. *Mladá fronta*. 3. 8. 1956, roč. 12, č. 187, s. 2.
- ČTK. Lodi plují nerušeně Suezem. *Mladá fronta*. 3. 8. 1956, roč. 12, č. 187, s. 2.
- ČTK. Neslavná evakuace Port Saidu. *Lidová demokracie*. 23. 12. 1956, č. 307, s. 2.
- ČTK. Neslavný odchod. *Rudé právo*. 23. 12. 1956, roč. 36, č. 354, s. 5.
- ČTK. Oboustranné přání: plodný rozvoj tradičního přátelství mezi Francií a Československem. *Rudé právo*. 6. 9. 1965, roč. 36, č. 248, s. 1.
- ČTK. Odpověď N. A. Bulganina D. Eisenhowerovi. *Rudé právo*. 9. 11. 1956, č. 272, s. 2.
- ČTK. Port Said začíná volněji dýchat. *Mladá fronta*. 22. 12. 1956, č. 309, s. 2.
- ČTK. Poselství N. A. Bulganina ministerským předsedům Velké Británie, Francie a Izraele. *Rudé právo*. 6. 11. 1956, roč. 36, č. 308, s. 3.
- ČTK. Poselství N. A. Bulganina prezidentu USA D. Eisenhowerovi. *Rudé právo*. 6. 11. 1956, roč. 36, č. 308, s. 1.

- ČTK. Prezident Gamál Abdel Násir oznámil znárodnění Suezského průplavu. *Mladá fronta*. 28. 7. 1956, roč. 12, č. 182, s. 2.
- ČTK. Prezident Násir děkuje lidu SSSR. *Lidová demokracie*. 14. 12. 1956, č. 300, s. 2.
- ČTK. Protesty anglického obyvatelstva. *Rudé právo*. 9. 11. 1956, roč. 36, č. 311, s. 6.
- ČTK. Proti Molletovi: protest z vlastních řad. *Rudé právo*. 6. 12. 1956, roč. 36, č. 337, s. 6.
- ČTK. Řešení, které nemá přátel. *Mladá fronta*. 25. 9. 1956, roč. 12, č. 232, s. 2.
- ČTK. Sovětský svaz je připraven obnovit mír v Egyptě. *Rudé právo*. 6. 11. 1956, roč. 36, č. 308, s. 3.
- ČTK. Sovětský svaz vítá zastavení agrese proti Egyptu. *Rudé právo*. 11. 11. 1956, roč. 36, č. 313, s. 1.
- ČTK. Společnost Suezského průplavu byla znárodněna. *Lidová demokracie*. 28. 7. 1956, roč. 12, č. 181, s. 2.
- ČTK. SSSR si navždy získal srdce Egyptanů. *Mladá fronta*. 15. 11. 1956, roč. 12, č. 277, s. 2.
- ČTK. Suezský průplav nedílnou součástí Egypta. *Lidová demokracie*. 3. 8. 1956, roč. 12, č. 188, s. 2.
- ČTK. Svévolné akce britsko-francouzských jednotek. *Lidová demokracie*. 18. 12. 1956, roč. 12, č. 302, s. 2.
- ČTK. Světový ohlas znárodnění Suezského průplavu. *Rudé právo*. 29. 7. 1956, roč. 36, č. 210, s. 1.
- ČTK. Škody ať platí agresori! *Mladá fronta*. 23. 12. 1956, roč. 12, č. 310, s. 2.
- ČTK. Tak odcházejí agresori. *Rudé právo*. 22. 12. 1956, roč. 12, č. 309, s. 2.
- ČTK. Už patří egyptskému lidu. *Mladá fronta*. 28. 7. 1956, roč. 12, č. 182, s. 2.
- ČTK. V Port Saïdu. *Mladá fronta*. 23. 12. 1956, roč. 12, č. 310, s. 2.
- ČTK. Vraždění Arabů v Izraeli. *Rudé právo*. 22. 11. 1956, roč. 36, č. 323, s. 3.
- ČTK. Výměna poselství mezi N. A. Bulganinem, A. Edenem, G. Molletem a B. Gurionem. *Rudé právo*. 16. 11. 1956, roč. 36, č. 317, s. 4.
- ČTK. Západ odpovídá výhrůzkami. *Mladá fronta*. 29. 7. 1956, roč. 12, č. 183, s. 2.
- ČTK. Znárodnit Společnost Suezského průplavu. *Rudé právo*. 28. 7. 1956, roč. 36, č. 209, s. 1, 3.
- GOT. Labouristé v zrcadle Suez. *Rudé právo*. 11. 8. 1956, roč. 36, č. 223, s. 2.
- HIKMET, Nazim. Ó mé oči má láska. *Rudé právo*. 25. 12. 1956, roč. 36, č. 356, s. 5.
- HOCHMAN, Jiří. Jasně hranice možností londýnské konference. *Rudé právo*. 14. 8. 1956, roč. 36, č. 226, s. 4.
- HOCHMAN, Jiří. Kolonisátoři v rozpacích. *Rudé právo*. 31. 7. 1956, roč. 36, č. 212, s. 6.
- HOCHMAN, Jiří. Jedna cesta k řešení. *Rudé právo*. 24. 8. 1956, roč. 36, č. 235, s. 4.
- HOCHMAN, Jiří. Na izolované pozici. *Rudé právo*. 9. 8. 1956, roč. 36, č. 221, s. 6.
- HOCHMAN, Jiří. Po prvním dnu v Londýně. *Rudé právo*. 16. 8. 1956, roč. 36, č. 229, s. 6.
- HOCHMAN, Jiří. „Semifinále“ londýnské konference. *Rudé právo*. 21. 8. 1956, roč. 36, č. 233, s. 4.
- HOCHMAN, Jiří. V čem tkví předpoklady k úspěchu jednání. *Rudé právo*. 19. 8. 1956, roč. 36, č. 231, s. 6.
- HOLÝ, Miloš. Útloucit? *Mladá fronta*. 26. 8. 1956, roč. 12, č. 207, s. 2.
- IN. Pravá tvář Izraele. *Rudé právo*. 25. 11. 1956, roč. 36, č. 326, s. 5.
- KOPŘIVA. Přerušovaná idyla. *Rudé právo*. 2. 8. 1956, roč. 36, č. 214, s. 6.
- KUBÍČKOVÁ, Veronika, PETRÁČEK, Karel. Z arabské lidové poezie. *Mladá fronta*. 3. 11. 1956, roč. 12, č. 266, s. 1.
- KUBÍN, Josef Štefan. Lístek do Egypta. *Rudé právo*. 8. 11. 1956, roč. 36, č. 303, s. 2.
- LEFLEROVÁ, Helena, KRÁSOVÁ, Růžena. Naše myšlenky letí k egyptským matkám. *Rudé právo*. 9. 11. 1956, roč. 36, č. 311, s. 4.
- LÍK. Suez, bursa, petrolej... *Rudé právo*. 9. 8. 1956, roč. 36, č. 221, s. 2.
- MÁJOVÁ, Věra. Pak bude věčný mír... *Rudé právo*. 9. 11. 1956, roč. 36, č. 311, s. 4.
- MATĚJKA, Dobroslav. O nich bez nich to jaksi nejde. *Mladá fronta*. 17. 8. 1956, roč. 12, č. 202, s. 7.
- Neoznačeno. *Lidová demokracie*. 1. 11. 1956, roč. 12, č. 270, s. 1.
- Nepodepsáno. Akce Mušketýr. *Mladá fronta*. 19. 9. 1956, roč. 12, č. 228, s. 2.
- Nepodepsáno. Amerika v železech Suezského problému. *Rudé právo*. 30. 8. 1956, roč. 36, č. 241, s. 3.
- Nepodepsáno. Bezpříkladný manévr delegace USA v Londýně. *Lidová demokracie*. 23. 9. 1956, roč. 12, č. 203, s. 2.
- Nepodepsáno. Bývalá společnost Suezského průplavu – aneb pohled do zákulisí. *Rudé právo*. 12. 8. 1956, roč. 36, č. 224, s. 6.
- Nepodepsáno. Druhá etapa sporu o Suez. *Lidová demokracie*. 18. 9. 1956, roč. 12, č. 225, s. 1.
- Nepodepsáno. Eden oznamuje zastavení palby v Egyptě. *Lidová demokracie*. 7. 11. 1956, roč. 12, č. 269, s. 1.
- Nepodepsáno. Had v kyticích květů. *Lidová demokracie*. 25. 9. 1956, roč. 12, č. 205, s. 1.
- Nepodepsáno. Historický dokument. *Mladá fronta*. 31. 7. 1956, roč. 12, č. 184, s. 1, 8.
- Nepodepsáno. Informace o Suezském průplavu. *Rudé právo*. 29. 7. 1956, roč. 36, č. 210, s. 6.
- Nepodepsáno. Izrael si činí nároky na oblast Gazy. *Lidová demokracie*. 20. 12. 1956, roč. 12, č. 304, s. 2.

- Nepodepsáno. Jak si západní mocnosti představují konferenci o Suez. *Rudé právo*. 9. 8. 1956, roč. 36, č. 221, s. 6.
- Nepodepsáno. Londýnská konference o Suez zahájena. *Lidová demokracie*. 17. 8. 1956, roč. 12, č. 198, s. 2.
- Nepodepsáno. Naftová pole v pozadí. *Lidová demokracie*. 22. 9. 1956, roč. 12, č. 202, s. 1.
- Nepodepsáno. Neslavný odchod. *Lidová demokracie*. 29. 12. 1956, roč. 12, č. 311, s. 1.
- Nepodepsáno. Pan Dulles míní, že „se něco musí podniknout“. *Mladá fronta*. 5. 8. 1956, roč. 12, č. 189, s. 2.
- Nepodepsáno. Po boku egyptského lidu. *Mladá fronta*. 23. 8. 1956, roč. 12, č. 205, s. 2.
- Nepodepsáno. Potřebujeme Kypr pro...světový mír. *Rudé právo*. 22. 9. 1956, roč. 36, č. 264, s. 4.
- Nepodepsáno. Před a po agresí. *Rudé právo*. 9. 12. 1956, roč. 36, č. 340, s. 8.
- Nepodepsáno. Rozpaky „uživatelů“ Kypru. *Rudé právo*. 19. 9. 1956, roč. 36, č. 221, s. 4.
- Nepodepsáno. Sabotáže izraelských vojsk. *Lidová demokracie*. 11. 12. 1956, roč. 12, č. 297, s. 2.
- Nepodepsáno. Výměna názorů v Londýně. *Lidová demokracie*. 21. 9. 1956, roč. 12, č. 201, s. 2.
- Nepodepsáno. Zákon o znárodnění mezinárodní společnosti Suezského průplavu. *Rudé právo*. 31. 7. 1956, roč. 36, č. 212, s. 6.
- RUB, Jan. Suezská. *Rudé právo*. 14. 8. 1956, roč. 36, č. 226, s. 4.
- SAILLANT, Louis. Čin egyptské vlády odpovídá požadavkům lidu. *Rudé právo*. 11. 8. 1956, roč. 36, č. 223, s. 1.
- SEIFERTOVIÁ, Lidmila. Pod palmami a půlměsícem. *Rudé právo*. 24. 8. 1956, roč. 36, č. 235, s. 4.
- SCHNEIDER, Bohumil. 'Obránci svobody' zblízka. *Rudé právo*. 6. 12. 1956, roč. 36, č. 337, s. 6.
- SUCHÝ, Čestmír. O bílých myškách a jiných přízracích. *Rudé právo*. 7. 8. 1956, roč. 36, č. 219, s. 6.
- ŠUPICH, Zdeněk. Ocelové sousto. *Mladá fronta*. 30. 10. 1956, roč. 12, č. 263, s. 2.
- ŠVAMBERK, Bohuslav. Špinavá hra. *Mladá fronta*. 30. 10. 1956, roč. 12, č. 263, s. 1.
- ŠVAMBERK, Jaromír. Co řekne Amerika? *Mladá fronta*. 5. 8. 1956, roč. 12, č. 189, s. 7.
- ŠVAMBERK, Jaromír. Hřeje se americká polívčička. *Mladá fronta*. 21. 9. 1956, roč. 12, č. 229, s. 2.
- TASS. SSSR navrhuje konferenci na širší základně. *Mladá fronta*. 10. 8. 1956, roč. 12, č. 194, s. 2.
- VESELÝ, Zdeněk. Dbát suverenity národů. *Lidová demokracie*. 12. 8. 1956, roč. 12, č. 194, s. 1.
- VOLF, Alois. Agresori odcházejí, staré záměry trvají. *Rudé právo*. 8. 12. 1956, roč. 36, č. 339, s. 4.
- VOLF, Alois. Drzá imperialistická provokace proti Egyptu. *Rudé právo*. 31. 10. 1956, roč. 36, č. 303, s. 4.
- VOLF, Alois. Plody amerického postoje k agresí v Egyptě. *Rudé právo*. 7. 11. 1956, roč. 36, č. 309, s. 7.
- VORÁČOVÁ, Marie. Spravedlivá věc musí zvítězit. *Rudé právo*. 9. 11. 1956, roč. 36, č. 311, s. 4.
- VS. Pokusí se Západ bojkotovat Suez? *Lidová demokracie*. 20. 9. 1956, roč. 12, č. 227, s. 2.
- VV. Byl jsem v Káhiře. *Mladá fronta*. 2. 11. 1956, roč. 12, č. 265, s. 1
- WENDT, Marián. Svědomí lidstva. *Lidová demokracie*. 4. 11. 1956, roč. 12, č. 266, s. 1.

Seznam příloh

- Příloha č. 1 : RP, 28. 7. 1956, roč. 36, č. 209, s. 1. (článek)**
- Příloha č. 2. : RP, 31. 7. 1956, roč. 36, č. 212, s. 6. (karikatura)**
- Příloha č. 3.: RP, 2. 8. 1956, roč. 36, č. 214, s. 6. (karikatura)**
- Příloha č. 4. : RP, 3.8. 1956, roč. 36, č. 215, s. 6. (fotografie)**
- Příloha č. 5.: RP, 8. 8. 1956, roč. 36, č. 220, s. 6. (článek)**
- Příloha č. 6. : LD, 28. 7. 1956, roč. 12, č. 181, s. 2. (článek)**
- Příloha č. 7.: MF, 28. 7. 1956, roč. 12, č. 182, s. 2 (článek)**
- Příloha č. 8.: MF, 28. 7. 1956, roč. 12, č. 182, s. 2 (fotografie)**
- Příloha č. 9. : MF, 5. 8. 1956, roč. 12, č. 189, s. 2. (fotografie)**
- Příloha č. 10. : MF, 7. 8. 1956, roč. 12, č. 191, s. 2. (karikatura)**
- Příloha č. 11. : MF, 16. 8. 1956, roč. 12, č. 199, s. 2. (karikatura, báseň)**
- Příloha č. 12. : RP, 9. 8. 1956, roč. 36, č. 221, s. 6. (karikatura)**
- Příloha č. 13. : RP, 12. 8. 1956, roč. 36, č. 224, s. 6 (karikatura)**
- Příloha č. 14. : RP, 14. 8. 1956, roč. 36, č. 226, s. 4. (báseň)**

- Příloha č. 15. : RP, 24. 8. 1956, roč. 36, č. 235, s. 4. (báseň)**
- Příloha č. 16. : RP, 30. 8. 1956, roč. 36, č. 241, s. 3. (karikatura)**
- Příloha č. 17.: RP, 10. 8. 1956, roč. 36, č. 252, s. 3 (karikatura)**
- Příloha č. 18. : RP, 19. 8. 1956, roč. 36, č. 252, s. 4 (karikatura)**
- Příloha č. 19. : RP, 22. 9. 1956, roč. 36, č. 264, s. 4 (karikatura)**
- Příloha č. 20. : MF, 26. 8. 1956, roč. 12, č. 207, s. 2. (báseň)**
- Příloha č. 21. : MF, 16. 9. 1956, roč. 12, č. 225, s. 6. (fotografie)**
- Příloha č. 22. : MF, 19. 9. 1956, roč. 12, č. 228, s. 2 (fotografie)**
- Příloha č. 23. : RP, 25. 9. 1956, roč. 36, č. 267, s. 4. (karikatura)**
- Příloha č. 24. : RP, 23. 9. 1956, roč. 36, č. 265, s. 3. (karikatura)**
- Příloha č. 25: RP, 30. 10. 1956, roč. 36, č. 302, s. 3. (článek)**
- Příloha č. 26 : RP, 7. 11. 1956, roč. 36, č. 309, s. 7. (článek)**
- Příloha č. 27.: MF, 29. 10. 1956, roč. 12, č. 262, s. 1. (článek)**
- Příloha č. 28. : MF, 30. 10. 1956, roč. 12, č. 263, s. 2. (báseň)**
- Příloha č. 29.: MF, 3. 11. 1956, roč. 12, č. 266, s. 1 (báseň)**
- Příloha č. 30. :RP, 9. 11. 1956, roč. 36, č. 311, s. 4. (báseň)**
- Příloha č. 31. : RP, 8. 11. 1956, roč. 36, č. 303, s. 2. (báseň)**
- Příloha č. 32.: RP, 25. 11. 1956, roč. 36, č. 326, s. 5 (článek)**
- Příloha č. 33. :RP, 25. 12. 1956, roč. 36, č. 356, s. 5. (báseň)**
- Příloha č. 34. : RP, 9. 11. 1956, roč. 36, č. 311, s. 4. (příspěvek)**
- Příloha č. 35. : RP, 9. 11. 1956, roč. 36, č. 311, s. 4. (článek)**
- Příloha č. 36. : RP, 8. 11. 1956, roč. 36, č. 310, s. 4. (článek)**
- Příloha č. 37. : MF, 22. 12. 1956, roč. 12, č. 309, s. 2. (fotografie)**
- Příloha č. 38. : RP, 10. 11 1956, roč. 36, č. 312, s. 4. (článek)**
- Příloha č. 39. : RP, 9. 11. 1956, roč. 36, č. 311, s. 6 (fotografie)**
- Příloha č. 40 : RP, 23. 12. 1956, roč. 36, č. 354, s. 5. (fotografie)**